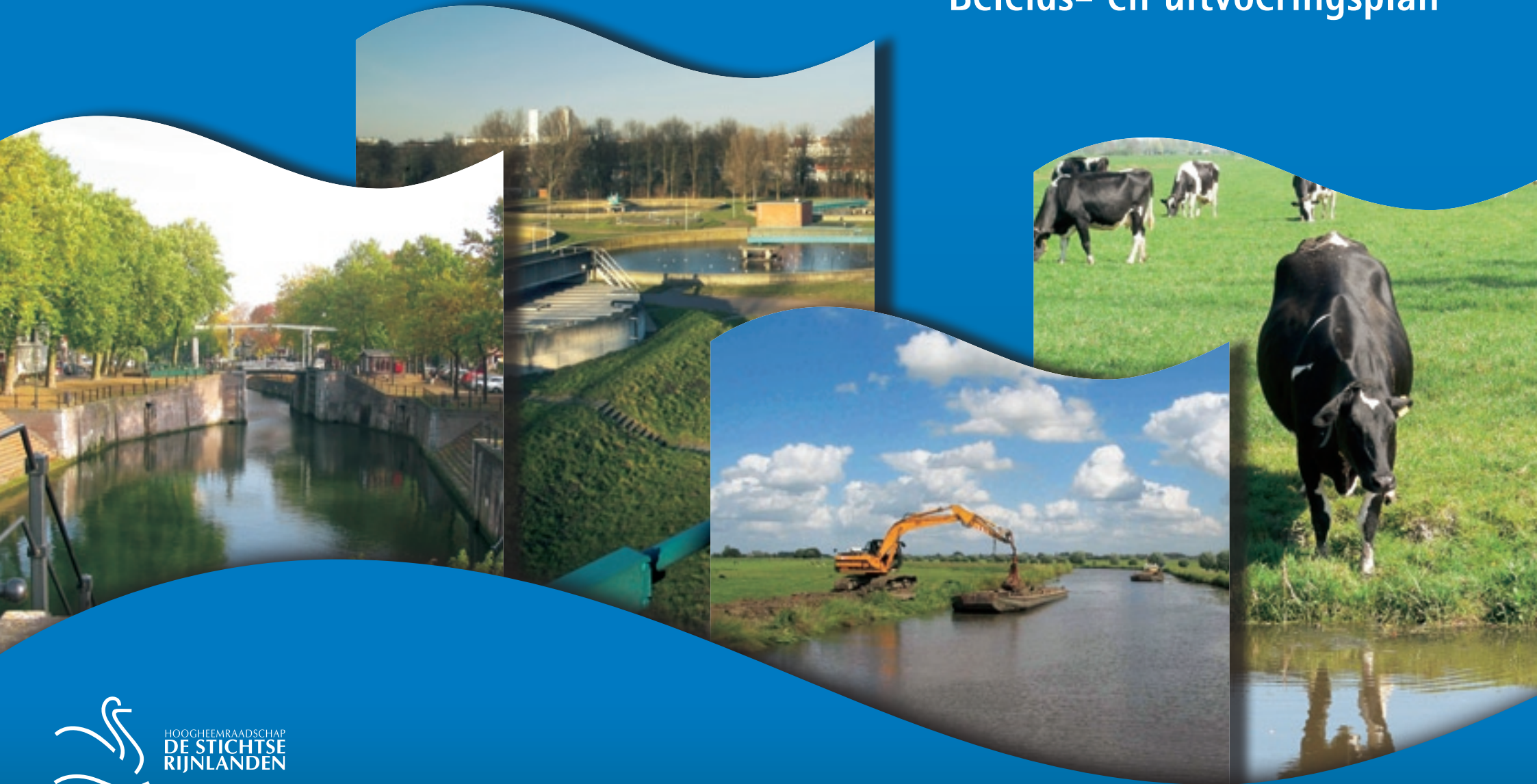

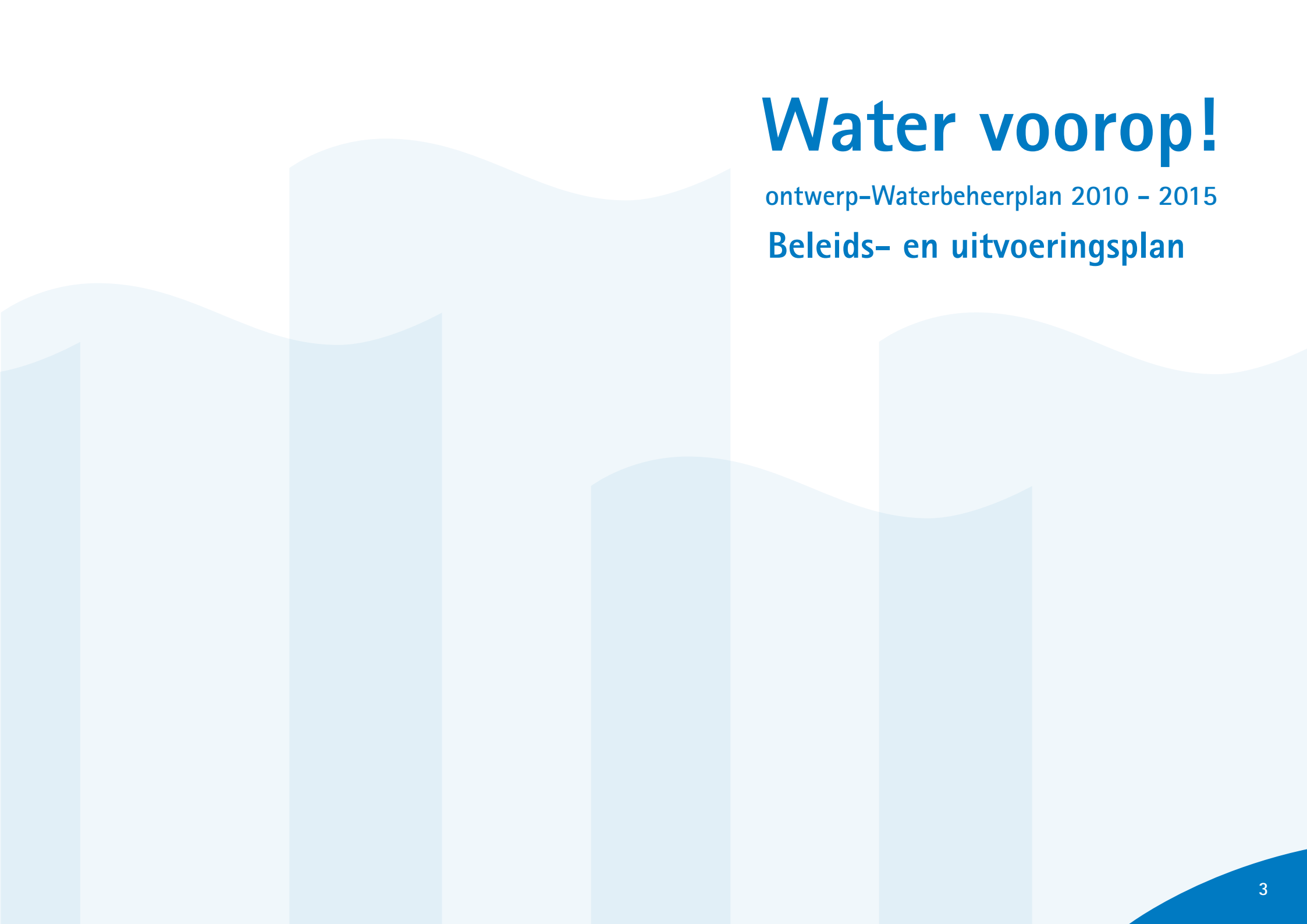
Water voorop!

ontwerp-Waterbeheerplan 2010 – 2015

Beleids- en uitvoeringsplan

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

Water voorop!

ontwerp-Waterbeheerplan 2010 – 2015

Beleids- en uitvoeringsplan

Inhoud

1 Inleiding	7	4 Thema: Voldoende water	29
1.1 Wat staat in een Waterbeheerplan?	7	4.1 Beleidskaders	29
1.2 Drie delen	7	4.2 Wateroverlast	31
1.3 Vóór en na het plan	7	4.3 Watertekort	31
1.4 Beleidskaders	9	4.4 Grond- en stedelijk waterbeheer	35
1.5 Strategische vragen en vernieuwende projecten	9	4.5 GGOR en peilbesluiten	37
1.6 Plan-MER	10	4.6 Verdroging	37
1.7 Leeswijzer	11	4.7 Vaarwegbeheer	39
2 Sturen op water	13	5 Thema: Schoon water	41
2.1 Vergunningverlening, toezicht en handhaving	13	5.1 Beleidskaders	41
2.2 Overige instrumenten	14	5.2 Emissies	43
2.3 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	15	5.3 Natuurvriendelijke inrichting en onderhoud	44
2.4 Evaluatie van beleidsdoelen	17	5.4 Waterbodemkwaliteit	45
2.5 Monitoring	17	6 Thema: Recreatie, landschap en cultuurhistorie	47
2.6 Informatiehuishouding	17	6.1 Beleidskaders	47
3 Thema: Veiligheid	19	6.2 Recreatief medegebruik	47
3.1 Beleidskaders	19	6.3 Landschap en cultuurhistorie	48
3.2 Voorkomen van overstromingen	20	7 Vernieuwend project: Veenweidegebied	51
3.3 Beperken van gevolgen	24	7.1 Beleidskaders	51
3.4 Rampenbestrijding	25	7.2 Huidig beleid	52
3.5 Beheer	26	7.3 Onze doelen	52
		7.4 Rol van het waterschap	53

8 Vernieuwend project: Europese Kaderrichtlijn Water 55

8.1	Beleidskaders	55
8.2	Huidige situatie	57
8.3	Onze doelen	58
8.4	Onderzoeksprogramma	61

9 Vernieuwende projecten: Waterketen 63

9.1	Beleidskaders	63
9.2	Vernieuwend project: Samenwerken in de waterketen	63
9.3	Vernieuwend project: (Her)ontwikkelen rwzi Utrecht	66

10 Vernieuwende projecten: Duurzame ruimtelijke ontwikkelingen 69

10.1	Beleidskaders	69
10.2	Huidige situatie	69
10.3	Onze doelen	70
10.4	Vernieuwend project: Wateropgave Oude Rijn	71
10.5	Vernieuwend project: Inrichting Rijnenburg	71
10.6	Vernieuwend project: Kromme Rijn Natuurlijk	72

11 Uitvoeringsprogramma 75

Thema, maatregelen en doelen per hoofdstuk

Begrippen- en afkortingenlijst 86

Bijlagen 91

Bijlage 1	Beschrijving beheersgebied Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	91
Bijlage 2	Calamiteitenbestrijding	94
Bijlage 3	Peilbesluiten	97

Kaart 1	Overzichtskaart Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Kaart 2	Waterkeringen
Kaart 3	Hoofdwatersysteem watergangen en grote kunstwerken
Kaart 4	Kleinschalige Wateraanvoer (KWA)
Kaart 5	Gebruiksfuncties
Kaart 6	Status van peilbesluiten
Kaart 7	Waterwegen
Kaart 8	Ecologische hoofdstructuur en ecologische verbindingzones
Kaart 9	Typen Waterlichamen Kaderrichtlijn Water
Kaart10	Waterketen

Naast het deel 'Beleids- en uitvoeringsplan' bestaat het ontwerp-Waterbeheerplan 2010-2015 ook uit de volgende delen:

Strategie

(visie voor de lange termijn en ambities voor de planperiode)

Europese Kaderrichtlijn Water

(achtergronddocument)

1 Inleiding

Als Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden voeren we het waterbeheer uit in een groot deel van de provincie Utrecht en een klein deel van de provincie Zuid-Holland. We zorgen ervoor dat de kwaliteit en kwantiteit van de oppervlaktewateren en waterkeringen in ons beheersgebied in orde zijn (zie kaart 1).

Anders gezegd, wij zorgen voor veilige dijken, droge voeten en schoon water.

1.1 Wat staat in een Waterbeheerplan?

Wij moeten een Waterbeheerplan opstellen. In dit plan staat hoe De Stichtse Rijnlanden zorgt voor een duurzaam, schoon en veilig watersysteem. Zo'n systeem draagt bij aan een betere leefomgeving van mens, dier en plant. We geven in het huidige Waterbeheerplan een overzicht van:

- onze ambities en doelen voor 2010 tot en met 2015;
- de maatregelen die nodig zijn om deze doelen te halen.

1.2 Drie delen

Het Waterbeheerplan 2010-2015 bestaat uit drie delen:

- Strategie.
Wij beschrijven in dit deel hoe we inspelen op (maatschappelijke) ontwikkelingen als klimaatverandering en verstedelijking. We beschrijven onze visie voor de lange termijn en onze ambities voor de planperiode. Dit vormt de basis voor onze uitvoeringsstrategie. De kern daarvan is dat De Stichtse Rijnlanden zich proactief opstelt. Het waterschap wil samen met de

partners in het gebied maatregelen realiseren. Hierbij is communicatie van groot belang. Het waterschap evalueert ook jaarlijks zijn werkzaamheden.

- Beleids- en uitvoeringsplan.
Dit plan leest u nu. Wij beschrijven voor elk beleidsthema:
onze belangrijkste doelen;
welke maatregelen we nemen.
- Achtergronddocument over de Europese Kaderrichtlijn Water.

1.3 Vóór en na het plan

Diverse organisaties hebben bijgedragen aan dit Waterbeheerplan:

- Overheidsorganisaties:
 - o Rijk;
 - o provincies Utrecht en Zuid-Holland;
 - o 27 gemeenten in het waterbeheersgebied (zie bijlage 1);
 - o waterschappen in de omgeving;
 - o maatschappelijke organisaties. Zij zaten in een klankbordgroep.

De Stichtse Rijnlanden heeft met deze maatschappelijke en overheidorganisaties gediscussieerd over zijn ambities, doelen, rol en positie in een veranderende leefomgeving. Deze discussies hebben zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau plaatsgevonden.

Vorbereitung: discussie over strategische vraagstukken

De Stichtse Rijnlanden heeft het waterbeheersplan 2003-2007 geëvalueerd. De resultaten van deze evaluatie zijn gebruikt voor het huidige plan. Het waterschap heeft als voorbereiding het essay Water voorop?! geschreven. Dit essay stond centraal bij de waterconferentie van 19 juni 2008. Tijdens deze bijeenkomst heeft het waterschap met overheden, burgers en maatschappelijke organisaties gediscussieerd over een aantal strategische vraagstukken.

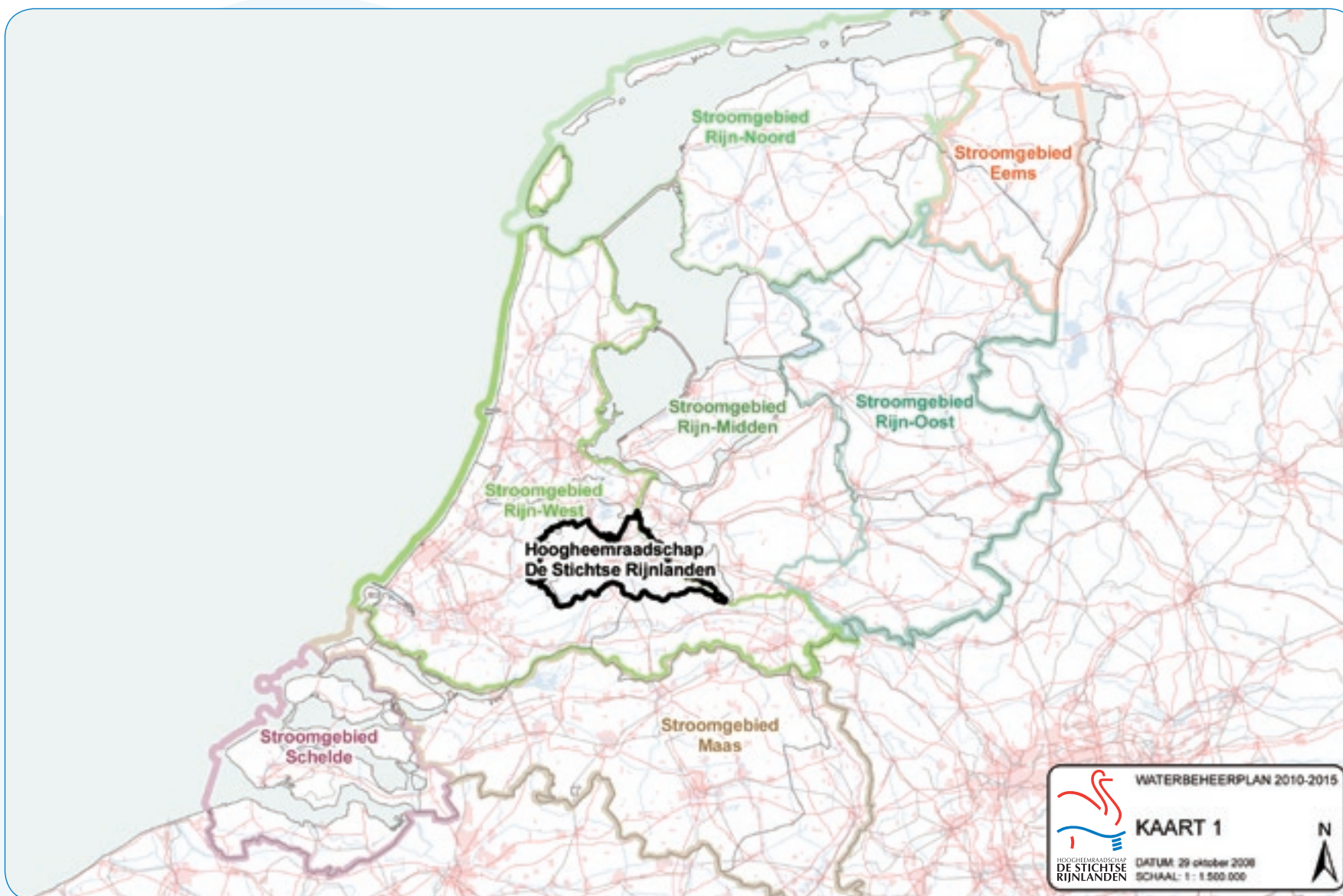
Vaststellen Waterbeheerplan: de procedure

Het Waterbeheerplan 2010-2015 gaat in op 22 december 2009 en heeft een looptijd van zes jaar. Het nieuwe plan vervangt het waterbeheersplan 2003-2007. De periode hiervan is verlengd tot en met december 2009.

Het Waterbeheerplan 2010-2015 is nog niet vastgesteld. Deze procedure bestaat uit de volgende stappen:

- Het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden stelt eerst het ontwerp-Waterbeheerplan 2010-2015 vast. Dit is gebeurd op 29 oktober 2008.
- Het ontwerp-Waterbeheerplan 2010-2015 ligt ter inzage, samen met het Nationaal Waterplan, de provinciale waterplannen en het stroomgebiedsbeheerplan. De inspraakperiode loopt van 5 januari tot 16 februari 2009.
- Het algemeen bestuur van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden stelt vervolgens het definitieve Waterbeheerplan 2010-2015 vast.
- Het waterschap stuurt het plan naar de provincies Utrecht en Zuid-Holland voor goedkeuring.

Overzichtskaart Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

1.4 Beleidskaders

Het beleid van het waterschap is een uitwerking op regionaal niveau van:

- het beleid en de regelgeving van de Europese Unie;
- het beleid en de wet- en regelgeving van het Rijk;
- het beleid en de regelgeving van provincies;
- nationale bestuurlijke afspraken.

Meerdere beleidskaders

Het waterschap houdt rekening met diverse beleidskaders:

- Algemeen.
Het Nationale Waterplan is het algemene kader voor alle thema's die met water te maken hebben.
- Specifiek.
De belangrijkste Europese en nationale kaders voor specifieke beleidsthema's zijn:
 - o veiligheid: Waterveiligheid 21e eeuw en het rapport van de Deltacommissie;
 - o voldoende water: Nationaal Bestuursakkoord Water-actueel;
 - o schoon water: Europese Kaderrichtlijn Water;
 - o waterketen: Nationaal Bestuursakkoord Waterketen-2007.
- Regionaal.
De provinciale waterplannen vormen het kader voor het regionale beleid en het beleid voor specifieke gebieden.

1.5 Strategische vragen en vernieuwende projecten

Strategische vraagstukken

De Stichtse Rijnlanden noemt in het deel Strategie van het plan enkele strategische onderwerpen, waarbij we onze positie en activiteiten nog moeten bepalen.

Bij sommige externe ontwikkelingen zijn de gevolgen voor het waterbeheer nog niet goed in beeld gebracht. Het gaat onder meer om:

- o klimaatverandering
- o nieuwe wetgeving
- o technologische ontwikkelingen

Vernieuwende projecten

Door nieuwe wetgeving en maatschappelijke ontwikkelingen vatten wij onze taken breder op. Ook is een proactieve opstelling nodig. De Stichtse Rijnlanden koppelt dit in het deel Strategie vooral aan een aantal vernieuwende projecten. De kenmerken van deze projecten zijn zeer complex en belangrijk vanwege de kerntaken van het waterschap.

Zij hebben een grote invloed op de leefomgeving.

De vernieuwende projecten van De Stichtse Rijnlanden zijn:

- Veiligheid;
- Veenweidegebied;
- Europese Kaderrichtlijn Water;
- Samenwerken in de waterketen;

- (Her)ontwikkelen rioolwaterzuiveringsinstallatie Utrecht;
- Wateropgave Oude Rijn;
- Inrichting Rijnenburg;
- Kromme Rijn Natuurlijk.

1.6 Plan-MER

Een overheidsorganisatie moet bij sommige plannen een plan-milieueffectrapportage (plan-MER) maken. In een plan-MER brengt de organisatie de milieueffecten in kaart. De Stichtse Rijnlanden heeft samen met de

provincies onderzocht of bij het Waterbeheerplan een plan-MER nodig is. Dit blijkt niet het geval. De provincies hebben gekeken of in het Waterbeheerplan maatregelen staan, die schadelijk kunnen zijn voor de beschermde Natura 2000-gebieden. Hiervan is niets

gebleken. De Stichtse Rijnlanden blijft bij het uitwerken van het Waterbeheerplan alert op mogelijke negatieve effecten voor de leefomgeving. Als het nodig is maken we een milieueffectrapportage voor een deelplan of een maatregel.

1.7 Leeswijzer

Dit beleids- en uitvoeringsplan beschrijft de belangrijkste doelen en maatregelen. Een overzicht van wat u leest in de hoofdstukken:

- Hoofdstuk 2 beschrijft welke instrumenten we inzetten om te zorgen voor een duurzaam watersysteem. De Stichtse Rijnlanden heeft maatschappelijk verantwoord ondernemen hoog in het vaandel staan.
- De hoofdstukken 3 tot en met 6 gaan in op vier thema's:
 3. veiligheid;
 4. voldoende water;
 5. schoon water;
 6. recreatie, landschap en cultuurhistorie.De thema's in hoofdstukken 3 tot en met 5 zijn gekoppeld aan de kerntaken van het waterschap: veilige dijken, schoon water en droge voeten. Het thema in hoofdstuk 6 hangt samen met onze bredere maatschappelijke taken.
- In de hoofdstukken 7 tot en met 10 staan de vernieuwende projecten centraal:
 7. Veenweidegebied;
 8. Europese Kaderrichtlijn Water;
 9. Samenwerken in de waterketen;
 10. Duurzame ruimtelijke ontwikkelingen.

In hoofdstuk 9 komen ook de vernieuwende projecten (her)ontwikkeling rioolwaterzuiveringsinstallatie Utrecht en inrichting Rijnenburg aan bod. De vernieuwende projecten Wateropgave Oude Rijn en Kromme Rijn natuurlijk zijn ondergebracht in hoofdstuk 10.

- Hoofdstuk 11 bevat een globaal overzicht van de maatregelen in het uitvoeringsprogramma. Deze maatregelen zijn per thema gerangschikt.

2 Sturen op water

De wijze waarop De Stichtse Rijnlanden het water stuurt wordt deels bepaald door onze wettelijke bevoegdheden. Deze bevoegdheden blijven wij inzetten daar waar het waterschapsbelang voorop staat. De Stichtse Rijnlanden heeft de volgende wettelijke bevoegdheden:

- verlenen van vergunningen;
- toezicht houden;
- handhaven.

Innovatieve werkwijze

Daarnaast hanteert De Stichtse Rijnlanden diverse instrumenten die gericht zijn op het onderbrengen van waterbelangen bij partijen buiten het waterschap. De komende planperiode willen we op vernieuwing inzetten, om te komen tot innovatieve werkwijzen en aanpakken.

Tenslotte wil De Stichtse Rijnlanden in zijn handelen gezien worden als een partij die maatschappelijk verantwoord onderneemt.

2.1 Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Veiligheid

De juridische bescherming van de waterkeringen is geregeld in de Keur. Dit is de verordening van het waterschap, waarin verbodsbepalingen staan. Zo kan het waterschap een keurvergunning verlenen voor het uitvoeren van werkzaamheden aan keringen of in de nabijheid daarvan. Voor ons is de Keur heel belangrijk. De Keur is en blijft de basis voor veiligheid.

Voldoende water

Het waterschap hanteert de bepalingen uit de Keur bij ruimtelijke ingrepen, die invloed hebben op de water-opgave. Dus bijvoorbeeld ook bij het inrichten van watergangen om de ecologische waterkwaliteit te waarborgen en te verbeteren. Wij gebruiken bij voorkeur de water-toets om afspraken in het gemeentelijk beleid te verankeren. De Keur is het juridische instrument, waarmee wij – wanneer het echt moet – maatregelen kunnen afdwingen.

Vaarwegbeheer: snel afhandelen van vergunningen

Het verlenen van vergunningen en het handhaven zijn voor ons belangrijke instrumenten bij het vaarwegbeheer. Het waterschap stelt duidelijke normen, richtlijnen en voorwaarden voor de vaarwegen. Hierdoor kan het waterschap vergunningen snel afhandelen. Tegelijkertijd kunnen wij zo goed handhaven.

Grondwaterbeheer:

ook kwantitatief beheer taak waterschap

Als de Waterwet in 2009 in werking treedt, is het kwantitatieve grondwaterbeheer een taak van het waterschap. Voor een ondiepe grondwateronttrekking van minder dan 150.000 m³ is een vergunning van het waterschap vereist.

Schoon water

Het saneren van afvalwaterstromen op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) was zeer succesvol. In de periode vanaf 1968 zijn de lozingen van alle bedrijven en rioolwaterzuiveringsinstallaties gesaneerd. Daarnaast zijn er veel nieuwe bedrijven gekomen met

moderne zuiveringstechnologieën of gesloten waterkringlopen. In 2009 verdwijnt de Wvo en komt de Waterwet ervoor in de plaats. In 2010 treedt de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking.

Waterschap voor veel bedrijven niet langer bevoegd gezag

Door beide wetten veranderen de instrumenten van vergunningverlening en handhaving voor het beheer van lozingen. Voor veel bedrijven die op de riolering lozen, is het waterschap niet langer het bevoegd gezag. De gemeente of soms de provincie neemt die taak over. Het waterschap blijft beide organisaties over dit onderwerp adviseren. Daarnaast zijn lozingen steeds vaker gereguleerd door algemene regels. Wij beoordelen meldingen van dergelijke lozingen en voorzien ze soms van extra maatwerkvoorschriften.

Emissies: nieuwe normen

Het waterschap richt zich op het verder terugdringen van emissies. Het waterschap neemt nieuwe normen, bijvoorbeeld uit de KRW, op in de Water- en omgevingsvergunning. Deze maatregelen dragen bij aan onze doelen.

Omgevingsdiensten op komst

Landelijk speelt een discussie over het onderbrengen van handhaving van gemeenten en provincie in omgevingsdiensten. Deze diensten worden waarschijnlijk in de planperiode opgericht. Wij besluiten daarna of we ons hierbij aansluiten.

Soms gezamenlijk beheer met Rijkswaterstaat

Het waterschap deelt met Rijkswaterstaat het beheer van de Gekanaliseerde Hollandse IJssel, het Merwedekanaal en enkele zijtakken van het Amsterdam-Rijnkanaal. Het inzetten van de wettelijke instrumenten vereist een goede samenwerking. Rijkswaterstaat is voor deze wateren de kwantiteitsbeheerder en het waterschap is de waterkwaliteitsbeheerder.

2.2 Overige instrumenten

De uitvoeringsstrategie (zie deel Strategie) zegt over de inzet van instrumenten:

- het juiste instrument op de juiste plaats gebruiken;
- nieuwe instrumenten en de wijze van aanpak met zorg gebruiken.

Oude en nieuwe instrumenten

De Stichtse Rijnlanden heeft de volgende instrumenten in de afgelopen planperiode toegepast:

- samenwerkingsovereenkomsten;
- benchmarking;
- stimuleringsregelingen.

Wij kunnen ook nieuwe instrumenten inzetten, zoals groenblauwe diensten, gebiedsgericht werken, strategische grondverwerving, detachering, gezamenlijke projectteams, loketfuncties en innovatief aanbesteden.

Samenwerkingsovereenkomsten: afvalwaterakkoorden

Het is de bedoeling dat het waterschap en de gemeente intensiever samenwerken. Ze leggen de afspraken daarover vast. Daarom werkt De Stichtse Rijnlanden het

instrument van samenwerkingsovereenkomst in de komende planperiode verder uit. Wij hebben in de afgelopen planperiode al met enkele gemeenten dit soort overeenkomsten gesloten. Zij maakten afspraken over de samenwerking bij een aantal projecten. Het gaat om het afstemmen van het belang van het waterschap (zuivering) en de gemeente (riolering).

Benchmarking

De Stichtse Rijnlanden heeft benchmarking geïntroduceerd in het watersysteembeheer en het zuiveringsbeheer. We gaan in de komende planperiode benchmarking ook inzetten bij het beheer van waterkeringen. De afgelopen periode lag bij ons de nadruk op het vergelijken en verantwoorden van prestaties. Het uiteindelijke doel is om prestaties te verbeteren en een leerproces op gang te brengen. De Stichtse Rijnlanden wil de komende vijf jaar benchmarking ook gebruiken om ervaringen met andere waterschappen uit te wisselen.

Stimuleringsregelingen

Wij beëindigen de stimuleringsregelingen voor gemeentelijke waterplannen en het aansluiten van ongerioleerde waterafvoer. De doelen hiervan zijn gehaald. Van de huidige regelingen gaan wij alleen door met de regeling voor afkoppelen en wij wijzigen deze stimuleringsregeling. Wij baseren afkoppelen op de ervaringen bij de proefprojecten op de Utrechtse Heuvelrug. De stimuleringsregeling voor afkoppelen bestaat uit een financiële stimulans en uit het beschikbaar stellen van kennis en capaciteit van medewerkers.

De Stichtse Rijnlanden roept voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers en/of open water een nieuwe stimuleringsregeling in het leven. Grondeigenaren krijgen een eenmalige financiële bijdrage bij aanleg en een jaarlijkse bijdrage voor het beheer. De regeling sluit aan bij het concept van groenblauwe diensten.

Groenblauwe diensten

De Stichtse Rijnlanden wil grondeigenaren stimuleren met een financiële bijdrage, als zij bij de inrichting van hun gebied meehelpen aan een doel van het waterschap. Wij onderzoeken of de stimuleringsregeling hiervoor voldoende is, of dat specifiek maatwerk ook mogelijk is. Dat kan bijvoorbeeld in stedelijk gebied. Wij hebben de intentie om hier ruimhartig mee om te gaan.

Gebiedsgericht werken

De Stichtse Rijnlanden wil zijn doelen inbrengen bij gebiedsontwikkelingsprocessen. Deze doelen worden samengevoegd met de wensen van andere partijen in het gebied. Vervolgens voeren de partijen de ontwikkeling van het gebied samen integraal uit. Het waterschap gaat deze werkwijze toepassen bij de vernieuwende projecten in het veenweidegebied en inrichting Rijnenburg.

Strategische grondverwerving

Het verwerven van grond is noodzakelijk voor:

- het aanleggen van natuurvriendelijke oevers;
- het bergen van water;
- het beheer van waterkeringen.

De Stichtse Rijnlanden wil grond aankopen op strategische posities.

Deze gronden zijn een ruilmiddel voor de gronden, die we nodig hebben voor het uitvoeren van projecten. Wij willen met de strategische grondverwerving bereiken dat we onze eigen projecten sneller en gemakkelijker kunnen realiseren.

Detachering

Bij vrijwel alle thema's in ons beleid is de samenwerking met andere partijen van cruciaal belang in de komende planperiode. Naast samenwerkingsovereenkomsten zijn er ook andere, meer proactieve, vormen van samenwerking. Een goede methode is het detacheren van medewerkers bij organisaties, waarmee we samenwerken. Door detachering ontstaat er meer begrip voor de cultuur en belangen van de ander.

De Stichtse Rijnlanden heeft de afgelopen periode al ervaring met detachering opgedaan, zowel bij andere waterschappen als bij gemeenten. Detachering is vooral effectief bij een langdurige werkrelatie tussen organisaties met verschillende doelen en culturen. Projecten waarbij detachering van medewerkers nuttig is, zijn:

- Veenweidegebied: detachering bij bijvoorbeeld de provincie;
- Inrichting Rijnenburg: detachering bij de gemeente Utrecht;
- (Her)ontwikkeling rioolwaterzuiveringsinstallatie Utrecht: detachering bij de gemeente Utrecht.

Gezamenlijke projectteams

Bij intensieve samenwerkingprojecten is het vaak niet voldoende om alleen een samenwerkingsovereenkomst af te sluiten. Het instellen van een projectteam biedt

dan uitkomst. Daarbij werken medewerkers van de deelnemende partijen voor de duur van het project samen om de afspraken te realiseren. Het team bewaakt de voortgang van het project. Het afgelopen jaar heeft De Stichtse Rijnlanden samengewerkt met gemeenten in zogeheten infiltratieteams op de Utrechtse Heuvelrug.

Communicatie met burgers en loketfuncties

Het waterschap wil burgers direct betrekken bij het waterbeheer. Zij moeten zich bewust zijn van hun eigen verantwoordelijkheid. Om dit doel te bereiken willen wij bepaalde projecten, zoals het afkoppelen in de eigen tuin, samen met burgers en gemeente uitvoeren.

Een moderne overheidsorganisatie is toegankelijk en handelt klachten op een goede manier af. Het waterschap wil een frontoffice inrichten. Dit loket is het aanspreekpunt voor burgers. De Stichtse Rijnlanden zet samen met gemeenten het loket op. Wij houden daarbij rekening met de ontwikkeling van de digitale overheid. Zie hiervoor paragraaf 2.3.

Innovatief aanbesteden

De uitdagingen voor de komende zes jaar vragen om creatieve oplossingen. Het waterschap levert die zelf. Maar ook de markt kan een steentje bijdragen. Hiervoor zijn innovatieve vormen van aanbesteding nodig. Het waterschap beschrijft in het bestek dan niet de oplossing, maar het gewenste effect. De Stichtse Rijnlanden is deze methodiek aan het onderzoeken. Als het kan, willen we op allerlei terreinen innovatief gaan aanbesteden. Dat kan variëren van projecten voor waterkeringen en watersystemen tot zuiveringsprojecten.

2.3 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) heeft betrekking op de overheid en gaat over: integriteit, transparantie en verantwoording. Maar maatschappelijk verantwoord ondernemen heeft ook betrekking op duurzame interne bedrijfsvoering, betere dienstverlening, e-overheid en internationale samenwerking.

In dit ontwikkelingsproces betrekken wij economische, milieu- en sociale overwegingen bij onze hele bedrijfsvoering. Het waterschap beperkt zich niet tot de wettelijke eisen, maar wil met initiatieven een stap verder gaan.

Duurzame interne bedrijfsvoering

De Stichtse Rijnlanden wil MVO in de werkprocessen verankeren. Ook werken we de gedragscode integriteit voor bestuur en medewerkers uit. We ontwikkelen specifiek beleid voor:

- energiebesparing;
- duurzaam inkopen;
- duurzaam ontwerpen, aanpassen, beheren en onderhouden van dijken, kaden, kunstwerken, oevers, watergangen en watersystemen.

Onze klimaat- en energiedoelen zijn:

- verminderen van CO₂ met 30 procent in de periode tot 2020;
- gebruik van 20 procent duurzame energie in 2020;
- 2 procent energie-efficiëntie per jaar in de periode van 2005 tot 2020.

Betere dienstverlening en e-overheid

Burgers en bedrijven verlangen van overheidsorganisaties, dat ze snel, efficiënt en klantgericht werken.

De klanten willen een goede dienstverlening en lage administratieve lasten. Overheden moeten hiervoor:

- beter samenwerken;
- bedrijfsvoering en informatiehuishouding op elkaar afstemmen;
- aansluiting zoeken bij basisvoorzieningen.

Dit is geen vrijblijvende opdracht. Het waterschap moet de komende tijd flinke stappen zetten. Enerzijds vanwege de verwachtingen van burgers en bedrijven. En anderzijds vanwege wettelijke verplichtingen en overheidsbrede afspraken. Wij moeten dit moment aangrijpen om onze unieke informatiepositie te behouden en nog te verbeteren, zodat we onze maatschappelijke taken zo goed mogelijk kunnen uitoefenen.

Inzet van ICT onmisbaar

De inzet van ICT is onmisbaar voor een snelle, efficiënte en klantgerichte overheid. Het waterschap haakt aan bij ontwikkelingen als DigiD en het burgerservicenummer (BSN). De Stichtse Rijnlanden neemt deze elektronische mogelijkheden op in de werkprocessen. Hierdoor verbetert de dienstverlening aan burgers en bedrijven.

Klantgerichte werkprocessen

Ons doel is dat burgers, bedrijven en relaties ons voor producten en diensten via verschillende kanalen kunnen bereiken. Denk bij die kanalen aan balie, fax, internet, e-mail, post en telefoon.

Wij voldoen daarbij aan de Burger Service Code.

De sleutelwoorden van deze code zijn:

- één loket;
- eenmalige verstrekking van gegevens;
- minder administratie;
- transparantie.

De Stichtse Rijnlanden gebruikt de elektronische overheid (e-dienstverlening) als instrument. Het doel is dat de werkprocessen op een klantgerichte en erg efficiënte manier zijn ingericht. We besparen zo kosten en kunnen meer vraaggestuurd te werk gaan.

Internationale samenwerking

De Stichtse Rijnlanden wil op internationaal niveau zijn steentje bijdragen aan Europa, aan internationale kennisontwikkelingen en aan internationale solidariteit.

Leren van elkaar in Europa

Bij internationale samenwerking staan het ontwikkelen en uitwisselen van kennis centraal. Organisaties kunnen van elkaar leren. Bijvoorbeeld bij:

- het vermeerderen van kennis op technologisch gebied;
- het ontwikkelen van nieuwe concepten voor de organisatieontwikkeling;
- het invoeren van de Kaderrichtlijn Water.

De Rijn stroomt door het beheersgebied van ons waterschap. Wij willen betrokken zijn bij het vooroverleg van de Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn. Hiermee willen we stimuleren dat de waterkwaliteit van deze rivier goed is. De Stichtse Rijnlanden wil in deze planperiode vernieuwende projecten op het terrein

van waterbeheer aanmelden voor een Europese subsidie. We voeren deze projecten samen met instituten uit andere Europese landen uit.

Nieuwe gezichtspunten door internationale kennisontwikkeling

Via internationale kennisuitwisseling wil De Stichtse Rijnlanden inspiratie opdoen en nieuwe gezichtspunten over waterbeheer krijgen. Wij ondernemen diverse acties:

- invloed uitoefenen op het Europese waterschapsbeleid door te lobbyen in Brussel.
- betrokken zijn bij de dossierteams van De Europese Unie. Wij blijven zo op de hoogte van nieuwe Europese regels. We kunnen hierop, indien nodig, invloed uitoefenen.
- jaarlijks de opleidingskosten van een student aan UNESCO-IHE in Delft subsidiëren. Dit is een internationaal instituut voor watereducatie. Deze financiële bijdrage is bedoeld voor onderzoek in het beheersgebied van het waterschap of in het land van herkomst van de student.

Internationale solidariteit: inbrengen van expertise

Door het beschikbaar stellen van kennis en ervaring wil De Stichtse Rijnlanden de duurzame ontwikkeling van een stad of regio stimuleren. Onze expertise vormt daarbij de basis. We leveren zo een bijdrage aan de oplossing van het mondiale probleem, zoals verwoord in Millennium Doelstelling 7 van de Verenigde Naties: 'halveren van het percentage mensen in ontwikkelingslanden dat geen duurzame toegang heeft tot schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen'.

De Stichtse Rijnlanden draagt ook bij aan:

- het verbeteren van stroomgebiedbeheer;
- het zuiveren van afvalwater;
- het opzetten van een doelmatige beheer- en onderhoudorganisatie.

Derde wereldlanden

De Stichtse Rijnlanden is tot 2010 betrokken bij een project in Matagalpa in Nicaragua. Na evaluatie bekijken wij of we dit project voortzetten. Daarnaast reserveren we jaarlijks 180.000 euro voor drie projecten in derde wereldlanden. Dit geld is bedoeld voor zowel loonkosten als andere uitgaven. De projecten richten zich op:

- institutionele ontwikkelingen;
- sanitatie;
- stroomgebiedsbeheer;
- waterkwaliteitsbeheer.

2.4 Evaluatie van beleidsdoelen

Het is belangrijk dat we de beleidsdoelen van dit Waterbeheerplan halen. Daarvoor is het noodzakelijk om tussentijds het beleid en de maatregelen te evalueren. Wij kunnen de resultaten van deze evaluatie gebruiken

om het beleid bij te stellen en zo nodig aanvullende maatregelen te nemen. We koppelen de evaluatie van het Waterbeheerplan aan de begrotingscyclus en het nog op te stellen bestuursprogramma. Op deze wijze kunnen we de beleidsdoelen en de doelmatigheid van de organisatie op elkaar afstemmen.

2.5 Monitoring

Om de beleidsdoelen goed te kunnen evalueren, moeten wij deze monitoren. Monitoring is wettelijk verplicht bij de toetsing van waterkeringen en de kwaliteit van het zwemwater. De Stichtse Rijnlanden heeft een eigen monitoringsysteem voor waterkwaliteit en waterkwantiteit. Hiermee verrichten wij metingen in ons beheersgebied. We hebben zo een goed inzicht in het functioneren van het watersysteem.

Thema's

De volgende thema's gaan we in de komende planperiode monitoren:

- Waterketen.
 - handhaven van huidige monitoringinspanning;
 - ontsluiten van de monitoringgegevens.
- Waterkwaliteit en ecologie.
 - aanvullende ecologische monitoring buiten de waterlichamen voor de KRW;
 - ontwerp en inrichting van een nieuw monitoring-systeem voor ecologie.
- Waterkwantiteit.
 - aanvullende monitoring van ondiep grondwater en oppervlaktewater;

- ontwerp en inrichting van een nieuw monitoring-systeem voor grond- en oppervlaktewater.
- Waterkering.
 - aanvullende monitoring van waterkeringen;
 - ontwerp en inrichting van een nieuw monitoring-systeem voor waterkeringen.

De Stichtse Rijnlanden integreert en optimaliseert de bestaande en nieuwe monitoringsystemen. Ook houdt het waterschap jaarlijks een evaluatie. Op basis van de resultaten stellen we elk jaar een integrale watersysteemrapportage op. Dit is input voor de evaluatie van het Waterbeheerplan.

2.6 Informatiehuishouding

De Stichtse Rijnlanden wil zich ontwikkelen tot een transparante organisatie, die beschikt over actuele en toegankelijke gegevens. Elektronische dienstverlening is daarbij essentieel. De komende jaren is dit een speerpunt in ons beleid. We houden onze gegevens op orde en maken die beter toegankelijk. Daarbij gaat het niet alleen om het intern registeren van data.

Ook de presentatie, de interpretatie en het leveren van juiste informatie aan geïnteresseerden is belangrijk. Het motto is: 'van gegevens tot kennis'. Belangrijkste elementen hierbij zijn:

- gegevens op orde houden;
- meer verbondenheid met werkprocessen creëren;
- nieuwe technieken benutten;
- samenwerken en combineren.

3 Thema: Veiligheid

Wij willen onze bijdrage leveren aan de discussie en het onderzoek naar waterveiligheid.

Op landelijk niveau zijn de hoofdlijnen van het waterkeringenbeheer ná 2015 uitgezet door de Deltacommissie en Waterveiligheid 21e eeuw. Ook tijdens de planperiode van dit Waterbeheerplan hebben waterschap-overstijgende studies naar onder andere de gewenste veiligheidsnormen en compartimentering, een belangrijke invloed op het beleid.

Tot en met 2015 werken we aan het op orde krijgen van het huidige systeem van waterkeringen. Wij willen voldoen aan de normen die hiervoor bestaan. Onze aandacht verschuift geleidelijk van de primaire naar de regionale en overige waterkeringen.

Wij willen ook het beheer en de instrumenten actualiseren. Daarbij houden we rekening met nieuwe studies naar onder meer veiligheidsnormen en compartimentering.

Drie lagen in veiligheidsbeleid

In ons veiligheidsbeleid gaan we uit van de zogeheten drielagenbenadering:

1. Voorkomen van overstroming.
Voorkomen blijft voorop staan. We spannen ons in om de waterkeringen op orde te brengen en te houden. Ook denken we mee over rivierverruiming.
2. Beperken van gevolgen.
Een overstroming is nooit helemaal uit te sluiten.

Het waterschap kijkt naar het achterliggende land: bij welke inrichting zijn de schadelijke gevolgen van een overstroming zo klein mogelijk?

3. Bestrijden van rampen.

De overheid moet ervoor zorgen dat ze adequaat kan optreden wanneer een gebied overstroomt.

3.1 Beleidskaders

Europese en nationale kaders

Door de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's moeten de lidstaten van de Europese Unie overstromingsrisico-kaarten en overstromingsrisicobeheerplannen opstellen. Deze richtlijn gaat uit van:

Wat adviseert de Deltacommissie?

Verhogen van de veiligheidsnorm

De Deltacommissie geeft in het rapport Samen werken aan water de regering advies over een goede bescherming van Nederland tegen de gevolgen van klimaatverandering. De Deltacommissie stelt dat de volgende elementen van belang zijn:

- de kans voor ieder individu om te overlijden door een overstroming;
- de kans op grote aantallen slachtoffers in één keer;
- de potentiële schade, waarbij het gaat om meer dan alleen de economische schade.

Deze drie elementen leiden samen tot één norm voor waterveiligheid voor elke dijkkring. Volgens de commissie moet het veiligheidsniveau van de dijkkringen van

het riviereengebied minimaal tien keer zo hoog zijn. Dit vereist nadere uitwerking.

Maximale afvoer van Nederrijn en Lek

De Deltacommissie houdt rekening met een maximale afvoer van 18.000 m³ voor de Rijn. Deze afvoer neemt toe. De Waal en de IJssel kunnen dat opvangen. De maximale afvoer via de Nederrijn en de Lek groeit hierdoor niet.

Peil van het IJsselmeer

De Deltacommissie adviseert om het peil van het IJsselmeer geleidelijk met 1,5 meter te verhogen. Hiermee blijft het onder vrijval spuilen van water naar de

Waddenzee mogelijk. Ook is er zo een strategische watervoorraad voor de zoetwatervoorziening van West- en Noord-Nederland in perioden van droogte. Het beleid voor de zoetwatervoorziening van West-Nederland kan invloed hebben op het waterbeheer binnen het beheersgebied van het waterschap. U leest meer hierover in paragraaf 4.2.

Beveiliging van het Rijnmondgebied

De Deltacommissie beveelt aan om het Rijnmondgebied te beschermen met nieuwe afsluitbare keringen in de rivieren rond het gebied. Er moet nog onderzocht worden hoe het water van de Lek kan worden afgeleid.

- een aanpak voor stroomgebieden;
- solidariteit tussen de Europese landen ('niet afwentelen').

Visie op veiligheid voor de lange termijn

Belangrijk zijn de nota Waterveiligheid 21e eeuw en het advies van de Deltacommissie (zie kader). Beide documenten geven een visie op de veiligheid voor de lange termijn. Deze visie is uitgewerkt in het Nationaal Waterplan.

Er zijn veiligheidseisen voor:

- Primaire waterkeringen.
Hiervoor is het beeld duidelijk. De veiligheidseisen zijn vastgelegd in de Waterwet, het Randvoorwaardenboek en verschillende leidraden.

- Indirecte primaire waterkeringen.

In 2008 zijn hiervoor hydraulische randvoorwaarden vastgesteld. Dat was nodig, omdat de oude regel niet voldeed. Deze regel hield in dat de veiligheid niet mocht achteruitgaan ten opzichte van de situatie in 1996. Dit criterium maakte echter niet duidelijk wat de zwakke punten zijn.

Provinciale kaders

Het provinciale waterplan Utrecht geeft invulling aan de drielagenbenadering voor de regio:

- Voorkomen van overstroming.

De provincie reserveert in de structuurvisie een strook van 100 meter binnendijs langs de primaire waterkering van de Nederrijn en Lek voor het uitvoeren van dijkverbeteringen. De veiligheidsnormen voor de regionale keringen zijn vastgelegd in de Verordening waterkeringen West-Nederland. De provincie toetst of het waterschap de verordening goed naleeft.

De provincie vraagt aan de gemeenten om bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening te houden met deze veiligheidsnormen.

- Beperken van gevolgen.

De provincie heeft een 'risicokaart' gemaakt, inclusief een 'adviestabel veiligheid en ruimtelijke ontwikkelingen'. Met deze kaart kan de provincie nagaan of ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk tot overstromingsgevaar leiden. De provincie vraagt de gemeenten om bij een locatiekeuze rekening te houden met deze kaart en adviestabel.

- Bestrijden van rampen.

De provincie coördineert de rampenbestrijding en houdt toezicht.

3.2 Voorkomen van overstromingen

Huidige situatie

Wij onderscheiden vier soorten waterkeringen (zie kader). Op kaart 2 ziet u de ligging van deze waterkeringen.

Huidig beleid

Eisen aan waterkeringen

De eisen aan de primaire en regionale waterkeringen zijn vastgelegd in de leggers:

- We toetsen elke zes jaar de primaire waterkeringen. En we verbeteren de geconstateerde zwakke plekken. Alle werkzaamheden voor de primaire waterkeringen zijn opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma en in de PKB Ruimte voor de Rivier.
- De Stichtse Rijnlanden heeft voor de regionale keringen nog geen vaste periode van toetsing bepaald. Naar aanleiding van een toets voeren we verbeteringen uit. Ook hogen we regionale waterkeringen periodiek op om daarmee de zetting te compenseren. Deze werkzaamheden zijn opgenomen in het Groot Onderhouds Plan van De Stichtse Rijnlanden.

Aanpassen van normen bepleit

Het project Veiligheid van Nederland in Kaart (VNK) onderzoekt of de overstromingskansen van het beschermde gebied de basis kan zijn van de veiligheidsnorm. Daar-

Welke soorten waterkeringen zijn er eigenlijk?

- De directe primaire waterkeringen (categorie A-keringen) langs de Nederrijn en Lek. Deze keringen voldoen aan de huidige veiligheidsnormen. In de PKB Ruimte voor de Rivier is wel een lokale verbetering opgenomen. Hierdoor is het mogelijk om plaatselijk hogere waterstanden te keren. Deze waterstanden kunnen optreden door de maatregelen in het rivierbed. Uit onderzoek moet blijken of deze verbetering nu al nodig is of pas op termijn.
- De indirecte primaire waterkeringen (categorie C-keringen) langs de Gekanaliseerde Hollandse IJssel en het Amsterdam-Rijnkanaal. Deze keringen

beschermen dijkkring 14 bij een overstroming van de dijkkringen 15 en 44 vanuit de Nederrijn of Lek. De Stichtse Rijnlanden heeft voor deze categorie keringen eind 2008 voor het eerst maatgevende waterstanden vastgesteld. Naar verwachting zal uit de toetsing blijken dat deze dijken niet voldoen.

- De regionale waterkeringen.
De Stichtse Rijnlanden heeft hiervoor in 2008 voor het eerst maatgevende waterstanden vastgesteld. De toetsing geeft inzicht in hoeveel verbeteringen nodig zijn. We verwachten dat de einddatum van 2015 waarin de keringen op orde moeten zijn, zoals

de provincie wil, niet haalbaar is. De Stichtse Rijnlanden wil daarom tot die tijd eerst de belangrijkste regionale waterkeringen (klasse III-V) verbeteren. Na de toets komen we met een voorstel met daarin een haalbare planning. Dit voorstel bespreken we met de provincie.

- De overige waterkeringen.
De Stichtse Rijnlanden beheert veel waterkeringen die niet primair of regionaal zijn. Voor deze keringen zijn de eisen nog niet vastgesteld.

naast pleit onder andere de Deltacommissie voor het aanpassen van de normen. De huidige normen zijn in de jaren vijftig vastgesteld. Door de ruimtelijke ontwikkelingen zijn de schade en het aantal slachtoffers bij een overstroming veel groter dan vroeger.

Onze doelen

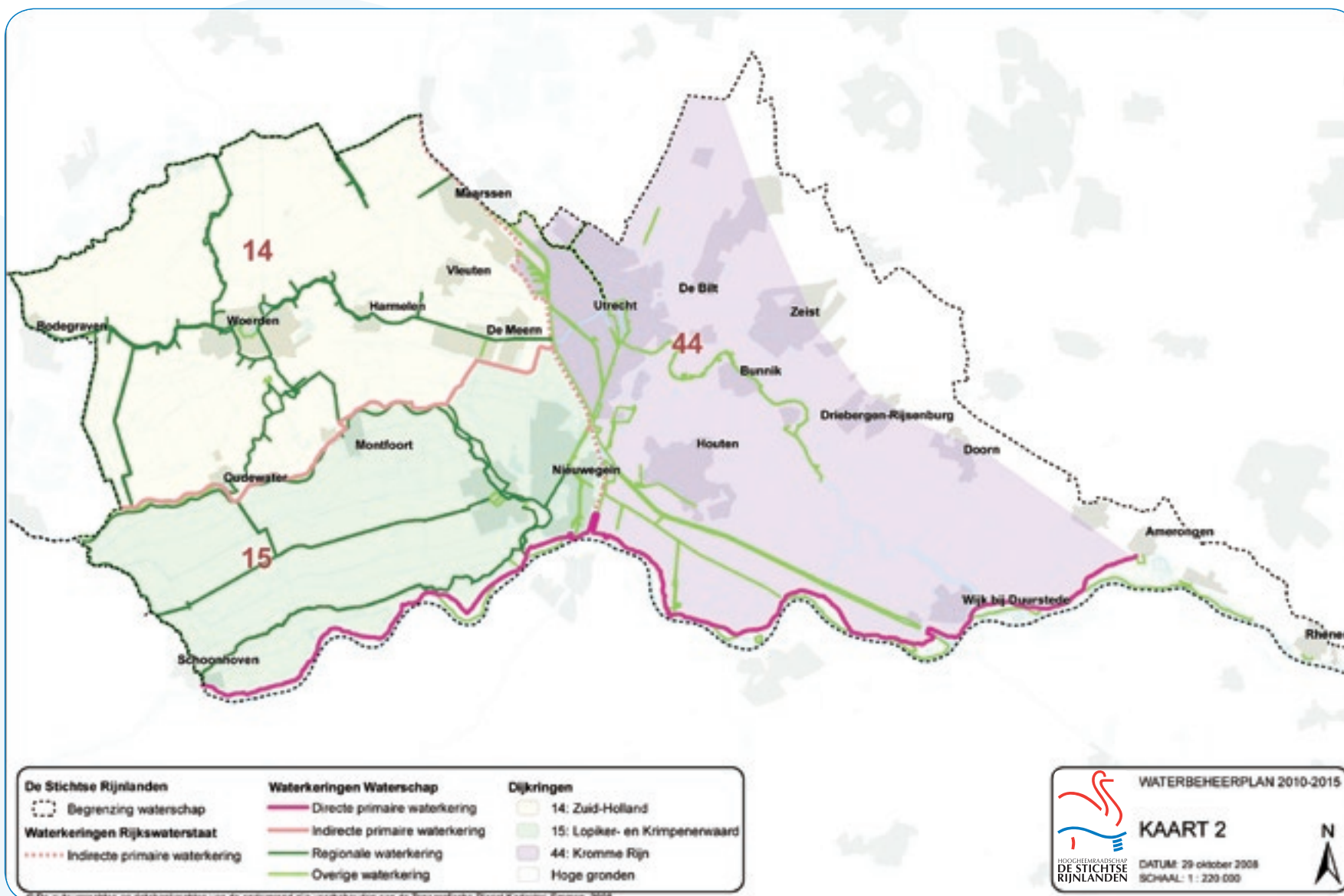
- Streven naar veilige dijken.
Zorgen dat de waterkeringen voldoen aan de veiligheidseisen. Hierbij verschuift de aandacht geleidelijk van de primaire naar de regionale en overige waterkeringen.
- Voldoen aan normen voor de lange termijn.
 - Alle primaire waterkeringen van categorie A voldoen in 2015 aan de norm.

- Alle primaire waterkeringen van categorie C voldoen in 2020 aan de norm.
- Alle regionale waterkeringen voldoen uiterlijk in 2022 aan de norm.
- Alle overige waterkeringen voldoen in 2025 aan de veiligheidseisen.

- Toetsen
Toetsen, zoals het Rijk wil, aan de hand van de belastingen die naar verwachting over twaalf jaar gelden. Als de regionale waterkeringen getoetst zijn, stellen we een haalbare planning voor. Dit voorstel bespreken we met de provincie. We willen daarbij zoveel mogelijk voldoen aan het besluit van Gedeputeerde Staten dat alle regionale keringen uiterlijk in 2020 de veiligheidsnorm halen.

- Dijkverbetering ontwerpen
Uitgaan van een duurzaam en robuust ontwerp bij dijkverbeteringswerken. Het ontwerp houdt rekening met:
 - de belangen van bewoners en gebruikers;
 - de belangen van landschap, natuur en cultuurhistorie;
 - klimaatontwikkelingen;
 - ontwikkelingen in het beschermde gebied;
 - wijziging van veiligheidsnormen.We kunnen het ontwerp eenvoudig aanpassen bij onvoorziene ontwikkelingen. We willen zorgen voor innovatieve technieken op plaatsen, waar een groene dijk door ruimtegebrek niet mogelijk is.
- Doelen halen in het kader van Ruimte voor de Rivier.
Bevorderen dat de veiligheidsdoelen in de projecten zijn gehaald in het kader van Ruimte voor de Rivier uiterlijk in 2015.

Waterkeringen

Ontwikkelingen in beleid

Het Rijk stelt in 2012 een nieuw Randvoorwaardenboek en een nieuw Voorschrift Toetsen op Veiligheid vast. Deze zijn aangepast aan de laatste inzichten. Het Rijk wil in 2012 ook nieuwe veiligheidsnormen hebben, die gebaseerd zijn op de overstromingskans. Het waterschap doet met deze normen ervaring op tijdens de nieuwe toetsronde van 2012 tot en met 2018.

Strengere normen voor twee dijkringen

De huidige normen voor de dijkringen 15 en 44 zijn respectievelijk gesteld op een overstromingsrisico van 1/2000 en 1/1250 per jaar. Deze dijkringen zijn vergelijkbaar met de Randstad wat betreft de economische waarde en het aantal bewoners. Ook hebben ze een grote invloed op de veiligheid van de Randstad. Daarom streeft De Stichtse Rijnlanden naar een norm die gelijk is aan die van de Randstad: 1/10000 per jaar (de huidige norm van dijkkring 14).

Onderzoek naar samenhang tussen dijkringen

Dijkkring 14 is door een categorie C-kering beschermd tegen overstromingen vanuit de aangrenzende dijkringen 15 en 44. Het waterschap is een studie naar de systeemkeuze gestart. Hiermee wil De Stichtse Rijnlanden nagaan wat de samenhang tussen de veiligheid van deze dijkringen is en op welke manier we dijkkring 14 kunnen beschermen. We onderzoeken daarbij ook andere oplossingen dan het verbeteren van de categorie C-keringen. De Stichtse Rijnlanden wil verder betrokken zijn bij de studie naar de veiligheid van het Rijnmondgebied, om ervoor te zorgen dat maatregelen in dat gebied geen nadelige gevolgen hebben voor de Lekdijk.

Beheercyclus voor primaire waterkeringen uitwerken

De Stichtse Rijnlanden werkt een beheercyclus van zes jaar voor de primaire waterkeringen uit. In deze cyclus staat dat De Stichtse Rijnlanden voor de toets eerst:

- de legger indien nodig herzielt;
- de dijk inmeet;
- de onderhoudstoestand evalueert.

We voeren maatregelen, die volgen uit de toets, binnen tien jaar uit. De nieuwe normen kunnen de aanleiding zijn voor werkzaamheden aan de waterkeringen.

Herzien van Groot Onderhouds Plan

We gebruiken de resultaten van de toets van regionale waterkeringen en de aanwijzing van overige waterkeringen als basis voor het wijzigen van het Groot Onderhouds Plan. Hierin staat de planning voor alle werkzaamheden. We richten onze aandacht eerst op de regionale waterkeringen in klasse III-V.

3.3 Beperken van gevolgen

Huidige situatie

Vanouds bouwde men steden en dorpen op hooggelegen plaatsen in het landschap. Bij een overstroming was het risico van slachtoffers klein. Ook bleef de schade aan bebouwing beperkt. Door veiliger dijken kwamen overstromingen steeds minder vaak voor. Hierdoor is de vanzelfsprekende band tussen ruimtelijke ordening en veiligheid tegen overstromingen vrijwel verdwenen. Alleen bij bebouwing buiten de dijk is vaak, maar niet altijd, rekening gehouden met het overstromingsgevaar.

Belang van waterveiligheid bij locatiekeuzes en planontwikkeling

Het belang van waterveiligheid speelt nauwelijks een rol bij belangrijke locatiekeuzes en planontwikkeling voor nieuwe bebouwing. Het waterschap kan vaak pas, als ruimtelijke plannen verder wordt uitgewerkt, invloed uitoefenen via de watertoets. Grote wijzigingen zijn dan meestal niet meer haalbaar. De mogelijke gevolgen van een overstroming zijn zo bij grote ruimtelijke ontwikkelingen vaak groter dan nodig zou zijn.

Compartimentering mogelijk

Het waterschap kan de gevolgen van een overstroming beperken door te compartimenteren. Er zijn twee mogelijkheden:

- compartimenteren van de dijkkring, waardoor een kleiner gebied overstroomt;
- compartimenteren van de boezem, waardoor minder water beschikbaar is.

In ons beheersgebied zijn er geen specifieke comparti-

menteringsdijken. Veel regionale waterkeringen vervullen in de praktijk wel die rol. Het waterschap kan de boezem op een aantal plaatsen compartimenteren.

Onduidelijkheid bij grote ontwikkelingen in gebied

Bij regionale waterkeringen geldt: de mogelijke gevolgen van een overstroming bepaalt de normhoogte van de waterkering. Er ontstaat een speciale situatie, wanneer er grote ontwikkelingen in het beschermde gebied plaatsvinden en daardoor de gevolgen van een overstroming ernstiger zijn. Het is onduidelijk of De Stichtse Rijnlanden dan de norm en daarmee de waterkering moet aanpassen. En blijkt zo'n aanpassing nodig, dan is het de vraag wie daarvoor verantwoordelijk is: het waterschap als dijkbeheerder of degene die het initiatief voor de ontwikkelingen neemt.

Huidig beleid

Het waterschap geeft met de watertoets advies over ruimtelijke plannen. De Stichtse Rijnlanden wil daarnaast, via de contacten met gemeenten, provincies en andere instanties in een vroeg stadium invloed uitoefenen op nieuwe ontwikkelingen. Het waterschap kan ook via de keurvergunning voorwaarden aan een plan stellen, mits het om het belang van de waterkering of het watersysteem gaat. De Keur is echter geen geschikt instrument voor het afdwingen van maatregelen, die de gevolgen van een overstroming beperken.

Uitgangspunten voor ruimtelijke plannen

De Stichtse Rijnlanden hanteert de volgende uitgangspunten voor ruimtelijke plannen:

- Ruimtelijke ontwikkelingen mogen niet strijdig zijn

met het belang van de waterkering.

- Er is ruimte voor toekomstige verbeteringen van de waterkering.
- De keurzones voor het beschermen van de waterkering zijn in deze plannen vastgelegd.
- Als naar aanleiding van de plannen aanpassingen van de waterkering nodig zijn, betaalt de initiatiefnemer die aanpassingen.

Compartimenteringsdijk zelden rendabel

Uit de landelijke compartimenteringsstudie blijkt dat de aanleg van een compartimenteringsdijk doorgaans economisch niet rendabel is. Mogelijk kunnen andere argumenten toch de doorslag voor aanleg van een dergelijke dijk geven. De Stichtse Rijnlanden houdt een vervolgonderzoek naar het mogelijke gebruik van regionale waterkeringen voor compartimentering. De Stichtse Rijnlanden onderzoekt ook de wenselijkheid van verdere compartimentering van de boezem.

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Maken van afspraken met gemeenten en provincies over onze betrokkenheid bij ruimtelijke ontwikkelingen en over de opname van de waterkering in ruimtelijke plannen.
- Uitwerken of compartimentering van de dijkkringen en/of van het watersysteem gewenst en haalbaar is. Op basis hiervan nemen we een besluit over het nut en de noodzaak van compartimentering.
- Opstellen van een leidraad, die aandachtspunten voor ruimtelijke plannen bevat.

- Uitwerken van een overstromingsrisicozonering in overleg met de provincie Utrecht. In het Provinciaal Waterplan Utrecht is al een aanzet gegeven.

Aspect bij ruimtelijke planvorming

De Stichtse Rijnlanden wil dat het beperken van de gevolgen van een overstroming, een aspect bij de ruimtelijke planvorming is. We verwachten van de verantwoordelijke instanties het volgende:

- Bij ruimtelijke ontwikkelingen in een gebied dat kan overstromen (waaronder buitendijks gebied), speelt het aspect waterveiligheid vanaf het begin een rol in

de planvorming. De belangrijkste doelen zijn het beperken van schade en het mogelijk maken van een goede rampenbestrijding. Welke maatregelen voor 'waterveilig bouwen' nodig zijn, hangt af van de snelheid en de diepte van een overstroming bij een dijkdoorbraak.

- In ruimtelijke plannen staan:
 - de ligging van de waterkeringen;
 - het profiel van de vrije ruimte (ruimte die gereserveerd is voor toekomstige dijkverbeteringen);
 - de hieruit voortvloeiende beperkingen.
- De Stichtse Rijnlanden ziet voor zichzelf geen specifieke rol weggelegd, als het gaat om de veiligheid van nieuwe ontwikkelingen in buitendijks gebied. Meer nog dan voor binnendijkse ontwikkelingen is het belangrijk dat dit veiligheidsaspect vroegtijdig in de plannen aan bod komt.

3.4 Rampenbestrijding

Huidige situatie

Door hoogwater, storm of droogte kan een dreigende situatie ontstaan. Het waterschap is dan verantwoordelijk voor de calamiteitenbestrijding. Het waterschap neemt ook het voortouw bij het falen van een kade, waarvan de gevolgen beperkt zijn.

Gemeente verantwoordelijk bij overstroming of dijkdoorbraak

De gemeente draagt de hoofdverantwoordelijkheid bij een overstroming of dijkdoorbraak, of wanneer dit dreigt. We spreken dan van rampenbestrijding. Omdat er vaak meer gemeenten bij betrokken zijn, vindt de rampenbestrijding op het niveau van de Veiligheidsregio plaats.

De calamiteitenorganisatie bestaat uit:

- het beleidsteam (strategisch);
- het operationeel team (tactisch);
- het actieteam (uitvoering van maatregelen);
- het dijkleger (inspectie).

De medewerkers op sleutelposities krijgen een opleiding. Alle betrokken medewerkers nemen deel aan oefeningen. De Stichtse Rijnlanden organiseert de oefeningen zowel intern als in samenwerking met de Veiligheidsregio.

Huidig beleid

De Stichtse Rijnlanden heeft de organisatie en de maatregelen bij calamiteitenbestrijding vastgelegd in:

- het calamiteitenplan;
- de calamiteitenbestrijdingsplannen voor droogte, voor hoogwater en voor regionale waterkeringen.

Zie hiervoor bijlage 2.

De organisatie en de maatregelen voor rampenbestrijding staan in het rampenplan en de rampenbestrijdingsplannen. De Veiligheidsregio maakt deze plannen. De Stichtse Rijnlanden is daar nauw bij betrokken.

Ons doel

Wij hebben als doel voor de jaren 2010 tot en met 2015:

- Elk jaar het calamiteitenplan toetsen en evalueren. Dat gebeurt vóór 1 november. De jaarlijkse oefening levert hiervoor nuttige informatie op. Dit biedt de zekerheid dat, bij een calamiteit in verband met waterkeringen, de calamiteitenorganisatie zowel intern als extern doelmatig kan functioneren.

3.5 Beheer

Huidige situatie

We hebben instrumenten voor het beheer van de primaire, regionale en overige waterkeringen. Deze instrumenten zijn allemaal beschikbaar, maar niet altijd even actueel. De Stichtse Rijnlanden heeft een actuele legger en beheersregister van de primaire waterkeringen. In 2009 zijn ook de legger en het beheersregister van de regionale en overige waterkeringen gereed.

In het beleidsplan en beheersplan van de waterkeringen hebben we ons beleid opgenomen voor:

- aankoop en verpachting;
- beweiding;
- communicatie;
- medegebruik;
- vergunningverlening en handhaving.

De Stichtse Rijnlanden moet voor de regionale en overige waterkeringen de twee plannen herzien. Wij passen ook de Keur aan. Dit is in voorbereiding.

Niet alle waterkeringen in eigen beheer

Niet alle waterkeringen zijn in ons beheer. Rijkswaterstaat beheert de primaire waterkering langs het Lekkanaal en Amsterdam-Rijnkanaal en de Voorhavenkanaaldijken. Hetzelfde geldt voor de Irenesluis en de Beatrixsluis. Het eigendom van de waterkeringen is heel verschillend. De Stichtse Rijnlanden bezit ruim veertig procent van de buitentaluds van de primaire waterkering.

Huidig beleid

Het beleid voor het beheer is vastgelegd in de volgende documenten:

- Beheersplan Primaire Waterkeringen, statisch deel;
- Beleidsplan Waterkeringen en Toelichting 'Beweiding' (alleen nog geldig voor regionale en overige waterkeringen);
- Beheersplan Regionale Waterkeringen, inclusief gebiedsgerichte uitwerkingen per deelgebied;
- Keur van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;
- Legger van de Primaire waterkeringen;
- Legger van de Regionale en overige waterkeringen;
- Beheersregister.

De Stichtse Rijnlanden wil:

- eigenaar worden van:
 - buitentaluds van primaire waterkeringen, inclusief een strook van vijf meter uit de teen;
 - regionale waterkeringen met een hoge risicofactor.
- de verpachting van dijken in eigendom langzaam laten 'uitsterven'.

Onze communicatie over veiligheid en de waterkeringen is gericht op:

- uitwisselen van kennis en informatie;
- vergroten van het draagvlak voor beleid en regels;
- vergroten van het bewustzijn over hoogwater.

Onze doelen

De Stichtse Rijnlanden streeft naar een duidelijke situatie bij het beleid, beheer en eigendom van de waterkeringen. Het waterschap wil een compleet en actueel instrumentarium hebben. Burgers, gemeenten en belangenorganisaties zijn zich bewust van:

- het risico van overstroming;
- het belang van de waterkering;
- de noodzaak van geboden en verboden binnen de keurzones;
- de rol van het waterschap.

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Alle waterkeringen onderbrengen in de legger, de beheersregisters en de overzichtskaarten.
- Het beleid voor de aankoop van dijkondergrond, vergunningverlening en beweiding evalueren en zo nodig aanpassen.
- Bepalen of de overdracht van de Rijksdijken langs het Lekkanaal en Amsterdam-Rijnkanaal wenselijk en haalbaar is. Dit doen we aan het begin van de planperiode samen met Rijkswaterstaat. Een eventuele overdracht vindt uiterlijk in 2015 plaats.

4 Thema: Voldoende water

De Stichtse Rijnlanden richt zich in de huidige planperiode vooral op het uitwerken en uitvoeren van de opgaven die samenhangen met voldoende water. Wij stellen hiervoor integrale, gebiedsgerichte plannen op. In de vorige planperiode hebben wij ook al zulke watergebiedsplannen gemaakt. Op kaart 3 vindt u het hoofdwatersysteem van het beheersgebied van de Stichtse Rijnlanden.

Zes beleidsthema's

Wij onderscheiden zes beleidsthema's bij de zorg voor voldoende water:

1. wateroverlast;
2. watertekort;
3. grond- en stedelijk waterbeheer;
4. Gewenste Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR) en peilbesluiten;
5. verdroging van de natuur;
6. vaarwegbeheer.

4.1 Beleidskaders

Nationale kaders

NBW-actueel: in 2015 alles op orde

Het doel van het NBW-actueel is dat de regionale watersystemen in 2015 op orde zijn. Uitgesplitst naar de zes beleidsthema's betekent dat het volgende:

1. Wateroverlast.
Het regionale watersysteem moet voldoen aan de NBW-normen voor wateroverlast. De afspraak is dat het waterschap in 2012 toetsingen volgens de nieuwe

klimaatscenario's van het KNMI heeft uitgevoerd. De oplossingsstrategie van 'vasthouden, bergen en afvoeren' verandert niet.

2. Watertekort.

Het NBW-actueel zegt hier dat de bestaande situatie niet mag verergeren. Watersystemen moeten minder kwetsbaar zijn.

3. Stedelijke wateropgave.

Dit is een gezamenlijke opgave voor gemeenten en waterschap op basis van wettelijke taken. Zij pakken de overlast aan:

- die ontstaat door overstromend oppervlaktewater;
- die ontstaat door een ontoereikende rioolcapaciteit;
- die te maken heeft met grondwater.

De Stichtse Rijnlanden en de gemeenten hebben in 2015 de urgente problemen van wateroverlast verholpen. De andere gevallen waarbij sprake is van wateroverlast, zijn uiterlijk in 2027 opgelost.

4. GGOR en peilbesluiten.

De Stichtse Rijnlanden past het instrument GGOR toe in nauwe samenwerking met gemeenten en belanghebbenden. De provincies coördineren en bewaken de procesgang.

5. Verdroging.

De Stichtse Rijnlanden voert de maatregelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Waterbeheer 21e eeuw (WB21) uit. We houden hierbij rekening met de eisen van Natura-2000 en de eisen voor TOP-gebieden. De maatregelen moeten in 2015 zijn gerealiseerd.

6. Vaarwegbeheer.

Het Rijk stimuleert dat er een landelijk Basistoervaartnet zonder knelpunten komt. Dit doel moet in 2013 zijn bereikt. Voor de regionale wateren gebeurt dat via de bestuursovereenkomsten in het kader van het Investeringsprogramma Landelijk Gebied (ILG).

Nationaal Waterplan:

nieuwe strategie voor zoetwatervoorziening

Het Nationaal Waterplan volgt het NBW-actueel, maar stelt specifiekere eisen aan de zoetwatervoorziening. Tot 2015 blijven de afspraken uit het NBW-actueel over beleid en beheer bestaan.

Het Rijk neemt in de komende planperiode het initiatief voor een nieuwe, klimaatbestendige strategie voor de zoetwatervoorziening. Het Rijk betreft hierbij regionale overheden en gebruikers. De nieuwe strategie bestaat uit een combinatie van oplossingen:

- besparen van water;
- bevorderen van aanpassingen bij gebruikers;
- vasthouden van water via regionale watersystemen;
- wijzigen van de zoetwatervoorziening uit het hoofdwatersysteem. Het IJsselmeer krijgt hierbij een grotere rol.

Provinciale kaders

Waterplan Utrecht

De provincie Utrecht heeft als beleid voor de zes thema's:

1. Wateroverlast.

Utrecht heeft de normen en kaders vastgelegd in de Waterverordening en de Leidraad toetsing regionale wateroverlast. Het Waterplan Utrecht volgt het NBW-actueel. De Stichtse Rijnlanden toetst of ingrijpende veranderingen, zoals peilbesluiten en ruimtelijke ontwikkelingen, aan de normen voldoen. De provincie herzielt de leidraad tussen 2010 en 2015.

2. Watertekort.

Bij een langdurige droogte bestaat het risico dat het waterschap onvoldoende water kan leveren om in alle behoeften te voorzien. De provincie Utrecht heeft in 2007 de regionale verdringingsreeks voor Amstelland opgesteld. Hierbij werkte de provincie samen met:

- o de provincie Noord-Holland;
- o Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht
- o Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;
- o Rijkswaterstaat.

De verdringingsreeks bevat de prioriteiten voor de watervoorziening van verschillende functies. Deze reeks is in 2008 in een provinciale verordening opgenomen.

3. Grondwaterbeheer.

Bij de invoering van de nieuwe Waterwet heeft de provincie een deel van zijn operationele taken voor grondwater overgedragen aan het waterschap. Het waterschap kan zelf in de Keur regels opstellen voor meldingen en het verlenen van vergunningen. Het provinciaal grondwaterplan vormt het kader.

4. GGOR en peilbesluiten.

De provincie Utrecht heeft in 2006 de kaders voor het Gewenste Grond- en Oppervlaktewater Regime vastgesteld. De provincie vindt dat De Stichtse Rijnlanden GGOR moet inzetten voor toekomstverkenningen, die gericht zijn op het ontwikkelen van robuuste, duurzame watersystemen. Hierdoor kan de provincie in gebiedsprocessen, het grondgebruik beter afstemmen op het grond- en oppervlaktewaterregime.

5. Verdroging.

Voor het ontwikkelen van natuur is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) maatgevend. De EHS bestaat uit:

- o Natuurgebieden. Hieronder vallen onder andere de Natura 2000-gebieden, TOP-gebieden en SUB TOP-gebieden.
- o Ecologische verbindingzones (EVZ's).

De provincie bestrijdt verdroging via het programma Agenda Vitaal Platteland (AVP).

6. Vaarwegbeheer.

In het Provinciale Waterplan staat dat de knelpunten in het netwerk van vaarwegen voor 2013 moeten zijn opgelost. De vaarwegen die genoemd zijn in de Vaarwegenverordening provincie Utrecht 2008, moeten in 2015 een bepaalde minimale vaardiepte hebben. Ook zijn dan de openingstijden voor bruggen op elkaar afgestemd.

Waterplan Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland heeft als beleid voor de zes thema's:

1. Wateroverlast.

Het Waterplan Zuid-Holland volgt het NBW-actueel. Uitzondering op de planning van 2015 wordt gemaakt voor situaties in bestaand stedelijk gebied die niet urgent zijn. Wel moet aantoonbaar zijn dat het project efficiënter en meer integraal kan worden uitgevoerd door een planning na 2015. De provincie maakt een leidraad Normering Wateroverlast voor de toetsronde in 2012.

2. Watertekort.

Provincie Zuid-Holland volgt het landelijke beleid. De bestaande situatie mag niet verergeren.

3. Grondwaterbeheer.

De provincie verleent in een aantal situaties vergunningen voor het onttrekken van grondwater. Provincie Zuid-Holland onderzoekt of zij deze bevoegdheid kan overdragen aan het waterschap. Als dat wettelijk mogelijk is, kunnen waterschappen een beroep doen op de inkomsten van de grondwaterheffing.

4. GGOR en peilbesluiten.

De provincie toetst alleen peilbesluiten in kwetsbare gebieden. In veengebieden blijft het verlagen van de peilen beperkt tot het compenseren van de daling van het maaiveld uit het verleden. De gemiddelde drooglegging per peilvak is maximaal 60 centimeter. Provincie Zuid-Holland verwacht dat het waterschap waterkan-senkaarten voor ruimtelijke ordeningstrajecten opstelt.

5. Verdroging.

De provincie sluit aan bij het landelijk beleid. Het gaat vooral om Natura 2000-gebieden, TOP-gebieden en waterparels. De provincie legt een koppeling met de EHS. Uitvoering vindt plaats via ILG-platforms.

6. Vaarwegbeheer.

Provincie Zuid-Holland draagt het vaarwegbeheer over aan het waterschap. De provincie maakt een kansenschaak voor de natuurvriendelijke oevers voor vaarwegen. Ze doet dit in overleg met het waterschap.

4.2 Wateroverlast

Huidige situatie

Wij bestrijden in het kader van onze wateropgave mogelijke wateroverlast. De Stichtse Rijnlanden heeft tussen 2005 en 2007 het regionale watersysteem getoetst aan

de NBW-normen. De resultaten staan in de Studie Wateropgave. De Stichtse Rijnlanden heeft deze resultaten uitgewerkt in:

- watergebiedsplannen;
- gemeentelijke waterplannen;
- gebiedsgerichte processen van andere partijen.

We hebben hierdoor een nieuw inzicht gekregen in de aard en omvang van de wateroverlast.

Op basis van de verwachte klimaatveranderingen in 2050 (het 'middenscenario') is een schatting gemaakt welke hoeveelheden water het huidige watersysteem niet kan verwerken in 2050. Dit is weergegeven in tabel 4.1. Er is vanuit gegaan dat in de toekomst niets aan het huidige watersysteem is aangepast. Hierdoor kunnen we nu al inspelen op toekomstige (klimaat)veranderingen. Door de uitvoering van watergebiedsplannen worden deze knelpunten aangepakt.

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Kwantificeren van de wateroverlast in 2012, volgens de laatste inzichten.
- Afronden van de wateropgave voor wateroverlast in het landelijke gebied in 2015. Het regionale watersysteem is dan, wat betreft wateroverlast, op orde.
- Inventariseren van de stedelijke wateropgave samen met elke gemeente.
- Aanpakken van de meest urgente situaties wat betreft de stedelijke wateropgave, samen met gemeenten, voor 2015.

Tabel 4.1. Wateropgave wateroverlast

Invloed nieuwe klimaatscenario's

De provincies wijzigen in de planperiode hun leidraad voor het berekenen van de wateropgave. De Stichtse Rijnlanden toetst in 2012 opnieuw de wateropgave, op basis van het NBW-actueel. We maken daarbij gebruik van nieuwe klimaatscenario's. De wateropgave kan hierdoor veranderen. Het is nog onbekend wat de invloed is op het realiseren van de regionale wateropgave in 2015.

4.3 Watertekort

Huidige situatie

Verdringingsreeks voor Amstelland: prioriteiten bepaald

Soms bestaat het risico dat het waterschap onvoldoende water kan leveren om in alle behoeften te voorzien, bijvoorbeeld bij langdurige droogte. Welke functies in Amstelland hebben dan de hoogste prioriteit? Zie tabel 4.2.

Het uitgangspunt is de huidige situatie. De verdringingsreeks is in 2008 vastgelegd in de provinciale Verordening waterhuishouding Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

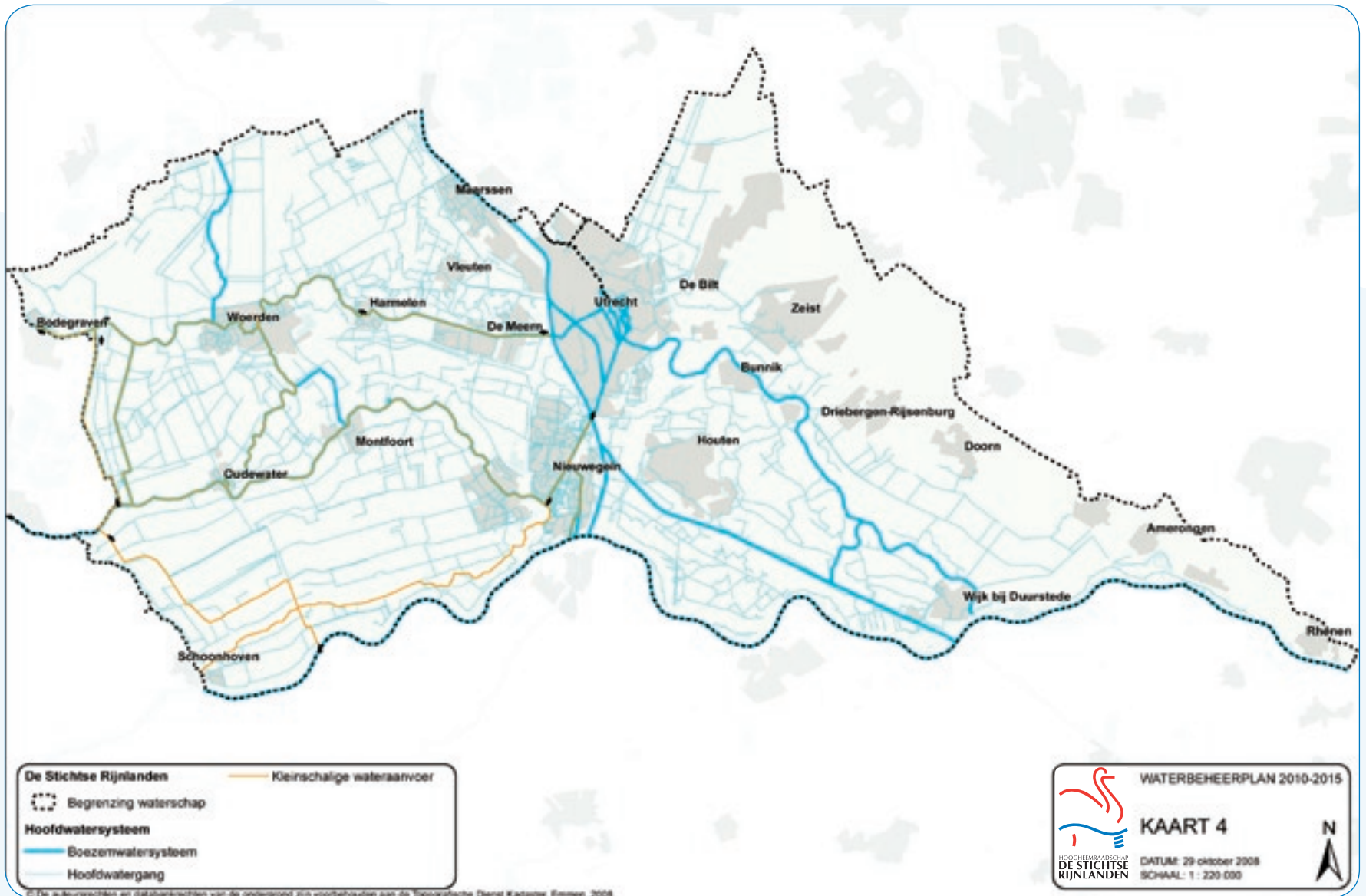
Kleinschalige wateraanvoer:

afspraken met andere waterschappen

De Stichtse Rijnlanden heeft met enkele waterschappen in het westen overeenkomsten over wateraanvoer gesloten. Hierdoor is het mogelijk om in tijden van watertekort zoetwater door te voeren. Dit heet de Kleinschalige Wateraanvoer (KWA). Zie hiervoor kaart 4. In de praktijk treedt de KWA eerder in werking dan de

Deelgebied	Wateropgave middenscenario 2050
	In m ³ * 1000
Oude Rijngebied	1.200
Lopikerwaard	25
Leidsche Rijn	1
Nieuwegein Rijnenburg	75
Stad Utrecht	30
Eiland van Schalkwijk	20
Tussen Kromme Rijn en Amsterdam-Rijnkanaal	45
Langbroekerweteringgebied	40
Groenraven-Oost en Maartensdijk	10

Kleinschalige wateraanvoer

verdringingsreeks. In deze reeks zijn wel de prioriteiten vastgelegd voor het doorvoeren van water conform de KWA. De boomteelt in Boskoop behoort tot de categorie 'tijdelijke beregening kapitaalintensieve gewassen'.

Wat is in de KWA afgesproken?

Tijdens droogte dreigt verzilting in het westelijke gebied. De waterschappen willen dit met de KWA voorkomen. Zij hebben afgesproken dat De Stichtse Rijnlanden 6,9 m³/s zoet water doorvoert aan de drie Hoogheemraadschappen Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard.

Een speciale KWA-commissie besluit over het toepassen van de KWA.

Aanvoer zoetwater: strategisch onderwerp

Het risico bestaat dat door klimaatverandering rivieren minder water kunnen aanvoeren. Hierdoor zou het water-

schap op de lange termijn niet kunnen voldoen aan de KWA. De zoetwatervoorziening is een strategisch onderwerp op nationaal niveau. De keuzes hiervoor staan in het tweede Nationaal Waterplan, dat vóór 2015 verschijnt.

Meeste waterakkoorden onlangs vernieuwd

Waterschappen maken met elkaar afspraken over de aan- en afvoer van water. Zij leggen deze afspraken vast in waterakkoorden. De waterschappen evalueren de akkoorden elke vijf jaar. Alle partners moeten instemmen met wijzigingen. De meeste waterakkoorden zijn onlangs geactualiseerd.

Bestrijden van nachtvorst:

De fruitsector maakt bij het bestrijden van nachtvorst gebruik van water. De Stichtse Rijnlanden heeft voor het gebied tussen Kromme Rijn en het Amsterdam-Rijnkanaal zijn eigen rol herzien. Bij nachtvorst zorgen we ervoor dat fruitpercelen in de zogeheten nulsituatie (zie kader) voldoende water krijgen. De Stichtse Rijnlanden gaat dat

beleid ook hanteren in andere fruitteeltgebieden. We zijn in 2008 gestart met het in kaart brengen van de nulsituatie in het hele beheersgebied.

Wat is een fruitperceel in de nulsituatie?

Fruitpercelen in de nulsituatie zijn:

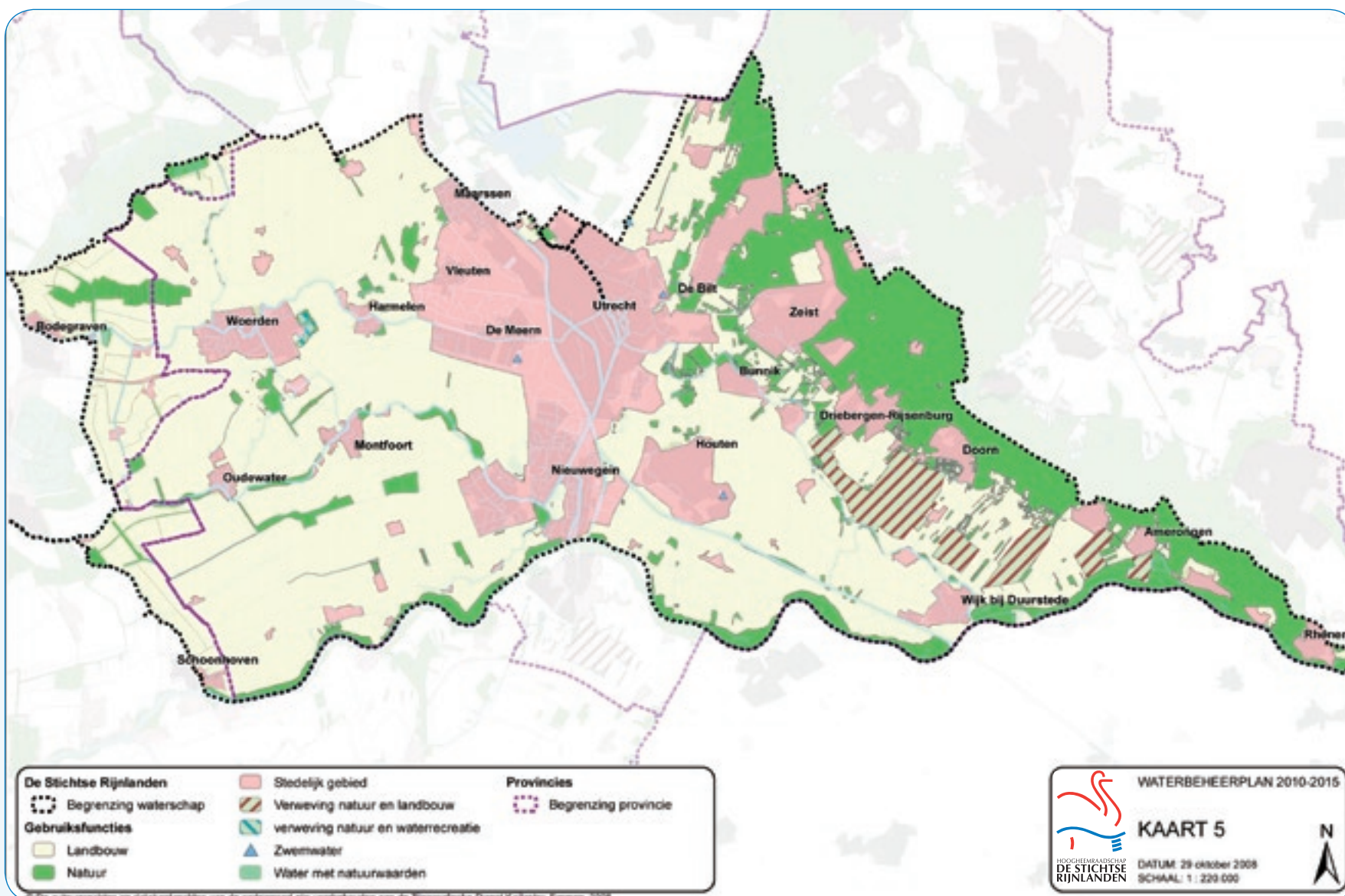
- percelen die op 20 maart 2007 in gebruik waren als fruitperceel;
- en/of op dat moment waren toebedeeld aan de fruitteelt door de Ruilverkaveling Administratief Karakter Kromme Rijn (RAK).

Het algemeen bestuur van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden heeft de nulsituatie vastgesteld, gelijktijdig met het watergebiedsplan Tussen Kromme Rijn en Amsterdam-Rijnkanaal.

Categorie 1 Veiligheid en onomkeerbare schade gaat voor	Categorie 2 Nutsvoorzieningen gaat voor	Categorie 3 Kleinschalig hoogwaardig gebruik gaat voor	Categorie 4 Overige belangen
1. Stabiliteit van waterkeringen 2. Klink en zetting 3. Natuur (vermijden onomkeerbare natuurschade)	1. Drinkwatervoorziening 2. Energievoorziening	1. Proceswater 2. Tijdelijke beregening kapitaalintensieve gewassen	1. Stedelijk water 2. Beroepsvaart 3. Akkerbouw 4. Beregening sportvelden 5. Graslanden 6. Recreatievaart 7. Natuur

Tabel 4.2. Verdringingsreeks voor Amstelland: welke functies hebben voorrang bij een watertekort?

Gebruiksfuncties

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Voor watertekort en verdringingsreeks Amstelland:
 - Burgers goed inlichten over hoe het water verdeeld wordt tijdens droogte. Deze verdeling gebeurt volgens de verdringingsreeks Amstelland. Ook wordt in de communicatie benadrukt dat droge en zeer droge perioden in de toekomst vaker voorkomen. Bewoners en gebruikers kunnen zo anticiperen op een eventueel watertekort. Een goede voorlichting leidt ook tot meer begrip voor het probleem.
 - Onderzoeken welke maatregelen geschikt zijn om de negatieve effecten van droogte voor burgers te beperken.
 - Bijdragen aan de landelijke discussie over het zoet-watervraagstuk van West- en Noord-Nederland voor de (middel)lange termijn. We bekijken of grootschalige technische maatregelen soelaas bieden. Ook nemen we de KWA onder de loep.
- Voor waterakkoorden:
 - Rijkswaterstaat neemt het initiatief voor het herzien van het waterakkoord voor de Nederrijn. Hierin wordt de waterverdeling en waterkwaliteit meegenomen. Het Betuwepand van het Amsterdam-Rijnkanaal en de gestuwde Lek vallen onder dit akkoord. De waterinlaat bij Wijk bij Duurstede (Kromme Rijn en Voorhavendijk) krijgt hiermee een officiële status.
 - Bekijken of het nodig is om het waterakkoord Sluis Bodegraven aan te passen. Dit maakt in natte tijden het lozen van een deel van de waterafvoer van het

Oude Rijngebied in de Gekanaliseerde Hollandse IJssel mogelijk.

- Waterakkoorden zoveel mogelijk 'KRW-proof' maken.
- Voor bestrijden van nachtvorst:
 - Vaststellen van de nulsituatie voor fruitpercelen binnen het hele beheersgebied.
 - Voorwaarden bepalen op basis van de nulsituatie, waaraan de fruittelers, voor het krijgen van een vergunning, moeten voldoen.

4.4 Grond- en stedelijk waterbeheer

Huidige situatie

Grondwaterbeheer in het landelijk gebied

De Stichtse Rijnlanden werkt op het ogenblik het beleid voor grondwater uit. Nu vullen we dit in via het instrument GGOR en peilbesluiten en via de uitvoering van het verdrogingsbeleid. Eind 2009 krijgen we de verantwoordelijkheid voor het grondwaterbeheer in het landelijk gebied. De provincies blijven een grote rol spelen:

- Zij zijn verantwoordelijk voor de strategie.
- Voor beleid zijn zij kaderstellend via het grondwaterplan.
- Zij toetsen de vergunningen, als het gaat om het onttrekken van meer dan 150.000 m³ grondwater per jaar. Gemeenten hebben de grondwaterzorgplicht in stedelijk gebied.

Stedelijk oppervlaktewater: kosten voor waterschap

De Stichtse Rijnlanden en de gemeenten hebben afspraken gemaakt over de taken en verantwoordelijkheden

voor het inrichten en beheer van stedelijk oppervlaktewater. Sinds 1995 draagt De Stichtse Rijnlanden de kosten van het primaire stelsel in stedelijk gebied.

De rolverdeling ziet er als volgt uit:

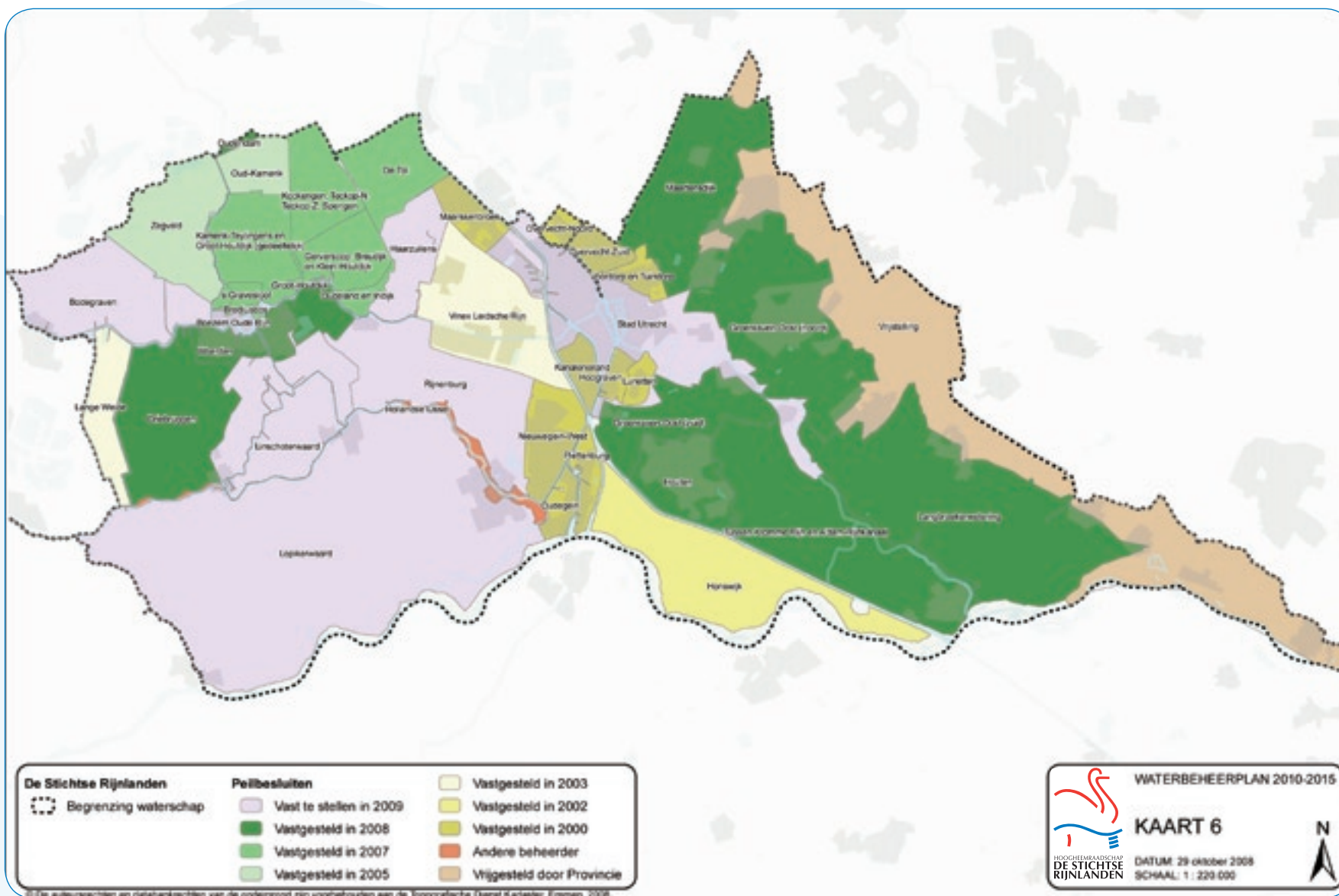
- De Stichtse Rijnlanden richt het natte profiel (het deel van de watergang dat onder water staat) in en zorgt voor het beheer.
- De gemeente onderhoudt de droge oever. Er is maar een beperkt aantal watergangen die horen bij het hoofdwatersysteem. De kleinere (tertiaire) watergangen zijn in beheer bij de aanliggende eigenaar, dit kunnen particuliere eigenaren of gemeenten zijn. Zij zijn verantwoordelijk voor het onderhoud.

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Voor het grondwater:
 - Uitwerken en uitvoeren van het beleid voor grondwaterbeheer.
 - Uitwerken van het beleid voor het verlenen en handhaven van vergunningen. Dit beleid leggen we vast in de Keur.
 - Maken van een integraal monitoringsprogramma. Grondwater heeft een even hoge prioriteit als oppervlaktewater.
- Voor het stedelijk water:
 - Opstellen van een beleidsnotitie voor stedelijk waterbeheer. Daarin zijn de waterthema's inhoudelijk uitgewerkt.
 - Maken van afspraken met gemeenten, op basis van deze notitie.

Status peilbesluiten

Het uitgangspunt:

- het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de primaire watergangen;
- de gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud voor de tertiaire watergangen.

4.5 GGOR en peilbesluiten

Huidige situatie

Wij willen zoveel mogelijk gebiedsgericht en integraal werken. De watergebiedsplannen bieden hiervoor een goed handvat. De Stichtse Rijnlanden gebruikt de GGOR-methodiek bij het afstemmen van waterpeilen en de gebruiksfuncties van grond. Deze functies zijn vastgelegd in provinciale beleidsplannen (zie kaart 5). In gebieden waar peilbesluiten verplicht zijn, heeft De Stichtse Rijnlanden nieuwe peilbesluiten op basis van de GGOR-methodiek vastgesteld of bereidt die voor.

GGOR: mogelijk wijzigen gebruiksfuncties

De Stichtse Rijnlanden past sinds kort de GGOR-methodiek op een andere manier toe. De gebruiksfuncties van grond waren voorheen randvoorwaarden. Het waterschap kan tegenwoordig aangeven, wanneer een dergelijke functie het ontwikkelen van een duurzaam watersysteem frustreert. De provincie kan dan overwegen de functie te wijzigen, dat leidt tot duurzamer waterbeheer. De Stichtse Rijnlanden voert dit nieuwe beleid uit via de watergebiedsplannen. Met deze aanpak is in de vorige planperiode begonnen.

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Uitvoeren van de toekomstverkenningen voor robuuste, duurzame watersystemen uitgevoerd, in 2015.

We hebben in kaart gebracht welke aanpassingen van de gebruiksfuncties gewenst zijn. De provincies kunnen deze informatie gebruiken bij het afwegen van de belangen in een bepaald gebied.

- Vaststellen van actuele peilbesluiten voor het gehele beheersgebied. We voeren deze bij voorkeur uit via integrale watergebiedsplannen. Kaart 6 geeft een overzicht van de status van de peilbesluiten.

De Stichtse Rijnlanden werkt bij nieuwe peilbesluiten volgens de GGOR-methodiek.

4.6 Verdroging

Huidige situatie

De provincie Utrecht heeft, op basis van de aanbevelingen van de landelijke Taskforce verdroging, het initiatief genomen voor een herziening van het beleid voor het

bestrijden van verdroging. De provincie heeft in overleg met alle betrokken partijen een nieuw convenant opgesteld. Hierin zijn afspraken gemaakt over de aanpak van verdroging in de periode van 2008 tot en met 2014.

De gevolgen van het convenant zijn:

- De status van alle TOP-gebieden is bekend. Ook staat vast wat er moet gebeuren om de doelen voor 2014 te halen.
- De maatregelen voor de SUB TOP-gebieden zijn uitgewerkt. Bekend is in welke mate deze gebieden herstellen.
- De Stichtse Rijnlanden neemt bij de overige gebieden in de periode tot 2014 alleen maatregelen, als dit loopt via de KRW of de watergebiedsplannen.

Goed op weg

De Stichtse Rijnlanden is goed op weg om de doelen van het nieuwe beleid te halen:

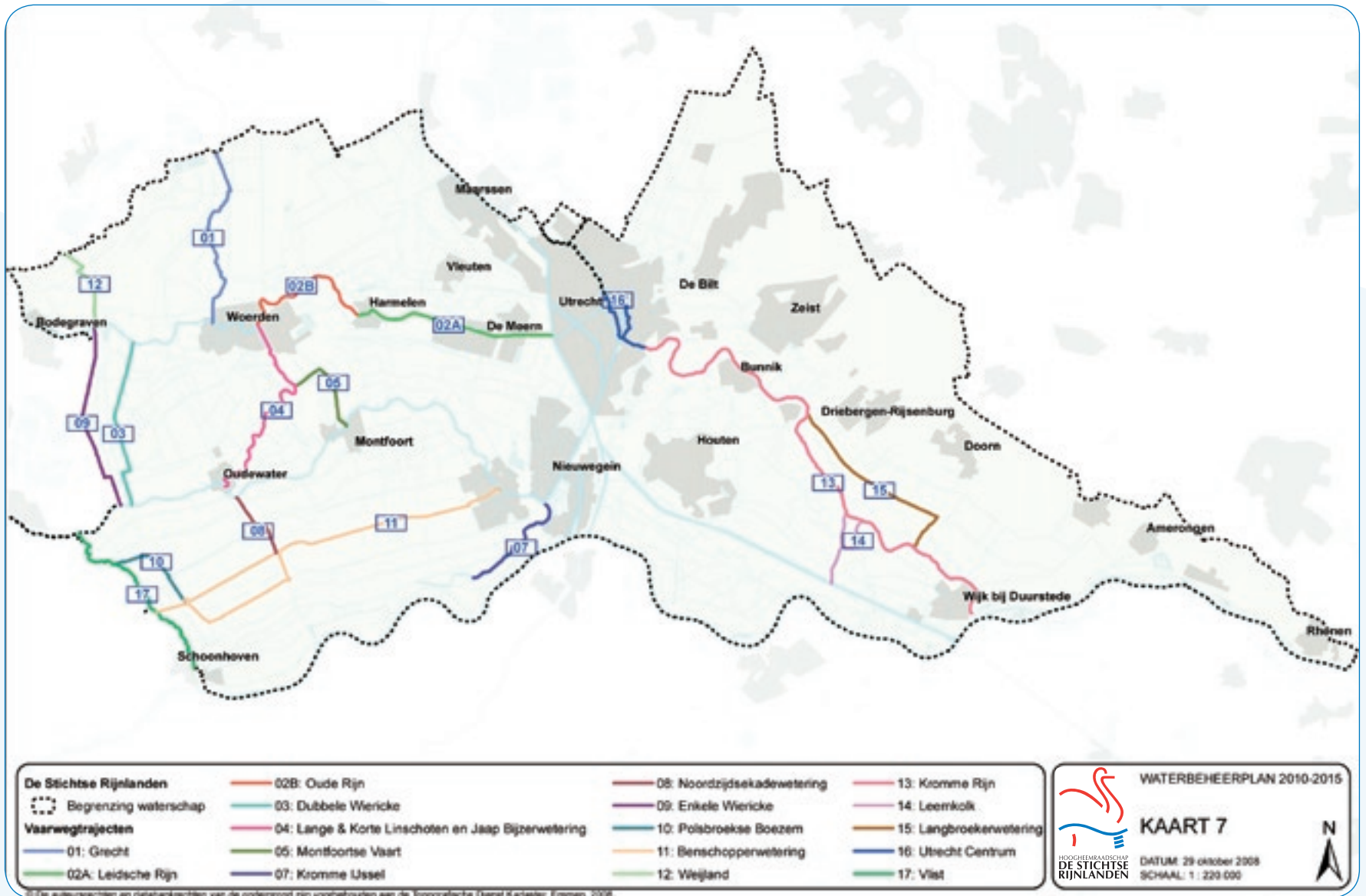
- De waterhuishouding is in de meeste TOP-gebieden op orde. Wij hebben dan een adviserende rol, voornamelijk op het gebied van monitoring. Voor de Schraallanden langs de Meije zijn nog aanvullende maatregelen nodig.
- We voeren maatregelen bij de SUB TOP-gebieden uit via uitvoering van de watergebiedsplannen en de KRW.

Ons doel

Wij hebben als doel voor 2010 tot en met 2015:

- Zorgen dat de TOP-gebieden en SUB TOP-gebieden voldoende herstellen. Dit staat in het Convenant Verdrogingsbestrijding 2008.

Trajecten vaarwegen

4.7 Vaarwegbeheer

Huidige situatie

Het waterschap is voor een groot deel verantwoordelijk voor het regionale vaarwegbeheer. Op kaart 7 zijn de regionale vaarwegen in het beheersgebied te zien.

Het beheer van de vaarwegen houdt in:

- het behoud van de vaartechnische infrastructuur ('bak') van de regionale vaarwegen;
- het toezicht op het gebruik van vaarwater dat openbaar toegankelijk is;
- de zorg voor de verkeersveiligheid op het water (nautisch beheer).

In de praktijk is het vaak onduidelijk hoe het zit met het beheer en de verantwoordelijkheden bij het vaarwegbeheer. In de nieuwe Waterwet is bepaald dat het waterschap verantwoordelijk is.

Nieuwe kansen door integrale benadering

De Stichtse Rijnlanden stelt in 2010 beleid vast voor vaarwegbeheer. Wij omschrijven wat de eigen verantwoordelijkheid inhoudt voor zowel het beheer van de vaarweginfrastructuur als het nautische beheer. Deze integrale benadering van het beheer van vaarwegen biedt mogelijkheden om andere belangen te combineren. Denk bijvoorbeeld aan het realiseren van doelen van de KRW.

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Integreren van de technische voorwaarden van de vaarwegen die in het Reglement zijn genoemd, in het waterbeheer;

- Kijken naar de eisen voor de andere openbaar toegankelijke oppervlaktewateren, die als vaarwater gebruikt worden. Wij stemmen de eisen waaraan de scheepvaart moet voldoen, af op de hydraulische afmetingen van de waterloop.

- Zorgen voor veilige vaarwegen.
- Vastleggen van de vaarwegen en de nautische voorwaarden in de Vaarwegentrajecten-atlas Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Deze atlas integreren wij in de Keur.

5 Thema: Schoon water

Schoon water staat gelijk met ecologisch gezond water. Wij kunnen het water alleen zo schoon mogelijk houden, als we de inrichting, het beheer en het onderhoud van watersystemen aanpassen. Hierdoor verbetert de leefomgeving van mensen, dieren en planten. We voeren de veranderingen door via integrale gebiedsgerichte planvorming, in samenhang met maatregelen om andere doelen te halen.

Wij doen dat via de integrale, gebiedsgerichte planvorming. We zijn in de vorige planperiode met deze werkwijze gestart door het opstellen van de watergebiedsplannen. Het thema 'schoon water' komt ook aan de orde bij de vernieuwende projecten 'Europese Kaderrichtlijn Water' en 'samenwerken in de waterketen'. U leest hierover meer in de hoofdstukken 8 en 9.

5.1 Beleidskaders

Europese en nationale kaders

De Europese Kaderrichtlijn Water beschrijft de hoofdlijnen van het beleid voor waterkwaliteit. In het Nationaal Waterplan zijn de volgende onderdelen nader toegelicht:

- De waterkwaliteitseisen (Besluit Kwaliteit en Monitoring Water, BKMW).
- Landelijke regels voor maatregelen om emissies te beperken.

De nationale Flora- en Faunawet beschermt alle soorten, die van nature in Nederland voorkomen (planten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en sommige insectensoorten). Het waterschap houdt bij het uitvoeren

van werkzaamheden rekening met de door de wet beschermde planten en dieren.

Provinciale kaders

Provincie Utrecht

In het waterplan van de provincie Utrecht staan vier thema's, die over de kwaliteit van het oppervlaktewater gaan:

- **KRW waterlichamen.**
In het waterplan zijn de doelen voor de waterlichamen vastgelegd. Het waterschap is verantwoordelijk voor het vastleggen en uitvoeren van maatregelen, voor zover deze wateren in beheer zijn van het waterschap.
- **Overige oppervlaktewateren.**
Voor de ecologische waterkwaliteit voor deze wateren bestaan geen Europese of landelijke normen. De provincie wil in de planperiode de huidige doelen – de zogenoemde END-streefdoelen – herzien. Tot die tijd blijven deze streefdoelen gelden.
- **Aanpak diffuse bronnen.**
De provincie Utrecht volgt hierbij het Rijk. De provincie pakt knelpunten gebiedsgericht aan.
- **Water in de stad.**
Vanaf 2013 hebben gemeenten een verbreed Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP). De provincie houdt in de gaten of gemeente en waterschap goed samenwerken.

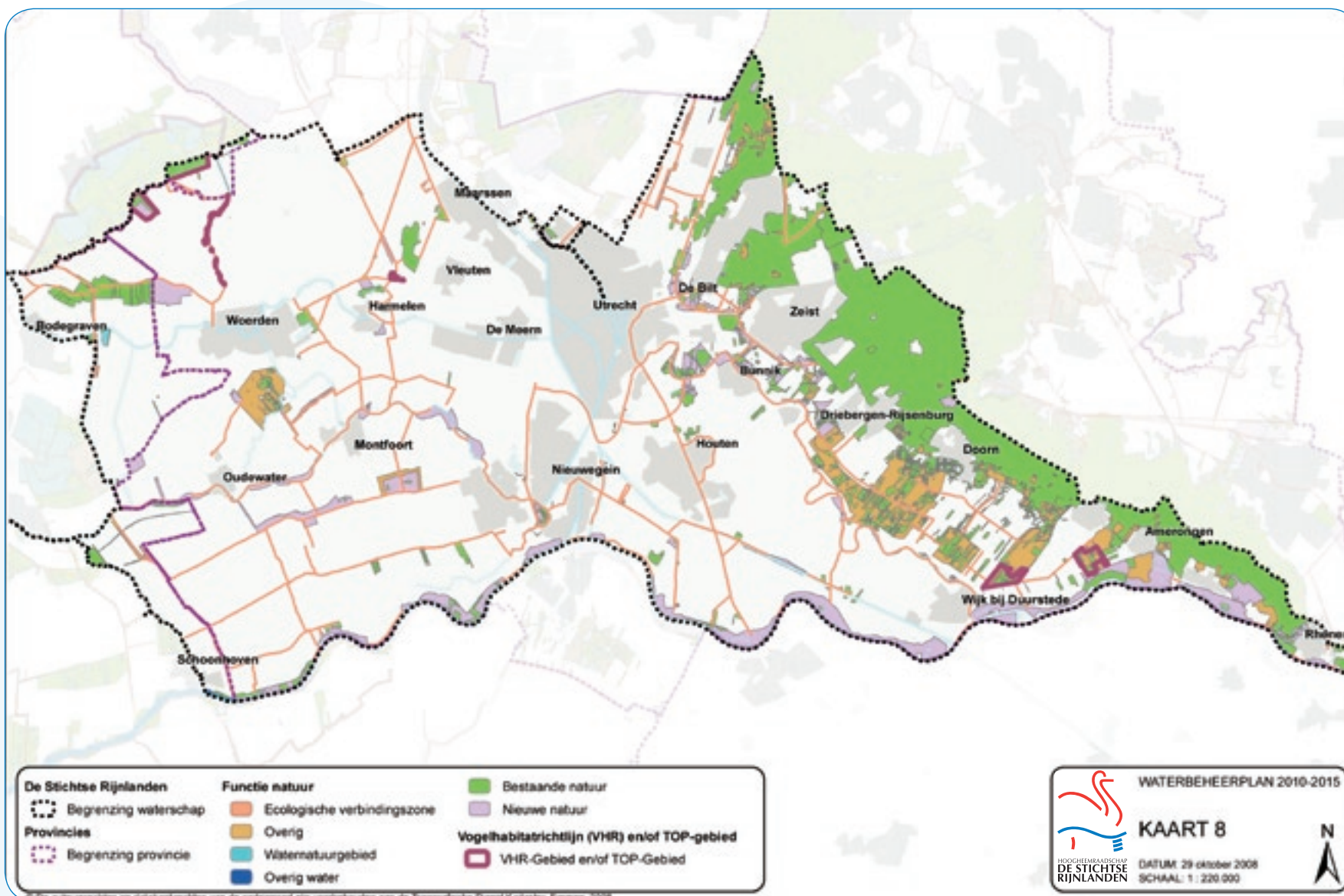
Provincie Zuid-Holland

Zuid-Holland heeft de volgende doelen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater in de planperiode:

- Voor een deel van de oppervlaktewaterlichamen zijn de doelen van de KRW bereikt. De kwaliteit van de andere oppervlaktewaterlichamen is aanzienlijk verbeterd.
- De toestand van de oppervlaktewaterlichamen mag niet achteruitgaan.
- De kwaliteit van de oppervlaktewateren die niet onder KRW vallen, verbetert in de richting van het basis kwaliteitsniveau (klasse III volgens de STOWA-systematiek).
- In 2015 is er een eenduidig systeem voor het bepalen van de normen en het beoordelen van alle oppervlaktewateren in de provincie.

Ecologische hoofdstructuur (EHS) en ecologische verbindingzones (EVZ)

5.2 Emissies

Huidige situatie

De waterkwaliteit is in de afgelopen decennia sterk verbeterd. Dat is onder andere te danken aan:

- het saneren van lozingen en riooloverstorten;
- het verbeteren van rioolwaterzuiveringsinstallaties;
- het stellen van strengere regels in de mestwetgeving.

Toch is de waterkwaliteit er de laatste jaren niet meer op vooruitgegaan.

Belangrijkste probleemstoffen

De stoffen die in het water voor de meeste problemen zorgen, zijn:

- bestrijdingsmiddelen;
- nutriënten;
- bepaalde zware metalen;
- sommige medicijnresten.

Aanpak van diffuse bronnen: samenwerking nodig

De stoffen die voor de meeste problemen zorgen, komen vaak diffuus – dus op allerlei manieren – in het water terecht. Het waterschap heeft de nota Emissiebeleid

2008–2010 gemaakt. De doelen van de KRW vormen de leidraad voor de aanpak van diffuse bronnen. De Stichtse Rijnlanden stelt alleen aanvullende emissiebeperkingen, als vervuilingbronnen een gezonde ecologische situatie in de weg staan. Wij willen ook voorkomen dat lozingen van prioritaire stoffen leiden tot het overschrijden van normen.

Wij kunnen deze diffuse bronnen niet op eigen houtje reguleren. Het waterschap heeft geen mandaat om maatregelen aan de bron af te dwingen. Het waterschap is alleen bevoegd om lozingen te reguleren en gaat niet over het stoffenbeleid. De Stichtse Rijnlanden zoekt daarom de samenwerking met onder meer gemeenten, provincie, landbouwsector en drinkwaterbedrijven. Samen hebben wij meer mogelijkheden om de emissie van schadelijke stoffen terug te dringen. De samenwerking loopt via het uitvoeren van onder andere de watergebiedsplannen en afvalwaterakkoorden.

Ons doel

Wij hebben als doel voor 2010 tot en met 2015:

Verminderen van de diffuse emissies met 10 à 20 procent. Dit is alleen mogelijk, als alle betrokken partijen samenwerken.

Wijzigingen in beleid op komst

Naar verwachting gaan het Rijk en de provincie het beleid voor emissies en diffuse bronnen wijzigen. Dit kan ertoe leiden dat De Stichtse Rijnlanden zijn beleid aanpast. Dat gebeurt mogelijk in 2011.

5.3 Natuurvriendelijke inrichting en onderhoud

Huidige situatie

Wij nemen het initiatief voor het realiseren van natte ecologische verbindingzones (EVZ's). Deze EVZ's zijn onderdeel van de ecologische hoofdstructuur (EHS). De provincie is verantwoordelijk voor de ligging van en de eisen aan de natte verbindingzones. Op kaart 8 kunt u zien waar de EVZ's en de EHS zich bevinden.

De provincie werkt de EVZ's uit. Het waterschap heeft de rol van trekker bij de primaire watergangen, die in eigen beheer zijn. Deze rol bestaat in elk geval uit:

- het nemen van het initiatief voor een plan voor de watergangen;
- het coördineren van afspraken over de uitvoering van dit plan.

De Stichtse Rijnlanden pakt deze taak zoveel mogelijk in samenhang met andere beleidsdoelen op. Bijvoorbeeld de doelen van de KRW en de opgave voor waterberging. We gaan ervan uit dat de grondeigenaren in de nabije omgeving van een EVZ vrijwillig meewerken.

Bij het beschermen van planten en dieren hanteert De Stichtse Rijnlanden de gedragscode van de Unie van Waterschappen. Deze code bevat afspraken over het uitvoeren van de Flora- en Faunawet.

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- EVZ's inrichten voor 2018. Dat is conform het beleid van de provincie.
- Realiseren van ongeveer 100 kilometer extra natuurlijk ingerichte watergangen, in 2015. We gaan hiermee verder dan de KRW-doelen: met ongeveer 70 kilometer. Deze realisatie is alleen mogelijk, als alle betrokken partijen meewerken.
- Vaststellen van nieuw beleid voor natte EVZ's.
- In kaart brengen binnen het beheersgebied van de verspreiding van beschermde dieren en planten.

5.4 Waterbodempkwaliteit

Huidige situatie

De provincie heeft de verantwoordelijkheid voor het saneren van de waterbodem overgedragen aan De Stichtse Rijnlanden. Wij hebben ons baggerprogramma 2001-2015 van het hoofdsysteem uitgebreid met een saneringsprogramma.

Bij veel tertiaire watergangen is de kwaliteit van de baggerspecie niet bekend. Ook is onduidelijk of het zin heeft om beleid voor specifieke gebieden op te stellen. Sinds 1 juli 2008 is het Besluit Bodempkwaliteit maatgevend. De indeling in klassen van baggerspecie is veranderd. Hierdoor zijn de afzetmogelijkheden van baggerspecie vergroot.

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Saneren van alle waterbodems van het hoofdsysteem in 2015.
- Ontwikkelen van beleid voor het saneren van verontreinigde waterbodems van de tertiaire wateren. Tegelijkertijd starten we met het uitvoeren van dit beleid.

6 Thema: Recreatie, landschap en cultuurhistorie

Water speelt een belangrijke rol bij de manier waarop Nederlanders naar hun landschap en stedelijke leef-omgeving kijken. Recreatie op en om het water is enorm populair. Cultuurhistorie, beleving van het landschap en recreatie zijn geen kerntaken voor het waterschap. Toch zijn deze onderwerpen zeer belangrijk. De relatie van recreatie, landschap en cultuurhistorie met het watersysteem en het waterbeheer vereist dat we onze taken breed opvatten.

6.1 Beleidskaders

Nationale kaders

De belangrijkste thema's bij waterrecreatie zijn:

- toegankelijkheid;
- veiligheid;
- kwaliteit van het zwemwaterkwaliteit.

Provincies, gemeenten, waterschappen en bedrijven moeten ervoor zorgen dat er op en om het water voldoende recreatieve mogelijkheden zijn. Naar verwachting neemt de behoefte hieraan alleen maar verder toe.

Provinciale kaders

Provincie Utrecht

Het Provinciaal Waterplan Utrecht volgt drie sporen om ervoor te zorgen dat mensen op en rond het water kunnen genieten:

- Creëren.
Het doel is om de veiligheid, kwantiteit en kwaliteit van water te verbinden met de 'belevingswaarde' en cultuurhistorie van een landschap. Bij de ontwikkeling

van robuuste duurzame systemen wordt kennis benut en toegepast binnen GGOR-processen. Ook is het vaak mogelijk dijkversterkingen te koppelen aan andere ruimtelijke plannen zonder dat de kwaliteit van het landschap vermindert.

- Ontsluiten.
Provincie Utrecht ondersteunt het ontwikkelen van recreatieve routestructuren.
- Communiceren.

Provincie Zuid-Holland

In het Provinciaal Waterplan pleit Zuid-Holland voor een meer samenhangend beleid. De provincie wil dat het vergroten van de aantrekkelijkheid en de diversiteit en het ontwikkelen van landschappen hand in hand gaan met meer groen en nieuwe recreatiegebieden. Hiervoor is een ruimtelijke waterstrategie nodig, die gebaseerd is op natuurlijke processen. De provincie zoekt naar synergie tussen functies binnen de watersector en daarbuiten. Hierbij worden kansen benut om de wateropgave te koppelen aan maatregelen in KRW-verband en aan beleidsopgaven voor onder andere groen, recreatie en ruimtelijke ordening.

6.2 Recreatief medegebruik

Huidige situatie

Het oppervlaktewater draagt bij aan de kwaliteit van het landschap. Het water schept tegelijkertijd mogelijkheden voor recreatieve doeleinden. Die kunnen:

- direct met water te maken hebben zoals hengelsport, kanoën, pleziervaart, schaatsen en zwemmen.

- indirect met water te maken hebben zoals fietsen en wandelen.

Het waterschap speelt een steeds actievere rol bij het ontwikkelen van mogelijkheden voor recreatief gebruik van oppervlaktewater en waterkeringen. De Stichtse Rijnlanden probeert de recreatieve mogelijkheden van water binnen de kerntaken te integreren.

Veiligheid bij recreatief watergebruik gegarandeerd

De Stichtse Rijnlanden streeft naar voldoende water van een goede kwaliteit. Wij garanderen ook de veiligheid van water. Daar ligt onze primaire verantwoordelijkheid. De Stichtse Rijnlanden wil ook zorgen voor voldoende recreatieve mogelijkheden. We stellen wel randvoorwaarden aan recreatief watergebruik. Dat doen we vanuit onze primaire taakopvatting. Vanwege de beperkte ruimte in de regio zijn recreatie en ontwikkeling van natuur steeds vaker gekoppeld aan bijvoorbeeld waterkeringen. De veiligheid moet echter gegarandeerd zijn.

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Richten op het ontwikkelen van een visie en beleid voor recreatief medegebruik van het watersysteem en het ontsluiten van cultureel erfgoed. We betrekken recreatie, landschap en cultuurhistorie bij de gebiedsgerichte en integrale planvorming. We stimuleren dat dit ook gebeurt bij plannen van derden. Ons beleid is een aanvulling op ons eerdere beleid voor recreatief medegebruik. De Stichtse Rijnlanden stimuleert recreatief medegebruik door:
 - o voor de bevaarbaarheid van oppervlaktewateren te zorgen;
 - o ligplaatsen voor recreatievaart te creëren;
 - o kanoroutes te ontwikkelen;
 - o overstapplaatsen voor kano's te realiseren;
 - o informatieborden bij gemalen en sluizen te plaatsen.
- Verbeteren van de leefomgeving voor vis. We leggen vispassages aan en zorgen voor migratiemogelijkheden. Daarnaast nemen we maatregelen voor peilbeheer. En de waterkwaliteit wordt verbeterd.
- Uitvoeren van de visie Integraal Ontwikkelingsperspectief Hollandse IJssel.
- Aanvullen van het beleid, als er nieuwe ontwikkelingen zijn bij waterkeringen en kades waarvan het belang beperkt is. Wij maken beleid voor het recreatieve medegebruik van waterkeringen in 2012.

- Openstaan voor samenwerking met andere overheden en belangengroepen om waterkeringen op meerdere manieren te gebruiken. Voorwaarde is wel dat dit binnen het takenpakket van ons waterschap past. De Stichtse Rijnlanden beschikt in 2012 over een duidelijk beleid voor alle vormen van medegebruik van waterkeringen.

6.3 Landschap en cultuurhistorie

Huidige situatie

Water speelt een belangrijke rol bij de herkenbaarheid van verschillende landschappen. Tegelijkertijd draagt water bij aan de ruimtelijke kwaliteit van de stedelijke en landelijke leefomgeving. Veel watersystemen in het beheersgebied bezitten cultuurhistorische waarde. Dat geldt bijvoorbeeld voor de inundatiegebieden van de Hollandse Waterlinie en de ontginningspatronen in het veenweidegebied. Oude molens, gemalen en dijken vertellen de geschiedenis van het waterbeheer.

Watererfgoed onderdeel eigen identiteit

Cultuurhistorie is geen kerntaak van het waterschap. Wij hebben wel de verantwoordelijkheid voor het watererfgoed in ons gebied. Vooral als De Stichtse Rijnlanden dit bezit of beheert. Wij beschouwen de cultuurhistorie die met water samenhangt, als een onderdeel van de eigen identiteit. Het watererfgoed – zowel gebouwen als landschappelijke structuren – hebben wij geïnventariseerd. We werken actief aan het behoud en herstel van waardevolle cultuurhistorische elementen.

Voorbeeldfunctie als zorgvuldige beheerder

De Stichtse Rijnlanden wil een voorbeeldfunctie uitoefenen als zorgvuldige beheerder van het huidige én het toekomstige watererfgoed. We doen dat door bij het opstellen en uitvoeren van projecten rekening te houden met natuurontwikkeling. Duurzaam beheer is het sleutelwoord bij het behoud van cultuurwaarden.

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Actief samenwerken met andere partijen. Bij de planvorming koppelen we cultuurhistorie en recreatie aan elkaar en integreren we deze met andere beleidsvelden, zoals de wateropgave. Wij maken een beleidsnota over cultuurhistorie en landschap.
- Herstellen van elementen die bepalend zijn voor het landschap. Bijvoorbeeld de sprengen op de Utrechtse Heuvelrug en de ontginningspatronen in de sloten van het veenweidegebied.
- Inwoners bewust maken van de rijke cultuurhistorie en de belevingswaarde van water, via voorlichting en educatie. Door:
 - het verleden zichtbaar te maken met behulp van informatiepanelen;
 - jaarpaden te herstellen;
 - recreatieve routes te ontwikkelen;
 - een schoolprogramma voor water en cultuurhistorie te ontwikkelen.

7 Vernieuwend project: Veenweidegebied

Het westelijk deel van ons beheersgebied is veenweidegebied. Hier staan de veenbodem en het cultuurhistorische landschap onder druk. De bodem daalt. Zo ontstaan grotere hoogteverschillen. Die veroorzaken schade aan gebouwen en de infrastructuur. In het veenweidegebied stellen natuur, landbouw en bebouwing tegenstrijdige eisen aan ons waterbeheer. Dit waterbeheer is ingewikkeld en duur. Zo is het aantal peilgebieden de afgelopen decennia sterk gegroeid. Deze versnippering leidt tot een minder robuust watersysteem. Het systeem is kwetsbaar voor wateroverlast en verdroging.

Door de klimaatverandering moet het veenweidegebied 10 tot 50 procent meer neerslag verwerken. Tegelijkertijd neemt de piekafvoer toe met ongeveer 10 procent. Het stijgen van de zeespiegel bemoeilijkt het afvoeren van water uit het gebied. Hierdoor neemt de capaciteit van het boezemstelsel af. Droge zomers treden vaker op, waardoor we meer water in het veenweidegebied moeten inlaten en de bodemdaling versnelt. Dit heeft grote gevolgen voor de waterkwaliteit en ecologie van het gebied.

7.1 Beleidskaders

Nationale kaders

In het Nationaal Waterplan en de Nota Ruimte is het Groene Hart aangewezen als nationaal landschap. In het veenweidegebied is de landbouw een belangrijk element van het cultuurlandschap. Het nationale beleid richt zich op het afremmen van de bodemdaling binnen een robuust

en stabiel watersysteem. In zeer kwetsbare gebieden is gekozen voor het aanpassen van het grondgebruik of het uitsluiten van activiteiten die leiden tot een verdere daling van het waterpeil. Het veenweidegebied is een zogenoemd handicapgebied. Hierdoor is co-financiering door de Europese Unie mogelijk. Het realiseren van de Groene Ruggengraat is van groot belang om de natuur te behouden.

Provinciale en regionale kaders

Er zijn verschillende provinciale en regionale kaders van belang voor het veenweidegebied:

De Voorloper: prominente plaats voor veenweidegebied

De Voorloper is een belangrijke bouwsteen voor de provinciale structuurvisies. Deze documenten bevatten een visie op het Groene Hart in 2040 en beleid voor de periode tot 2020. De kernkwaliteiten van het veenweidegebied krijgen hierin een prominente plaats:

- landschappelijke diversiteit;
- het (veen)weidekarakter;
- openheid;
- rust en stilte.

In grote delen van het gebied is een belangrijke rol weggelegd voor de boeren. Zij zijn de economische dragers van het landschap. Volgens de Voorloper is het mogelijk dat zeer kwetsbare gebieden veranderen. De belangrijkste opgave voor deze gebieden is het afremmen van de daling van de bodem combineren met het behoud van de landbouwkundige functie en een duurzaam watersysteem.

Daarvoor zijn diverse maatregelen nodig:

- een uitvoeringsprogramma;
- een financieel instrumentarium, waarbij boeren ook bij een hoger waterpeil verzekerd zijn van inkomsten;
- een betere definitie van kwetsbare en zeer kwetsbare gebieden;
- samenhang tussen maatregelen en de beschikbaarheid van zoet water. Vernatten gaat weliswaar de bodemdaling tegen, maar verhoogt vaak wel de vraag naar water.

Stuurgroep Groene Hart: icoonprojecten

De Stuurgroep Groene Hart heeft zowel het Ontwikkelings- als het Uitvoeringsprogramma Groene Hart opgesteld. De stuurgroep schetst hierin het perspectief voor het ontwikkelen van de veenweiden. De stuurgroep noemt icoonprojecten, die een voorbeeldfunctie kunnen hebben. Binnen het gebied van De Stichtse Rijnlanden gaat het om:

- De Groene Ruggengraat;
- De Venen;
- het Venster Bodegraven-Woerden.

Provinciale Waterplannen:

afhankelijkheid van aanvoer zoet water verminderen

In de provinciale waterplannen staat dat het afremmen van de bodemdaling belangrijk is. Technische innovaties kunnen hieraan een bijdrage leveren. Een belangrijk aandachtspunt is de relatie tussen de zoetwatervoorziening van het veenweidegebied en de klimatologische ontwikkelingen. Het doel is om minder afhankelijk te zijn van de aanvoer van zoet oppervlaktewater uit kwetsbare gebieden in het Groene Hart.

7.2 Huidig beleid

Onze algemene opgaven voor het veenweidegebied zijn:

- beperken van de ongelijkmatige bodemdaling;
- behoud van de unieke kwaliteiten van het eeuwenoude cultuurlandschap;
- behoud van het perspectief voor landbouw en melkveehouderij als economische dragers van het gebied;
- realiseren van een veilige en klimaatbestendige delta;
- realiseren van een duurzaam, robuust, ecologisch gezond en betaalbaar watersysteem met een goede waterkwaliteit.

De daling van het maaiveld in het veengebied wordt zoveel mogelijk beperkt door een aangepast peilbeheer. De Stichtse Rijnlanden stelt hiervoor integrale peilbesluiten op, die rekening houden met de wensen van de functies in het gebied. We streven naar toepassing van een flexibel peilbeheer. Zo hoeven we minder gebiedsvreemd water in te laten. Bij het voorkomen van bodemdaling spelen we in op de initiatieven van derden.

7.3 Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Proactief en sturend zijn, als het gaat om het water in het veenweidegebied.
- Adviseren voor zowel de korte als de lange termijn. Dit is belangrijk vanwege de grote financiële belangen voor ons en daarmee voor de burger. Onze adviezen zijn inhoudelijke bouwstenen, voor bijvoorbeeld de besluitvorming van de provincie. Ze zijn gebaseerd op

het watersysteem en de hydrologische kenmerken van het gebied. We melden randvoorwaarden en consequenties voor een duurzaam watersysteem voor de korte en lange termijn.

- Initiatief nemen voor onderzoek naar een optimale inrichting en beheer van watersystemen in het veenweide gebied. Het doel hiervan is het tegengaan van de bodemdaling en het creëren van een duurzaam en klimaatbestendig watersysteem. We willen het initiatief nemen voor onderzoek naar technische innovaties om bodemdaling tegen te gaan. Ook kijken we naar de mogelijkheid om inhoudelijk en financieel deel te nemen aan innovaties. Daarbij willen we samenwerken met andere waterschappen, overheden en maatschappelijke partners.
- Opstellen en uitvoeren van integrale en gebiedsgerichte projecten. Dat doen we in samenwerking met provincies, gemeenten en maatschappelijke partners.

De Stichtse Rijnlanden neemt de volgende maatregelen in de planperiode:

- Het huidige beleid voortzetten conform de peilbesluiten en de beleidskaders voor nieuwe peilbesluiten (zie bijlage 3).
- De mogelijkheden bekijken voor een duurzame, klimaatbestendige ontwikkeling van het veenweidegebied via praktijkgerichte proefprojecten en onderzoek.
- Initiatief nemen voor het uitvoeren van het proefproject dynamisch peilbeheer Zegveld. Dit doen we samen met de provincie Utrecht. Dit project vloeit voort uit het provinciale programma Klimaatbestendig ontwikkelen.

7.4 Rol van het waterschap

De opgaven voor wateroverlast, waterkwaliteit, veiligheid en voorkomen van bodemdaling zijn groot, als het gaat om het veenweidegebied. Wij willen samenwerken met andere overheden en betrokkenen om de problemen op te lossen. Doel is een watersysteem, dat:

- betaalbaar;
- duurzaam;
- ecologisch gezond;
- klimaatbestendig;
- robuust;
- en veilig is.

Het waterschap is verantwoordelijk voor de inrichting en het beheer van het watersysteem van de veenweidegebieden. We willen via gebiedsgerichte projecten de problemen aanpakken.

De strategie voor het veenweidegebied

De problematiek in het veenweidegebied is complex. Er zijn raakpunten met allerlei beleidsterreinen. Ook is het ene veenweidegebied het andere niet. Wij zoeken naar een specifieke oplossing voor elk gebied. De Stichtse Rijnlanden kan de problemen bij veenweide niet alleen oplossen. Hiervoor moeten wij nauw samenwerken met andere overheden, gebruikers en inwoners.

Onderzoek naar innovaties

De Stichtse Rijnlanden stelt wateradviezen voor de provincie op. Hiermee onderbouwt de provincie de besluitvorming. Onze adviezen zijn inhoudelijke bouwstenen. Ze zijn gebaseerd op het watersysteem en de hydrologische kenmerken van het gebied. De Stichtse Rijnlanden meldt randvoorwaarden en consequenties voor een

duurzaam watersysteem voor de korte en lange termijn. Ook willen we het initiatief nemen voor onderzoek naar technische innovaties om bodemdaling tegen te gaan. En we kijken naar de mogelijkheid om inhoudelijk en financieel deel te nemen aan innovaties. Daarbij willen we samenwerken met andere waterschappen, overheden en maatschappelijke partners.

Ontwikkelingsperspectief voor de lange termijn

De Stichtse Rijnlanden wil samen met Rijk en provincies het initiatief nemen voor een ontwikkelingsperspectief voor de lange termijn voor de veenweidegebieden die gevoelig zijn voor bodemdaling. Wij maken eerst een maatschappelijke kosten-batenanalyse. De betrokken partijen kunnen ontwikkelingen en maatregelen voor de korte en middellange termijn afzetten tegen dit lange-termijnperspectief. Op deze manier zijn de investeringen in het waterbeheer rendabel. Dit garandeert dat de veenweidegebieden ook in de toekomst duurzaam, klimaatbestendig en veilig zijn. De onderzoeksresultaten van proefprojecten vormen hiervoor een goede basis.

De Stichtse Rijnlanden brengt kennis over inhoud, beleid en processen in. Van het Rijk en provincies verwachten wij dat zij aanvullend beleid opstellen en nieuwe financiële instrumenten ontwikkelen. Die moeten verandering van functies in het veenweidegebied mogelijk maken.

8 Vernieuwend project: Europese Kaderrichtlijn Water

Voor het waterschap is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) van groot belang. De Europese Unie wil hiermee:

- het oppervlakte- en grondwater kwalitatief en ecologisch beschermen en waar mogelijk verbeteren;
- een duurzaam gebruik van water bevorderen.

Wij geven in dit Waterbeheerplan aan hoe we de kwaliteit van het regionale oppervlaktewater de komende jaren beschermen en verbeteren.

8.1 Beleidskaders

Europese kaders

De KRW streeft naar een goede ecologische en chemische toestand van het oppervlaktewater en het grondwater. Uitgangspunten zijn:

- De vervuiler betaalt.
- De gebruiker betaalt.
- De chemische en ecologische toestand gaat sinds 2000 niet meer achteruit;
- Er is een resultaatverplichting in 2015: er worden ecologische doelen vastgesteld die in 2015 behaald moeten zijn.
- Op Europees niveau staat de stroomgebiedbenadering centraal. Er wordt gekeken naar hele riviersystemen die grensoverschrijdend aangepakt worden. Zo moeten bijvoorbeeld Duitsland en Nederland samen maatregelen voor de Rijn treffen.

Nieuwe elementen

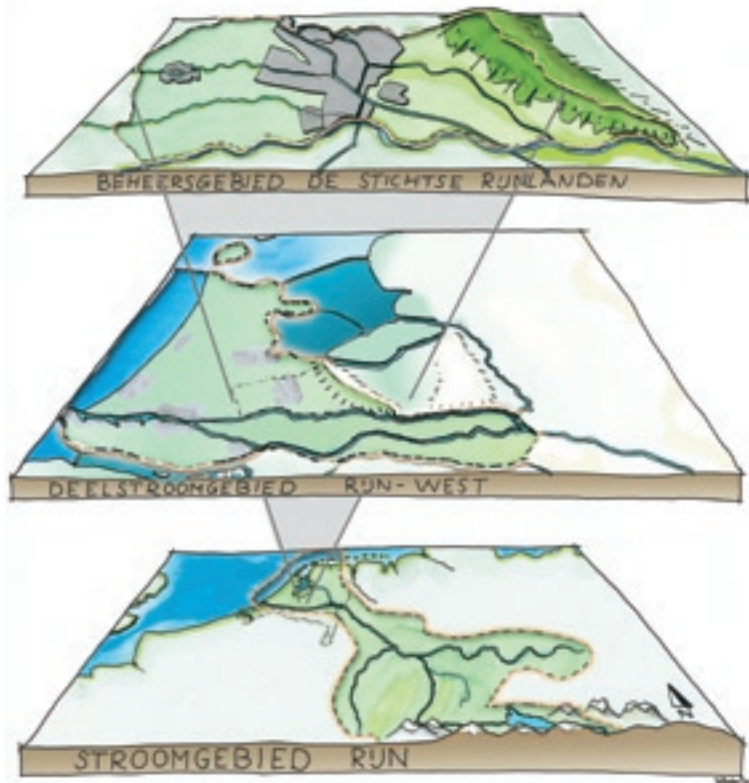
Voor De Stichtse Rijnlanden waren vooral de resultaatverplichting en de stroomgebiedbenadering op Europees niveau nieuwe elementen binnen het eigen waterkwaliteitsbeleid. De stroomgebiedbenadering maakt het nog noodzakelijker om met verschillende partijen en betrokkenen samen te werken.

Voortrekkersrol bij gebiedsprocessen

De Stichtse Rijnlanden heeft samen met andere partijen de Europese Kaderrichtlijn Water in ons land vormgegeven. Dit gebeurde op het niveau van stroomgebieden en gebiedsprocessen. De Stichtse Rijnlanden vervulde een voortrekkersrol bij de gebiedsprocessen.

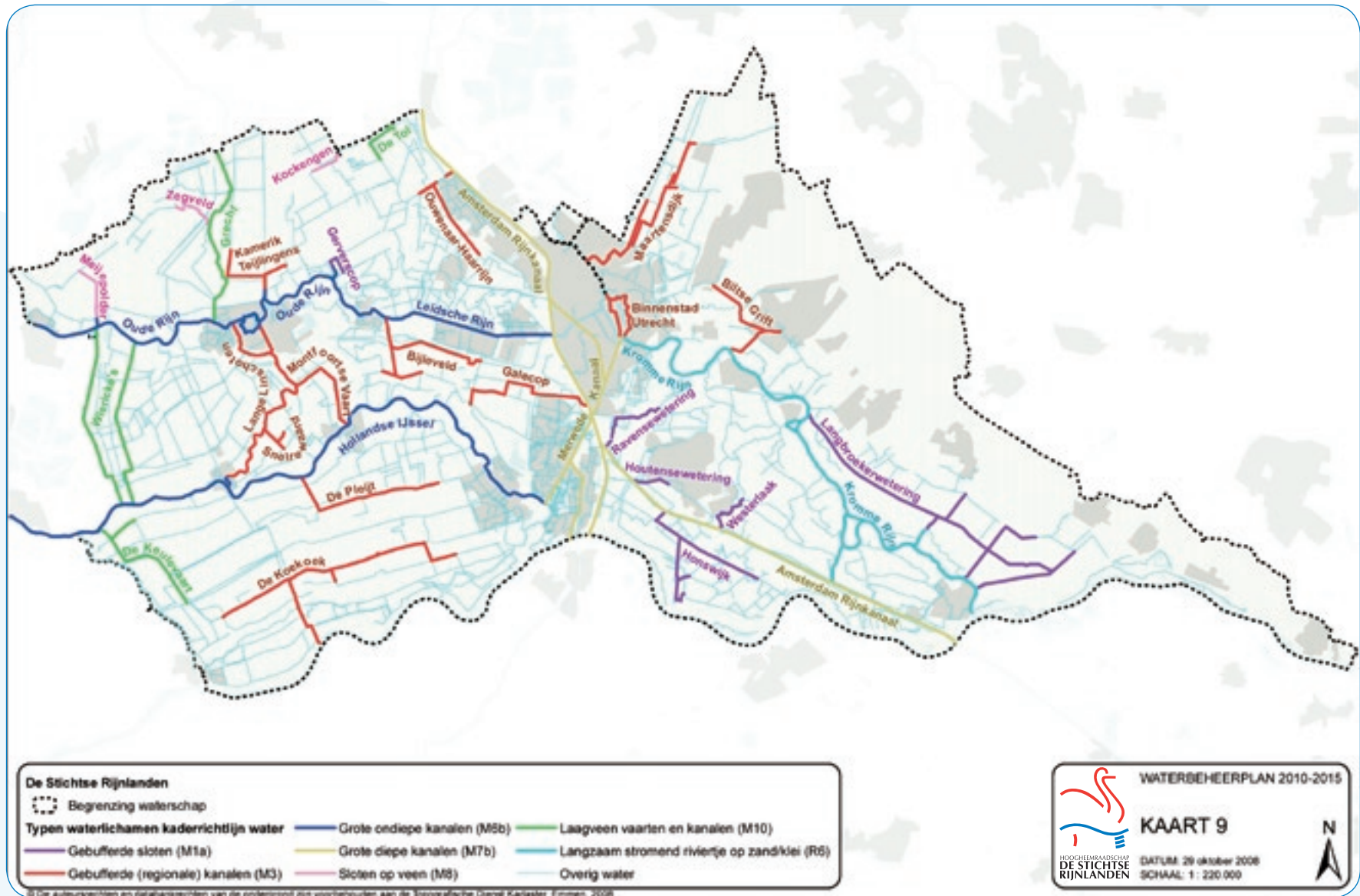
Landelijke en provinciale kaders

Behalve De Stichtse Rijnlanden werken diverse andere partijen aan het halen van de doelen. Zie hiervoor tabel 8.1. Deze tabel heeft vooral betrekking op regionale wateren. De enige uitzondering is het onderdeel 'maatregelen in rijkswateren'. Rijkswater heeft meestal invloed op de toestand van het regionale water en omgekeerd. Bijvoorbeeld bij de migratie van vis. Of bij het afwentelen van problemen met de kwaliteit van water in de bovenstroom op het water benedenstrooms.

Figuur 8.1. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden in perspectief van (internationale) stroomgebieden

Typen waterlichamen Kaderrichtlijn Water

8.2 Huidige situatie

Europees beleid

Europa eist het inventariseren en vastleggen van de huidige toestand van de waterlichamen. Zij onderscheiden een chemische en een ecologische toestand:

- Chemische toestand.

De Europese Unie heeft 33 zogeheten prioritaire stoffen (vervuilende stoffen met een grote invloed op het watersysteem) aangewezen, met bijhorende normen (zie figuur 2). Als aan deze normen is voldaan, spreken we van een Goede Chemische Toestand (GCT).

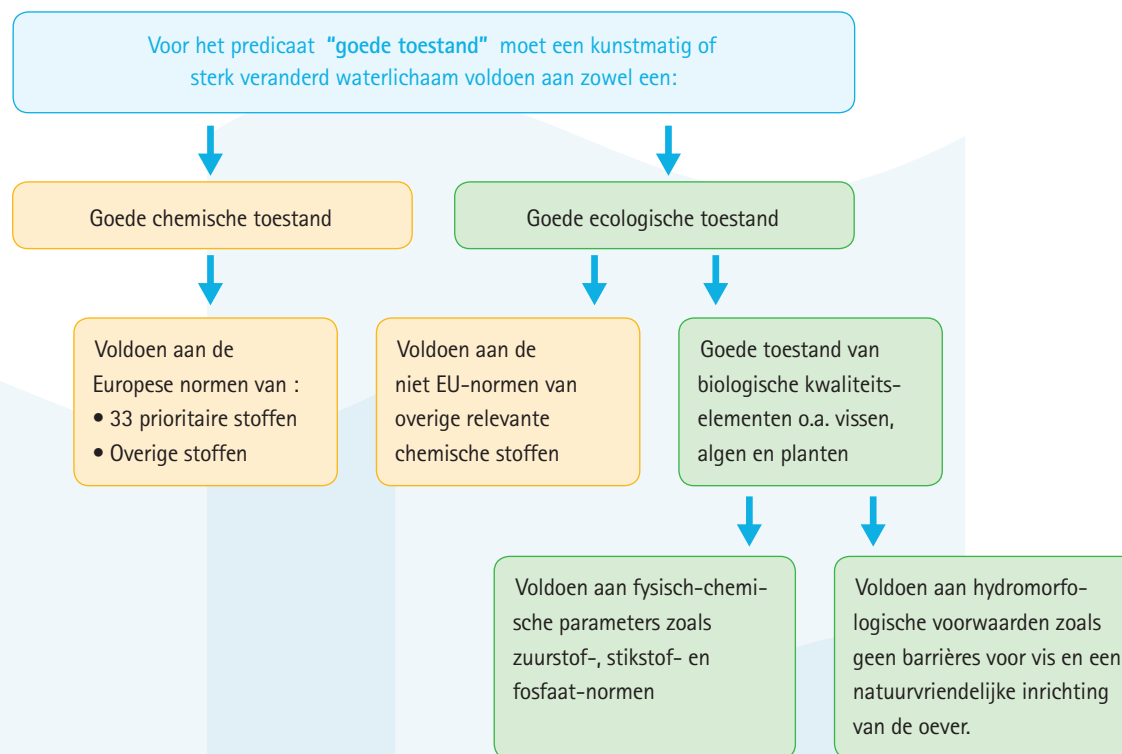
- Ecologische toestand.

De ecologische doelstellingen zijn niet voor alle waterlichamen hetzelfde.

De doelen voor natuurlijke waterlichamen zijn landelijk vastgesteld. Ons beheersgebied heeft geen natuurlijke waterlichamen.

Overheid	Oppervlaktewaterlichamen	Grondwaterlichamen
Rijk (via stroomgebiedbeheerplan)	Doelen voor natuurlijke wateren: Goede ecologische toestand (GET)	Begrenzing
		Huidige toestand Drempelwaarden/doelen goede chemische toestand (GCT) en goede kwantitatieve toestand (GKT)
Provincie (via provinciaal waterplan)	Begrenzing van regionale oppervlaktewateren	Doelen Voor zover deze afwijken van de goede chemische toestand (GCT)
	Status van regionale oppervlaktewateren	Trends Start van de significante omkering van de trend (jaar) en jaar dat overschrijding van 75 procent van de drempelwaarde plaatsvindt
	Huidige toestand van regionale oppervlaktewateren	Maatregelen
	Doelen bij regionale oppervlaktewateren voor kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen: goed ecologisch potentieel (GEP)	Ontheffingen gefaseerd uitvoeren van maatregelen
	Ontheffingen van regionale oppervlaktewateren onderbouwing van status, gefaseerd uitvoeren van maatregelen, tijdelijke achteruitgang, verlaging van doel, nieuwe ontwikkelingen	
Waterschap (via Waterbeheerplan)	Maatregelen voor regionale wateren	Maatregelen voor regionale oppervlaktewateren
Rijkswaterstaat (via beheerplan rijkswateren)	Maatregelen voor rijkswateren	Maatregelen binnen wettelijke verantwoordelijkheden
Gemeente (via college- en raadsbesluiten, waterplan)	Maatregelen binnen wettelijke verantwoordelijkheden	Maatregelen binnen wettelijke verantwoordelijkheden

Tabel 8.1. Verdeling verplichte KRW-elementen over verantwoordelijke overheden

Figuur 8.2. Kwaliteitseisen voor kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen

Alle waterlichamen zijn sterk veranderd of kunstmatig aangelegd (zie kaart 9). De provincie legt hiervoor het doel vast volgens de regels van de KRW. Dit ecologische doel heet het Goed Ecologisch Potentieel (GEP).

Goede chemische toestand

Het water onder ons beheer voldoet aan de goede chemische toestand (GCT). Geen van de stoffen in het water overschrijdt de normen. De waterlichamen voldoen echter niet aan de eisen voor een goede ecologische toestand. Er zijn bijvoorbeeld niet voldoende soorten planten en dieren in het water, of het water is

niet schoon genoeg voor dieren en planten om er in te kunnen leven. In geen van onze waterlichamen is daarom sprake van het Goed Ecologisch Potentieel (GEP).

Belangrijkste knelpunten zijn:

- Een te hoge voedselrijkdom.
De planten die nu vaak in en langs een watergang groeien houden van een hoge voedselrijkdom. Andere planten krijgen hierdoor weinig kans zich te ontwikkelen.
- De wijze van inrichting en beheer van de waterlichamen.
In bijvoorbeeld watergangen met een intensief beheer krijgen niet alle waterplanten de kans zich te ontwik-

kelen. Ook de inrichting van een oever speelt een rol: bij een houten (beschoeide) oever, is geen grond voor een plant om zich in te wortelen.

8.3 Onze doelen

Wij hanteren de volgende uitgangspunten bij het realiseren van onze doelen:

- Voldoen aan de KRW-wetgeving.
In principe moeten de maatregelen om de KRW-doelen te behalen in 2015 zijn uitgevoerd. De Kaderrichtlijn Water geldt voor alle wateren. De lidstaten van de Europese Unie hoeven echter in het stroomgebiedsbeheerplan alleen te rapporteren over de waterlichamen. Voor andere wateren is er geen rapportageplicht. De Stichtse Rijnlanden houdt zich aan de resultaatverplichting, die geldt voor maatregelen voor de dertig waterlichamen en zeven beschermde gebieden. Bij dat laatste gaat het om drie Natura 2000-gebieden en vier zwemwateren.
- Maatschappelijk aanvaardbare kosten voor maatregelen.
Nederland voert de Europese Kaderrichtlijn Water pragmatisch in. Maatregelen om te voldoen aan chemische en ecologische doelen moeten te halen en te betalen zijn. Voor deze maatregelen moet ook voldoende draagvlak zijn, in verband met de Europese resultaatverplichting.
- Optimale synergie van maatregelen.
De Stichtse Rijnlanden streeft naar een optimale synergie van maatregelen in het kader van de KRW en

maatregelen voor andere doelen, zoals water, natuur en ruimtelijke ordening. Het landelijke synergie- en innovatieprogramma is hiervoor belangrijk (zie kader).

- De Stichtse Rijnlanden coördineert net als in de afgelopen planperiode de uitvoering van KRW-maatregelen. Ook zorgen wij voor de uitvoering van KRW-maatregelen. Daarbij werken we samen met betrokken partijen. De samenwerking met gemeenten gebeurt via bestaande en nieuwe gemeentelijke waterplannen of via andere planstructuren.

- We hebben met Rijkswaterstaat (directie Utrecht) afspraken gemaakt voor regionale waterlichamen, waarbij we het beheer delen. Wij voeren extra KRW-maatregelen alleen uit, als eerst de werkzaamheden op basis van reguliere taken plaatsvinden. Denk bijvoorbeeld aan het onderhoudsbaggeren door Rijkswaterstaat.

De Stichtse Rijnlanden en andere partijen werken al decennia aan het verbeteren van de waterkwaliteit. De komende jaren hebben het waterschap, gemeenten,

maar ook het rijk diverse maatregelen gepland om de waterkwaliteit te verbeteren. Lopende afspraken en maatregelen zijn bijvoorbeeld:

- o het afronden van de basisinspanning (afpraak met de gemeente over het terugdringen van vuil uit het riool wat geloosd wordt op het oppervlaktewater)
- o het saneren van probleemoverstorten;
- o het baggeren van watergangen.

Landelijk synergie- en innovatieprogramma

De partijen in het beheersgebied werken samen in zogenoemde synergieprojecten. Zij willen daarmee zorgen voor synergie bij het halen van beleidsdoelen. Bijvoorbeeld het verwezenlijken van een ecologische verbindingszone of een waterberging. Het Rijk heeft subsidie gegeven aan vier projecten binnen het beheersgebied van De Stichtse Rijnlanden. Deze projecten moeten voor 2015 zijn afgerond. De projecten zijn:

- **Waterberging en natuurontwikkeling Grecht.**
In dit project staat de uitbreiding van de oeverzone van de veenstroom de Grecht centraal. Door het verplaatsen van de huidige kade ontstaat ruimte voor waterberging en natuurontwikkeling. De nieuwe kade bestaat uit klei en mogelijk ook baggerspecie uit de Grecht en Kamerikse Wetering. Tevens komen er natuurvriendelijke oevers.

- **Duurzame inrichting Kromme Rijn.**

Langs de rivier de Kromme Rijn komen over een lengte van 7,5 kilometer natuurvriendelijke oevers en, als dat mogelijk is, nevengeulen. Daardoor verbetert de ecologische waterkwaliteit. Tevens leidt het project tot een verder herstel van het rivierkarakter. De waterkwaliteit verbetert door het aanleggen van een of meerdere slibvangen van in totaal 6 hectare. Vispassages en de natuurvriendelijke inrichting van de achterliggende watergangen leiden tot het herstel van de verbinding met het achterland van de rivier.

- **Schoon en ecologisch water voor waterlichaam Maartensdijk en de Vecht.**
Via het waterlichaam Maartensdijk loopt het water uit Maartensdijk en omstreken naar de Vecht. Dit project is bedoeld om dat water chemisch en

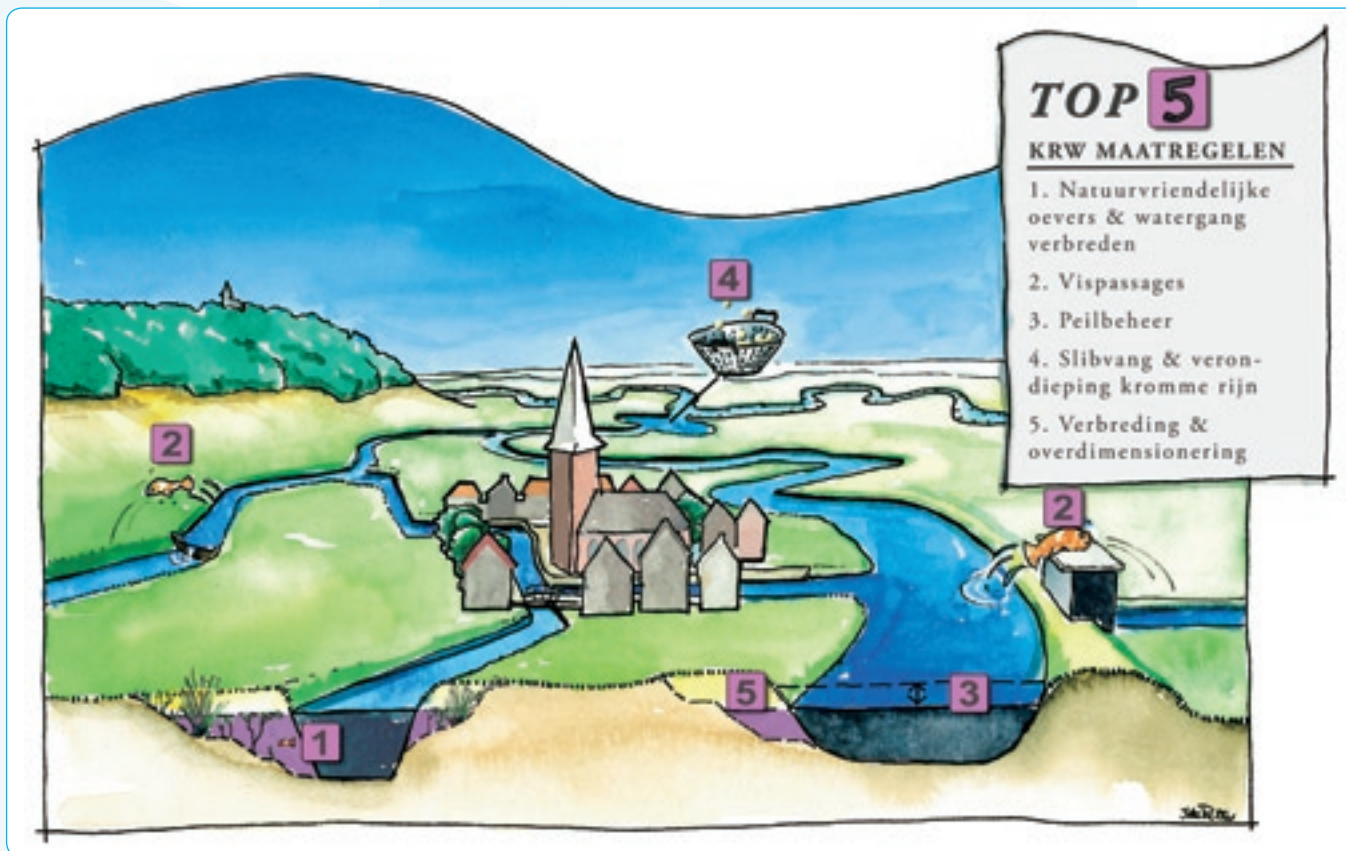
ecologisch te verbeteren. Het gaat zowel om water dat via het waterlichaam Maartensdijk naar de Vecht loopt, als om water dat direct op de Vecht uitkomt.

- **Herinrichting waterlichaam Ouwenaar-Haarrijn.**
De Stichtse Rijnlanden treft in dit project maatregelen om de verbinding tussen de twee delen van het waterlichaam te verbeteren en het waterlichaam natuurvriendelijker in te richten. Ook ontstaat een betere verbinding tussen regionale wateren (Amsterdam-Rijnkanaal) en nieuw aan te leggen paaigronden in het achterland.

Wij hebben als (extra) doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Aangaan van een resultaatverplichting voor maatregelen, die haalbaar zijn in de planperiode:
 - minimaal 32 kilometer extra natuurvriendelijke oever (totaal 44 kilometer);

- minimaal achttien extra kunstwerken (stuwen, gemalen en duikers) waar vissen langs kunnen (totaal 29 van dergelijke kunstwerken);
- een slibvang van minimaal 6 hectare in de Kromme Rijn;
- een nes in de Grecht.

Figuur 8.3. Baten van de maatregelen voor de Europese Kaderrichtlijn Water

- Aangaan van een inspanningsverplichting voor het wijzigen van het peilbeheer en voor maatregelen die ruimte vragen. We spannen ons ook in om de maatregelen voor de periode 2016- 2027 al tussen 2010 en 2015 in gang te zetten en indien mogelijk uit te voeren. Denk bij hierbij onder andere aan:
 - het aanleggen van paaiplaatsen;
 - het aanbrengen van helofytenfilters;
 - het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, bovenop het genoemde aantal kilometers als resultaatverplichting;
 - het overdimensioneren (groter maken dan strikt noodzakelijk voor de wateraanvoer en -afvoer) van watergangen.
- Onderzoeken van KRW-maatregelen met een ruimtelijke component en van KRW-maatregelen om de fysisch-chemische waterkwaliteit te verbeteren.

Verwacht resultaat van de maatregelen in 2015

Voor het grootste deel van de waterlichamen binnen ons beheersgebied is het GEP in 2015 waarschijnlijk niet haalbaar. Bij de chemische doelen verwachten we geen problemen. Hieraan is nu al voldaan.

Er zijn drie redenen waarom in 2015 naar verwachting nog niet alle knelpunten in de ecologische toestand zijn opgelost:

- In 2015 hebben we waarschijnlijk niet alle inrichtingsmaatregelen kunnen uitvoeren. Vaak zijn voor de maatregelen grond nodig en daarbij de medewerking van de particuliere eigenaar. Dat kunnen we niet af dwingen.

- Er ligt een grote opgave voor het terugdringen van fosfaat in het water. De norm is alleen haalbaar, als behalve De Stichtse Rijnlanden, ook de andere partijen grote inspanningen verrichten. Het fosfaat komt in ons water vanuit de rijkswateren en de landbouwgebieden.
- Koper en zink kunnen een probleem vormen. Dit is nog niet zeker, omdat er veel onduidelijk is over het effect van deze stoffen op waterdieren en -planten.

Natura 2000-gebieden: ook water aandachtspunt

De Stichtse Rijnlanden moet ook aan de Europese Unie rapporteren over de beschermde gebieden: de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, ook Natura 2000-gebieden genoemd. De KRW besteedt aandacht aan de kwaliteit en kwantiteit van het grond- en oppervlaktewater van deze gebieden. De natuurdoelen komen in 2009 in de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden te staan. De provincies nemen hierbij het initiatief. In het Achtergronddocument Europese Kaderrichtlijn Water bij het Waterbeheerplan is de uitwerking voor de Natura 2000-gebieden opgenomen.

8.4 Onderzoeksprogramma

Toen we onze doelen en maatregelen in het kader de Kaderrichtlijn Water opstelden, waren er diverse vragen die het onderzoeken waard zijn. Bijvoorbeeld over de effectiviteit en haalbaarheid van maatregelen in de waterlichamen en daarbuiten. We hebben voor dergelijke vragen het KRW-onderzoeksprogramma opgesteld (zie hoofdstuk 11).

Voorbeelden van onderzoeksvragen zijn:

- Hoe kan De Stichtse Rijnlanden effectief maatregelen uitvoeren, waarover nu nog onduidelijkheid is? Het gaat bijvoorbeeld om:
 - de zorg voor natuurvriendelijker peilbeheer;
 - het beperken van de effecten van bladval en scheepvaart;
 - het aanleggen van helofytenfilters en slibvangen.
- Zijn alle beoogde maatregelen na 2015 wel haalbaar en uitvoerbaar?
- Welke maatregelen voor de fysisch-chemische waterkwaliteit zijn effectief? Hierover is veel meer kennis nodig.
- Welke maatregelen om de emissie te verminderen zijn effectief? De Stichtse Rijnlanden wil voorlopig geen extra maatregelen nemen voor rioolwaterzuiveringsinstallaties. Reden: we kunnen op het ogenblik geen goede integrale afweging maken tussen emissiebeperkingen vanuit de landbouwsector en emissiebeperkingen vanuit andere grote bronnen. Vandaar het onderzoek.
- Welke maatregelen voor de Natura 2000-gebieden en overig water zijn effectief en haalbaar?

9 Vernieuwende projecten: Waterketen

De waterketen is het geheel van drinkwater, riolering en zuivering. Onze aandacht richt zich vooral op de afvalwaterketen: de riolering en zuivering. Zie hiervoor kaart 10. De gemeente beheert de riolering, terwijl wij gaan over de zuivering. Er is veel politieke belangstelling voor samenwerken in de waterketen. Die interesse ontstond in 2007 door het Nationaal Bestuursakkoord Waterketen (BWK-2007). Wij hebben in ons beleidsprogramma uit 2005 al het belang van samenwerking benadrukt. BWK-2007 onderstreept de noodzaak om ons beleidsprogramma op een ambitieuze manier uit te blijven uitvoeren. In dit hoofdstuk zijn twee vernieuwende projecten in de waterketen beschreven:

- Samenwerken in de waterketen;
- (Her)ontwikkelen rwzi Utrecht.

9.1 Beleidskaders

Europese en nationale kaders

De Kaderrichtlijn Water is het Europese kader voor waterkwaliteit. In deze richtlijn staan ook de kwaliteitsdoelen voor de afvalwaterketen. De Wet milieubeheer en de Wet verontreiniging oppervlaktewater (Wvo) vormen het nationale kader voor riolering en zuivering. Per 1 januari 2009 vervalt de Wvo. De Waterwet komt ervoor in de plaats. Afspraken over gemeentelijke rioolstelsels worden dan niet meer opgenomen in Wvo-vergunningen, maar in afvalwaterakkoorden.

Gemeentelijk rioleringsplan: belang neemt toe

Door de Waterwet wint het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) aan belang bij de afspraken tussen gemeente en

waterschap. De GRP vormt de basis voor de bestuursrechtelijke handhaving van lozingen uit rioolstelsels. De overstortvergunning komt te vervallen.

BWK-2007: belangrijk voor samenwerking

Het Nationaal Bestuursakkoord Waterketen (BWK-2007) is een belangrijke impuls voor de samenwerking in de waterketen. Speerpunten zijn:

- doelmatigheid;
- transparantie;
- innovatie.

Deze speerpunten komen tot uiting in:

- houden van benchmarks (bedrijfsvergelijking op kosten en effectiviteit);
- samenwerken in de keten;
- inzicht in kosten;
- invoeren van nieuwe technieken.

Kortom: samenwerking is een belangrijk middel om de efficiëntie van de waterketen te vergroten.

Provinciale kaders

De provincie Utrecht stelt 5 miljoen euro subsidie beschikbaar voor projecten, die passen bij het BWK-2007.

9.2 Vernieuwend project: Samenwerken in de waterketen

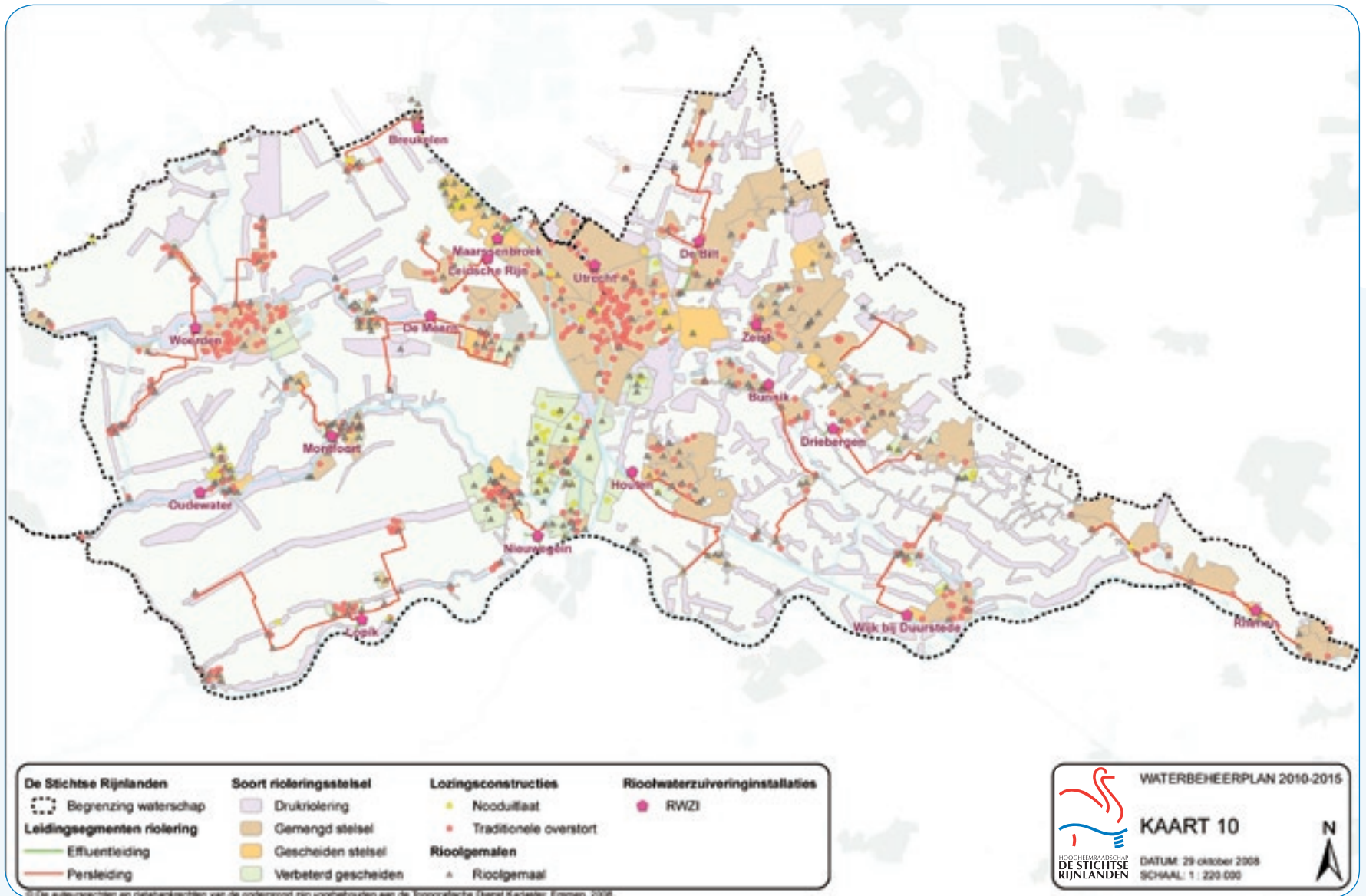
Wij werken op diverse terreinen samen met partners in de waterketen. Die partners zijn meestal gemeenten. De Stichtse Rijnlanden streeft naar permanente samenwerkingsverbanden met alle gemeenten. Daarmee willen we:

- de kwaliteit van onze dienstverlening vergroten;
- de kosten voor riolering en zuivering verminderen of minstens gelijk houden.

De Stichtse Rijnlanden wil de doelen voor de waterketen halen door:

- **Samenwerking.**
Samenwerking is een goed middel om de doelen te bereiken. Wij sluiten het overnemen van taken, bijvoorbeeld rioolbeheer, uit. Het samenvoegen van taken in een aparte gemeenschappelijke regeling of gezamenlijke dienst komt wel in aanmerking. Mits dat resulteert in het verbeteren van de kwaliteit of de efficiëntie.
- **Meerjarenraming van investeringen.**
Onze kerntaak is het zuiveren van afvalwater. We streven naar schoon water voor een acceptabele prijs. Onderdeel van onze meerjarenraming voor investeringen in zuiveringstechnische werken is de notitie Prioritering aanpassingen rwzi's. Hierin staat hoe en wanneer wij rioolwaterzuiveringsinstallaties aanpassen of renoveren. Deze notitie herzien we in de eerste helft van 2009.
- **Geen ongerioleerde afvalwaterlozingen.**
Dit streven hebben we bijna bereikt. De Stichtse Rijnlanden heeft in de afgelopen planperiode vrijwel alle overgebleven ongerioleerde afvalwaterlozingen aangesloten op de riolering. Ook hebben we ongeveer dertig individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater (IBA's) geplaatst. Alleen in IJsselstein zijn er 92 panden, waar de gekozen oplossing nog uitgevoerd moet worden.

Waterketen

- Duurzame sanitatie.

De Stichtse Rijnlanden ontwikkelt in de komende planperiode een visie op het toepassen van duurzame concepten voor sanitatie. Als onderdeel van de visievorming bekijken we of pilotprojecten in het eigen gebied mogelijk zijn. Dit zijn bijvoorbeeld projecten voor waterloze toiletten en het scheiden van urine.

- Andere verbeteringen.

In de komende planperiode wil De Stichtse Rijnlanden een aantal andere verbeteringen aanbrengen:

- slibstrategie ontwikkelen en uitvoeren;
- toepassen van centrale sturing op aanvoer;
- vergroten van duurzaamheid.

Er zijn ook doelen voor het besparen van energie en de inzet van groene energie. U vindt die doelen in paragraaf 2.3 onder 'duurzame interne bedrijfsvoering'. In de planperiode zijn de rwzi's in de gemeente Utrecht (Maarssebroek, Leidsche Rijn, Utrecht) onderdeel van een grootschalige studie naar de toekomst van de afvalwaterzuivering voor de stad Utrecht (zie paragraaf 9.4).

Onze doelen

Wij nemen drie doelen over uit de BWK-2007 voor 2010 tot en met 2015:

- Uitvoeren van optimalisatiestudies in 2015 voor alle afvalwaterzuiveringsinstallaties en daarbij aangesloten rioleringen. We verrichten daarbij ook studies naar rioolvreemd water. Een onderzoek is niet nodig, als uit een snelle inventarisatie blijkt dat bij een bepaalde rioolwaterzuiveringsinstallatie geen verbetering meer

mogelijk is. We gaan in de optimalisatiestudies uit van de nieuwe eisen van de Kaderrichtlijn Water. De studies voeren we volgens de planning van de KRW uit. We nemen zelf het initiatief voor de onderzoeken.

- Vastleggen van afspraken met de gemeente in een afvalwaterakkoord. Dit akkoord vervangt de aansluitvergunning. In 2015 hebben we met iedere gemeente een dergelijk akkoord gesloten.

Infiltratieteam

Een speerpunt voor de lange termijn is het herstellen van de infiltratie van regenwater op de Utrechtse Heuvelrug. Op dit moment wordt het regenwater wat op daken en op straat valt, direct naar de riolering afgevoerd. Dit regenwater kan ook gebruikt worden om de diepe grondwaterstanden aan te vullen. Door het loskoppelen van regenpijpen van de riolering en het water in de grond te laten infiltreren, kan zo verdroging bestreden worden. Het geven van subsidie om afkoppelen te stimuleren blijkt niet het gewenste resultaat op te leveren. De Stichtse Rijnlanden heeft een zogeheten infiltratieteam opgericht. Met dit team wil De Stichtse Rijnlanden het afkoppelen in bestaand gebied bevorderen. Er lopen op het moment diverse pilotprojecten voor afkoppelen. Op basis van deze ervaringen stelt De Stichtse Rijnlanden een nieuwe regeling op om afkoppelen te stimuleren in het beheersgebied, vooral op de Utrechtse Heuvelrug.

- Stimuleren van regionale initiatieven om de doelmatigheid van het waterbeheer te vergroten. Bijvoorbeeld door beheertaken anders te verdelen. De samenhang met beheertaken buiten de waterketen, zoals wegbeheer en rioolbeheer, blijft gewaarborgd. In 2015 zijn er ten minste vier samenwerkingsverbanden met gemeenten voor het verbeteren van de efficiëntie en de kwaliteit van de dienstverlening. We denken aan:

- o gezamenlijk beheer van het meetnet riolering en overstorten. Dit is nu al in ontwikkeling;
- o gezamenlijk beheer van rioolgemalen;
- o gezamenlijke sturing;
- o gezamenlijk afkoppelteam met de Heuvelrug-gemeenten.

- Hernieuwd onderzoek doen naar duurzame sanitatieconcepten en de zuiveringsconfiguratie. We kijken hierbij naar verdere clustering van rwzi's. Deze studie baseren we op de aanpassing van rwzi's, die nodig is als gevolg van de Europese Kaderrichtlijn Water. Deze aanpassing vindt naar verwachting eind 2009 plaats.
- Formuleren van nieuw beleid voor regenwater en riolering. Dit beleid sluit aan op de nieuwe wetgeving. De vergunningen tussen het waterschap en gemeenten in de afvalwaterketen verdwijnen. We kijken ook naar onze eigen rol bij het toetsen van het Gemeentelijk Rioleringsplan. Het GRP ontwikkelt zich tot een beleidsdocument, dat bepalend is voor stedelijk afvalwater, grondwater en regenwater. Ook de financiële kant van de stedelijke wateropgave is hierin opgenomen. Dit rechtvaardigt een grotere rol van De Stichtse Rijnlanden bij het tot stand komen van het GRP.

- Vaststellen van een nieuwe norm vast voor het overnemen van afvalwater van gemeenten. De huidige norm voldoet niet meer. De nieuwe norm speelt beter in op de afvalwaterakkoorden tussen waterschap en gemeenten en het afkoppelen van regenwater.

9.3 Vernieuwend project: (her)ontwikkelen rwzi Utrecht

De gemeente Utrecht en de provincie Utrecht zijn op zoek naar geschikte locaties voor hoogwaardige woningbouw. Het terrein van de rioolwaterzuiveringsinstallatie middenin de stad Utrecht komt hiervoor in aanmerking. Door nieuwe zuiveringstechnologie is een veel compactere bouw van deze installatie mogelijk. De kosten voor de bouw van een nieuwe zuivering moet wel gecompenseerd worden door de grondopbrengst.

Het waterschap, gemeente en provincie hebben een projectorganisatie opgericht. Deze voert een studie uit naar de haalbaarheid van de herbouw van de rwzi Utrecht. Belangrijke voorwaarde hierbij is dat het effluent (gezuiverd afvalwater) moet voldoen aan de nieuwe lozingseisen.

De rwzi Utrecht is daarnaast een centrale slibverwerkingslocatie. Het slib van de rwzi wordt verbrand bij Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) in Moerdijk, maar het contract met dit bedrijf loopt af in 2012. De Stichtse Rijnlanden onderzoekt in de planperiode wat er na 2012 moet gebeuren met het ontwaterde slib. Het onderzoek naar de slibstrategie is hierdoor nauw verbonden met het herbouwproject.

Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Vaststellen van de toekomst van de rwzi Utrecht.
Als het besluit valt om de rwzi te herbouwen, start de uitvoering in de planperiode. Dit is een gezamenlijk project van De Stichtse Rijnlanden, de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht.
- Uitstippelen en uitvoeren van een nieuwe strategie voor verwerking van het slib. Daarbij houden we rekening met de ontwikkelingen rondom de rwzi Utrecht.

10 Vernieuwende projecten: Duurzame ruimtelijke ontwikkelingen

Wij kunnen onze doelen voor waterkwantiteit, waterkwaliteit en hoe bewoners water beleven, alleen halen als er voldoende fysieke ruimte is. Water moet dus een goede plek krijgen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit vraagt om een goede samenwerking met vooral provincies en gemeenten en om een proactieve opstelling van De Stichtse Rijnlanden. Wij willen dat de samenwerking zo effectief mogelijk is. Daarbij houden we rekening met het verschil in rollen en belangen.

De Stichtse Rijnlanden levert een grote bijdrage aan drie vernieuwende projecten die te maken hebben met duurzame ruimtelijke ontwikkelingen:

- Wateropgave Oude Rijn;
- Inrichting Rijnenburg;
- Kromme Rijn Natuurlijk.

10.1 Beleidskaders

Nationale kaders

Drie nationale kaders zijn voor ons belangrijk:

- **Nota Ruimte.**
Verstedelijking en economische bedrijvigheid moeten optimaal passen bij de voorwaarden van de waterbeheerder. Er is een procedure voor de watertoets. De toets zorgt ervoor dat provincies en gemeenten rekening houden met voldoende ruimte voor water. Bijvoorbeeld bij de keuze voor een locatie of de inrichting van een gebied.

- **Nationaal Waterplan.**
Uitgangspunt in de ruimtelijke ordening is het beleidsprincipe 'Water meer sturend'. Dit uitgangspunt bouwt voort op de Nota Ruimte.
- **Nationaal Bestuursakkoord Water en Wet op de Ruimtelijke Ordening**
 - In het Nationaal Bestuursakkoord Water zijn afspraken gemaakt over de watertoetsprocedure en het opstellen van gemeentelijke waterplannen.
 - Het Besluit op de ruimtelijke ordening zegt dat de initiatiefnemer van een ruimtelijk plan de waterbeheerder om advies moet vragen, als dit plan gevolgen kan hebben voor water.

Provinciale kaders

De provincies Utrecht en Zuid-Holland houden rekening met de klimaatverandering in hun provinciale waterplannen. Zij toetsen ontwikkelingen daarbij aan de volgende criteria:

- Realisatie van grote aaneengesloten waterbeheerseenheden, zoveel mogelijk op basis van natuurlijke watersystemen. Daarbinnen vinden geen onderbemalingen plaats.
- Het toepassen van de twee principes 'vasthouden-bergen-afvoeren' en 'schoonhouden-scheiden-zuiveren'. Hierbij gaat de aandacht vooral uit naar het vasthouden en schoonhouden van water.
- Het principe 'niet afwentelen in ruimte en tijd' wordt toegepast.
- Herschikking van functies en heroverwegen van functiedoelen is mogelijk, als bij huidige functies een robuust en duurzaam watersysteem niet mogelijk blijkt.

10.2 Huidige situatie

Het gebied van De Stichtse Rijnlanden is de laatste vijftig jaar enorm verstedelijkt. Dit proces heeft grote invloed op het waterbeheer. Wij gebruiken drie instrumenten om ervoor te zorgen dat water 'sturend' is bij ruimtelijke ontwikkelingen:

- **Gebiedsontwikkeling.**
Via een gebiedsgerichte aanpak, waarbij verschillende partijen projecten samen uitvoeren, kan de ruimtelijke kwaliteit van een gebied verbeterd worden. Wij willen ons in dit samenwerkingsverband opstellen als betrokken overheid. Dat betekent initiatief nemen en zich opstellen als partner en trekker en de dynamiek versterken in plaats van tegenwerken met veel regels. Wij zijn actief betrokken bij lopende planprocessen, zoals de Agenda Vitaal Platteland.
- **Watertoets.**
De Stichtse Rijnlanden heeft sinds 2003 ervaring met de watertoets. Er is frequent contact met de planologen van gemeenten en projectontwikkelaars. We hebben de procedure voor de watertoets efficiënter gemaakt. Bij de aanleg van de grote VINEX-locaties Leidsche Rijn en Houten stelden we ons proactief op. We zetten personeel en financiële middelen in en dragen daarmee bij aan het ontwikkelen en uitvoeren van de plannen.
- **Gemeentelijke Waterplannen.**
Het afstemmen van onderwerpen die met water te maken hebben, is voor gemeenten en voor ons de belangrijkste reden om gemeentelijke waterplannen op te stellen.

Dit is ook vastgelegd in het Nationaal Bestuursakkoord Water. Het akkoord richt zich vooral op het ontwikkelen van een visie en een uitvoeringsprogramma voor de thema's:

- o wateroverlast door inundaties;
- o grondwateroverlast;
- o water op straat.

10.3 Onze doelen

Wij hebben als doelen voor 2010 tot en met 2015:

- Gebiedsontwikkeling.
Oplossingen vinden voor complexe opgaven door de klimaatverandering, de wateroverlast en de KRW. Wij zoeken niet alleen naar technische oplossingen, maar ook naar duurzame oplossingen. Het is daarom

essentieel om bij ruimtelijke plannen ruimte te reserveren voor waterdoelen. Wij streven naar:

- o meervoudig gebruik van de ruimte;
- o een proactieve opstelling bij ruimtelijke claims, wanneer het gaat om de keuze voor een bepaalde locatie of het inrichten van een gebied;
- o duidelijke keuzes over waar intensieve bebouwing mogelijk is. Indien nodig, leveren we een bijdrage aan de ontwikkeling van een gebied. De manier waarop en de mate waarin wij dit doen, hangen af van:
 - het belang voor onze waterdoelen;
 - de grootte van de ruimtelijke ingreep;
 - de toekomstige gevolgen.
- o intensivering van de contacten bij initiatieven van derden en bij gebiedsgerichte planprocessen, zoals de Agenda Vitaal Platteland en de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

- Watertoets.
Ervoor zorgen dat de waterhuiskundige aspecten voldoende aan bod komen bij de besluitvorming over locatiekeuzes, bestemmingsplannen en andere bouwontwikkelingen. De watertoets speelt een belangrijke rol bij de samenwerking tussen waterschap, gemeenten en provincies. Wij geven integrale wateradviezen en nemen het initiatief voor procesafspraken tussen provincie, gemeenten en Rijkswaterstaat. Wij leveren een proactieve bijdrage aan structuurvisies.
- Gemeentelijke Waterplannen.
Uitvoeren van waterplannen. Deze hebben we samen met gemeenten ontwikkeld. In de komende planperiode

voeren we die gezamenlijk uit. Deze samenwerking kan per gemeente verschillen. Nadat het waterplan is gemaakt, werkt De Stichtse Rijnlanden verder aan een duurzaam watersysteem.

10.4 Vernieuwend project: Wateropgave Oude Rijn

We hebben de opgave om wateroverlast terug te dringen. Binnen ons beheersgebied speelt dit vooral in het Oude Rijngebied. Het waterbergingsstekort in dit gebied bedraagt ongeveer 1.200.000 m³. Bijna de helft van dit tekort is te vinden in de Linschoterwaard.

Probleem is een tekort aan:

- bergings- en afvoermogelijkheden in de polders (20 procent);
- afvoermogelijkheden vanwege maalstops (80 procent).

In het vernieuwend project Wateropgave Oude Rijn pakt De Stichtse Rijnlanden het waterbergingsstekort aan. De Stichtse Rijnlanden neemt hiervoor het initiatief. Wij voeren maatregelen in eigen beheer uit en coördineren alle plannen en deelprojecten. Wij willen hiermee zorgen voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling van ons beheersgebied.

Aanvullende maatregelen

De Stichtse Rijnlanden heeft voor een groot deel van het Oude Rijngebied maatregelen uitgewerkt in het kader van watergebiedsplannen. Hiermee is het probleem grotendeels opgelost. De Stichtse Rijnlanden neemt in het vernieuwende project Wateropgave Oude Rijn aan-

vullende maatregelen. Zo kunnen we de gehele wateropgave voor dit gebied oplossen.

Tegelijkertijd hebben we alternatieven voor de afvoer van water aangedragen. Er zijn uitgewerkt in het kader van het veenweidepact Gouwe-Wiericke. We willen met een beroep op de hiervoor bedoelde stimuleringsregeling een aanzienlijk deel van het extra open water en de natuurvriendelijke oevers realiseren. Ook willen we enkele kleine waterbergingsgebieden – de zogenoemde inlaatpolders – aanleggen.

Stedelijk gebied

De Stichtse Rijnlanden heeft ook een wateropgave, als het gaat om de stedelijke gebieden van de Oude Rijn. De grootste stedelijke opgave ligt in Woerden. Die opgave bestaat uit een combinatie van overlast door oppervlaktewater, grondwater en riolering.

De gemeente is verantwoordelijk voor het oplossen van problemen met grondwater en riolering. De Stichtse Rijnlanden inventariseert samen met de gemeente Woerden de overlast. Ook werken beide partijen maatregelen uit, deze moeten in 2013 gereed zijn. De onacceptabele wateroverlast door riolering en oppervlaktewater is voor 2015 opgelost.

De Stichtse Rijnlanden heeft alle maatregelen voor gebieden waar de overlast niet urgent is, voor 2027 uitgevoerd. We gebruiken het planproces Waterplan Woerden als voorbeeld. Hiervoor is een ambtelijke projectgroep en een stuurgroep ingesteld.

10.5 Vernieuwende project: Inrichting Rijnenburg

De provincie Utrecht, de gemeente Utrecht en De Stichtse Rijnlanden starten samen een Klimaatatelier. Het Klimaatatelier onderzoekt de mogelijkheden voor een klimaatbestendige en duurzame ontwikkeling van de polder Rijnenburg in de gemeente Utrecht.

Klimaatbestendige wijk

Rijnenburg is een grote nieuwbouwlocatie. Door de ligging en schaalgrootte is het noodzakelijk om bij de inrichting van deze wijk rekening te houden met de gevolgen van klimaatverandering. De gemeente Utrecht, de provincie Utrecht en De Stichtse Rijnlanden willen hiervoor creatieve en vernieuwende oplossingen bedenken. Ze kijken naar slimme combinaties van:

- duurzaam ruimtegebruik;
- energie;
- infrastructuur;
- recreatie;
- waterhuishouding;
- werken;
- wonen.

Rijnenburg is een voorbeeldproject voor klimaatbestendig en duurzaam bouwen. De ervaringen hiermee zijn interessant voor andere locaties.

De Stichtse Rijnlanden verantwoordelijk voor veiligheid
De Stichtse Rijnlanden is bij dit project verantwoordelijk voor het onderdeel veiligheid. Wij dragen ook ideeën aan over duurzaamheid en klimaatbestendigheid.

De dijkgraaf is lid van de stuurgroep Klimaatatelier en stuurt het proces. De gemeente Utrecht legt in 2010 de hoofdlijnen van Rijnenburg vast in een structuurvisie. De Stichtse Rijnlanden heeft in 2008 geld beschikbaar gesteld voor de onderzoeksfase en de communicatie. In 2010 zijn er ideeën en instrumenten beschikbaar, die voor andere klimaatgerelateerde projecten en processen interessant kunnen zijn.

Samen met de gemeente en de provincie stellen we een ontwerp op voor de waterhuishouding van het plangebied en de relatie met omliggende gebieden. Dit is in 2015 gereed. Het plan is allesomvattend en integreert:

- waterkwaliteit;
- wateronderlast;
- wateroverlast;
- waterveiligheid.

We leveren ook een bijdrage aan het uitvoeren van het plan Rijnenburg.

10.6 Vernieuwend project: Kromme Rijn Natuurlijk

De rivier de Kromme Rijn ligt in het oosten van het beheersgebied van De Stichtse Rijnlanden. Deze rivier is belangrijk voor de aanvoer en afvoer van het water van de Nederrijn tot Utrecht en de Vecht. De Stichtse Rijnlanden stelt voor de inrichting van de Kromme Rijn een integraal plan op. Dit gebeurt onder de noemer van vernieuwend project Kromme Rijn Natuurlijk.

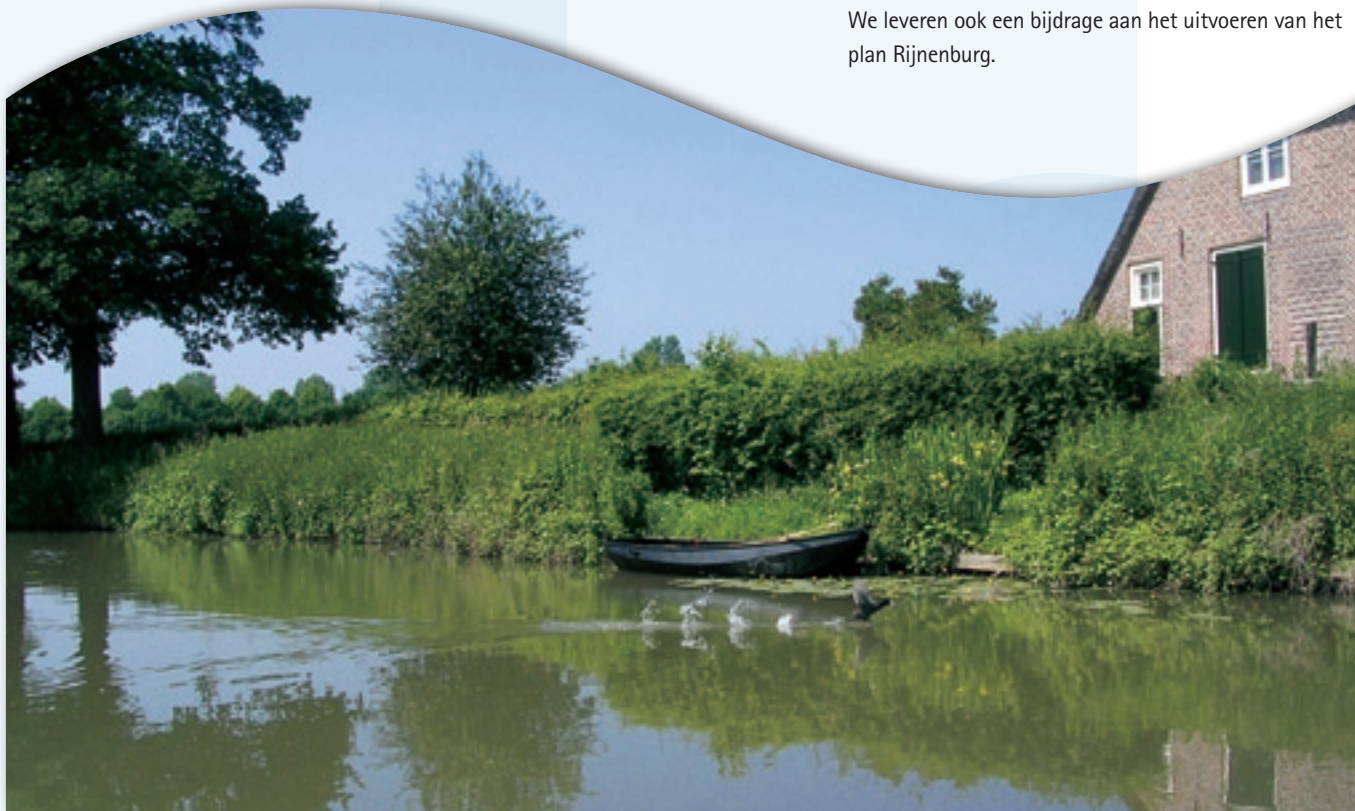
Wij onderscheiden drie deelgebieden:

De inlaat bij Wijk bij Duurstede en uiterwaarden van de Nederrijn

We willen mogelijkheden onderzoeken voor het verplaatsen van de inlaat van de Kromme Rijn bij Wijk bij Duurstede naar een punt stroomopwaarts van de stuw bij Amerongen. Hierdoor is bij grote droogte meer rivierwater beschikbaar, omdat we dan ook bij lage rivierwaterstanden voldoende water kunnen inlaten. Het nieuwe traject, vanaf de nieuwe inlaat tot aan Wijk bij Duurstede, loopt langs de Rijndijk en door de Lunenburgervaard. Dit biedt kansen om ook andere doelen te bereiken op het terrein van:

- o ecologie (KRW);
- o gebruik van kwel;
- o natuur;
- o recreatie;
- o waterkwaliteit.

De Stichtse Rijnlanden is de trekker van het project. Wij voeren een haalbaarheidsstudie uit, samen met Rijkswaterstaat, provincie Utrecht, de gemeente Wijk

bij Duurstede, de gemeente Utrechtse Heuvelrug en terreinbeheerders.

De Kromme Rijn als rivier van Wijk bij Duurstede tot en met Utrecht

De Stichtse Rijnlanden wil de Kromme Rijn een meer natuurlijk karakter geven. Het gaat om het deel vanaf de inlaat bij Wijk bij Duurstede tot aan Rijsweerd. Hiervoor starten we een gebiedsgericht project. De Stichtse Rijnlanden verkent de mogelijkheden voor het realiseren van:

- o natuurvriendelijke oevers;
- o een tweede slibvang;
- o nevengeulen;
- o peilfluctuatie;
- o een gedeeltelijk ondieper nat profiel.

Dit doen we samen met de provincie Utrecht, de gemeenten Wijk bij Duurstede, Utrechtse Heuvelrug, Bunnik, Utrecht en de terreinbeheerders. In het project is ook aandacht voor recreatie, landschap en cultuurhistorie.

Ecologische stapstenen van de Kromme Rijn naar de Vecht, bij Utrecht-Oost

De Stichtse Rijnlanden wil natuurvriendelijke oevers, vispassages en andere 'stapstenen' aanleggen in de buitenwijken van Utrecht en langs bestaande forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Op deze manier ontstaat er een ecologische verbinding tussen de Kromme Rijn en de Vecht. Vanwege de vele obstakels door de infrastructuur duurt het lang, voordat dit project volledig klaar is. We moeten vaak 'meeliften' op plannen van anderen.

Belangrijkste partners zijn de provincie Utrecht, de gemeente Utrecht, het projectbureau Nieuwe Hollandse Waterlinie en Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht.

Wij voeren na 2010 een studie naar de haalbaarheid van het project uit. Voorlopig gaan wij ervan uit dat we in 2027 het project kunnen afronden.

11 Uitvoeringsprogramma

Wij beschrijven in dit ontwerp-waterbeheerplan 2010-2015 onze ambities, doelen en activiteiten voor de komende planperiode. In het uitvoeringsprogramma ziet u per thema schematisch waar wij ons voor gaan inzetten. De beschrijving verwijst naar de voorgaande hoofdstukken.

Sturen op water

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	Inzetten van duurzame energiebronnen bij zuiverings-beheer en waterbeheer.	30 procent CO2 reductie; 20 procent duurzame energie benutten.	2010-2015
	Opstellen en uitvoeren energiereductieplan.	2 procent energie-efficiëntie per jaar (30 procent vindt plaats bij rwzi's).	2005-2020
	Uitvoeren van ten minste drie projecten in derde wereld-landen rond de thema's sanitatie, waterkwaliteitsbeheer, stroomgebiedsbeheer en institutionele ontwikkeling.	Bijdragen aan Millenniumdoelstelling 7 VN: 'halveren van het percentage mensen in ontwikkelingslanden dat geen duurzame toegang heeft tot schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen!'	2010-2015
Evaluatie van beleidsdoelen	Evalueren van de beleidsdoelen uit het Waterbeheerplan. Zo nodig aanpassing van de maatregelen (operationeel). Afstemming op de begrotingscyclus.	Aanpassen aan veranderingen, leren van de praktijk, bijstellen van werkwijze en afleggen van verantwoording.	Jaarlijks
	Evalueren van het bestuursprogramma en zo nodig doelen bijstellen en het Waterbeheerplan actualiseren.		2011, 2013 en 2015
	Opstellen van een nieuw bestuursprogramma en zo nodig thema's en bestuurlijke programma's aanpassen.		2013, 2017
Monitoring	Ontwerpen, realiseren en integreren in bestaand systeem van nieuwe monitoringsystemen voor de thema's water-kwantiteit, waterkwaliteit en ecologie en waterkeringen.	- Voldoen aan wettelijke verplichting. - Mogelijk maken van de evaluatie van beleidsdoelen van Waterbeheerplan.	2012
	Evalueren en zonodig optimaliseren van het integraal mo-nitoringsysteem.		Jaarlijks
	Opstellen van een watersysteemrapportage op basis van de monitoringsresultaten.		Jaarlijks
Informatiehuishouding	Opstellen van informatiebeleidsplan en afstemmen met communicatiebeleid en programma e-dienstverlening.	Ontsluiten van waterschapsinformatie en het klantgericht aanbieden hiervan.	2009
	Uitvoeren van informatiebeleidsplan.		2010-2015

Veiligheid

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
Voorkomen van overstromingen	Inbrengen van een standpunt bij de ontwikkeling van nieuwe normen voor primaire waterkeringen. Uitgangspunt is dat de normen in overeenstemming moeten zijn met de sterk toegenomen economische waarde en inwonertallen in de dijkringen binnen het beheersgebied.	Leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van nieuwe veiligheidsnormen door het Rijk.	2010-2015
	Toetsen van primaire waterkeringen categorie A.	Alle primaire waterkeringen van categorie A voldoen in 2015 aan de norm.	2011
	Herstellen van zwakke plekken die volgen uit toetsing primaire waterkeringen categorie A.		2012-2015
	Uitvoeren van volledige toetsing primaire waterkeringen en vaststellen verslag.		tot en met 2018
	Vaststellen op welke wijze en langs welk tracé het best te voldoen is aan de veiligheidsnormen van de categorie C-keringen.	Alle primaire waterkeringen van categorie C voldoen in 2020 aan de norm.	2010
	Opstellen van plan voor de uit te voeren maatregelen aan de primaire keringen categorie C.		2011-2015
	Uitvoeren van toetsing categorie C-keringen en vaststellen verslag.		tot en met 2018
	Uitvoeren van herstelmaatregelen.		2015-2020
	Verbeteren van de regionale keringen, die in de toetsing van 2009 de score 'onvoldoende' hebben gekregen.	Alle regionale waterkeringen voldoen uiterlijk in 2022 aan de norm.	2010-2012
	Herzien van het Groot Onderhouds Plan (GOP) waarin zowel de werkzaamheden die volgen uit de toetsing als het periodiek groot onderhoud zijn opgenomen.		2012
	Opstellen van criteria voor aanwijzing, uitwerken van veiligheidseisen, maken van overzichtskaart.	Alle overige waterkeringen voldoen uiterlijk in 2025 aan de norm.	2012

Veiligheid (vervolg)

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
Beperking gevolgen overstroming	Vastleggen van afspraken met gemeenten en provincies op welke momenten en hoe het waterschap betrokken is bij ruimtelijke ontwikkelingen, in het bijzonder bij nieuwe ontwikkelingen buitendijks.	Geen toename van de gevolgen bij overstroming ten opzichte van de huidige situatie (2009).	2010-2015
	Vastleggen van afspraken met gemeenten en provincies over de opname van de waterkering, de keurzones en het profiel van vrije ruimte in ruimtelijke plannen.		2009
	Opstellen van een overzicht van aandachtspunten voor waterveiligheid bij ruimtelijke plannen, voor gebruik tijdens de planvorming.		2009-2010
	Uitvoeren van studies naar compartimentering van dijkkring en boezem in samenwerking met provincie.		
Rampenbestrijding	Alle leden van het Beleids-, Operationeel- en Actieteam en van het dijkleger nemen deel aan een oefening. De oefeningen zijn afgestemd en deels gezamenlijk uitgevoerd met de Veiligheidsregio.	Alle primaire waterkeringen van categorie C voldoen in 2020 aan de norm.	2010
	Update van het calamiteitenplan en de calamiteitenbestrijdingsplannen.		2011-2015
Beheer waterkeringen	Opstellen van kaarten en rapportages zoals die volgen uit de implementatiewet voor de Richtlijn Overstromings Risico's (ROR).	Blijvend op orde houden van de waterkeringen.	2010
	Opstellen van een overzichtskaart, leggers en beheersregisters voor alle waterkeringen.		2010
	Uitwerken van beheercyclus voor primaire en regionale waterkeringen.		2010
	Uitvoeren van maatregelen die volgen uit beheercyclus		2010-2020
Evaluatie	Evalueren en bijstellen van beleid- en beheerplannen.	Aanpassen aan veranderingen, leren van de praktijk, bijstellen van werkwijze en afleggen van verantwoording.	Jaarlijks
	Evalueren en zo nodig bijstellen van beleid voor aankoop van dijkondergrond, vergunningverlening en beweiding.		Jaarlijks
Overdracht	In overleg met Rijkswaterstaat uitwerken of de overdracht van de Rijksdijken langs het Lekkanaal en Amsterdam-Rijnkanaal wenselijk en haalbaar is.	Indien haalbaar zijn de Rijksdijken in het gebied uiterlijk in 2015 aan het waterschap overgedragen.	2010-2015

Voldoende water

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
Uitvoering wateropgave (NBW)	• De wateropgave voor wateroverlast is gekwantificeerd.	• Het regionale watersysteem is wat betreft wateroverlast op orde.	2012
	• Realisatie van regionale wateropgave is afgerond.		2015
	• Met elke gemeente is de stedelijke wateropgave in beeld gebracht.		2013
	• Urgente overlastsituaties in stedelijk gebied zijn gezamenlijk met gemeenten aangepakt.		2015
Watertekort	• Onderzoek naar watertekorten, haalbaarheid van kleinschalige maatregelen.	• Bewoners en gebruikers van het gebied zijn geïnformeerd over de werkwijze van het waterschap bij de verdeling van water in droge periodes, zodat zij hierop kunnen anticiperen.	2015
Waterakkoorden	• Waterakkoord Nederrijn is herzien, waterverdeling en waterkwaliteit is meegenomen.	• Evaluatie, herziening en KRW-proof krijgen waterakkoorden. • De waterinlaat bij Wijk bij Duurstede is officieel vastgelegd.	2015
Fruitteelt	• De nul-situatie fruitteelt is vastgesteld.	• Een betere beheersing van aanvoer en afvoer van water in fruitteeltgebieden.	2010
	• Op basis van de vaststelling is de vergunningverlening voor fruittelers uitgewerkt.	• Alle regionale waterkeringen voldoen uiterlijk in 2022 aan de norm.	2012
Grondwater	• Het grondwaterbeheerbeleid is uitgewerkt en vastgelegd in de Keur.	• Het waterschap heeft beleid voor grondwaterbeheer. • Het waterschap heeft een monitoringsprogramma voor grondwater.	2012
	• Een integraal monitoringsprogramma is opgesteld.		2012
	• Uitvoering is gegeven aan het beleid en monitoringsprogramma.		Na 2012
Stedelijk water	• Opstellen van beleid over de omgang met de taakverdeling in stedelijk waterbeheer.	• Taakverdeling bij stedelijk water is duidelijk. • Afspraken met gemeenten over stedelijk water.	Uiterlijk 2012
	• Uitvoeren van dit beleid.		Na 2012

Voldoende water (vervolg)

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
Watergebiedsplannen	• Opstellen van integrale watergebiedsplannen.	• Voor het gehele beheersgebied gelden actuele, vastgestelde peilbesluiten, waarbij het waterschap volgens de GGOR-methodiek werkt. • GGOR vaststellen.	2010-2015
Verdrogingsbestrijding	• Nemen van maatregelen voor (SUB) TOP-gebieden.	• Er is sprake van een voldoende mate van herstel in de (SUB) TOP-gebieden.	2015
Vaarwegbeheer	• Integreren van technische voorwaarden in het water-beheer. • Vastleggen van de vaarwegen en nautische voorwaarden hiervoor in een vaarwegentraject-atlas en integreren in de Keur.	• Actieve uitvoering aan zorg voor de nautische veiligheid van het watersysteem waar het waterschap nautisch bevoegd bezag heeft.	2010-2015
Onderhoud en beheer	• Evalueren van natuurvriendelijk onderhoud. • Opstellen van lange termijn visie voor hoofdsysteem. • Inventariseren van tertiair watersysteem stedelijk gebied. • Uitvoeren van baggerprogramma.	• Onderhoud en beheer natuurvriendelijker. • Positie bepalen van overdracht tertiair systeem stedelijk gebied. • Baggerachterstand is weggewerkt.	2010-2015

Schoon water

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
Emissies	• Opstellen van nieuw emissiebeleid.	• Algemene reductie van diffuse bronnen met 10 procent tot 20 procent ten opzichte van het gemiddelde niveau in 2009.	2011
	• Uitwerken van emissiereductie via gebiedsgerichte planprocessen.	• Er is sprake van een voldoende mate van herstel in de (SUB) TOP-gebieden.	2010-2015
Natuurvriendelijke inrichting en onderhoud	• Aanleg en beheer van natuurvriendelijke oevers.	• Aanleg van 100 kilometer natuurlijk ingerichte watergangen voor de realisatie van natte ecologische verbindingzones.	2010-2015
	• Evalueren van aangelegde vispassages.	• Verbeteren van de vismigratie in het beheersgebied.	2010-2015
	• Opstellen visstandbeheerplan.		
Waterbodempkwaliteit	• Opstellen van beleid voor saneren van verontreinigde waterbodems tertiaire wateren en start uitvoering hiervan.	• Afronden van de ontwikkeling van het beleid. • Starten met uitvoering van het beleid.	2012 2012-2015

Recreatie, landschap en cultuurhistorie

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
Recreatief medegebruik	• Ontwikkelen van visie en beleid voor recreatief medegebruik van watersysteem.	• Bij gebiedsgericht en integrale planvorming zijn recreatie, landschap en cultuurhistorie actief meegenomen. • Stimuleren van de beleidslijn bij beoordelen van plannen van derden.	2010-2015
	• Uitvoering geven aan de visie 'Hollandse IJssel meer dan water'.		2010-2015
	• Aanvullen van huidig beleid voor medegebruik van waterkeringen.		2012
Landschap en cultuurhistorie	• Opstellen van beleidsnota cultuurhistorie en landschap.	• Actieve samenwerking met andere partijen, de koppeling leggen tussen cultuurhistorie en recreatie en integratie met andere beleidsvelden zoals de wateropgave. • Uitvoering geven aan voorzieningen en landschapsbepalende elementen. • Bewoners bewust maken van de rijke cultuurhistorie en belevingswaarde van water.	2010-2015
	• Herstel van sprengen Utrechtse Heuvelrug.		
	• Meedenken bij planvorming Nieuwe Hollandse Waterlinie.		
	• Plaatsen van informatiepanelen.		
	• Ontwikkelen van recreatieve routes.		
	• Ontwikkelen van een schoolprogramma water en cultuurhistorie.		

Veenweide

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
	• Uitvoeren van Veenweidepact Gouwe Wiericke.	• Het opstellen en uitvoeren van integrale en gebiedsgerichte projecten in samenwerking met provincies, gemeenten en maatschappelijke partners.	2010-2015
	• Opstellen van lange termijn ontwikkelingsperspectief voor kwetsbare delen van het Utrechtse Veenweidegebied (Pilot Zegveld en lange termijn perspectief Gouwe Wiericke).		2010
	• (Mede) opstellen, accorderen en uitvoeren van het iconproject 'Venster Bodegraven – Woerden'.		2012
	• (Mede) opstellen, accorderen en uitvoeren van de uitvoeringsprogramma's van gebiedscommissie Utrechtse Waarden.		2015
	• Meedenken en meedoen in plannen en projecten van andere overheden met als doel hierin de voor het waterschap primaire waterbelangen in het veenweidegebied te borgen.		2015
	• Evalueren van pilot dynamisch peilbeheer en nagaan of opschaling voor het gehele veenweidegebied mogelijk is.	• Het optimaal inzetten van onze eigen instrumenten voor inrichting en beheer.	2010
	• Het, na een evaluatie, zo nodig aanpassen van beleid voor onderbemalingen, waarna het waterschap in het gehele veenweidegebied de onderbemalingen zal reguleren.		2010
	• Nagaan wat de mogelijkheden zijn om een (financiële) bijdrage te leveren aan instrumentarium om landbouw onder nattere omstandigheden mogelijk te maken.		2012
	• Nagaan wat de mogelijkheden zijn om een bijdrage te leveren aan de aanleg van onderwaterdrainage (mits dit na nader onderzoek een goede oplossing blijkt te zijn). Daarnaast onderzoeken of andere technische oplossingen aanwezig zijn die een bijdrage leveren aan het terugdringen van de bodemdaling.		2011-2015
	• Uitvoeren van integrale watergebiedsplannen.		2010-2015

Europese Kaderrichtlijn Water

Voor een specificatie van bij welke maatregelen een inspanningsverplichting en/of een resultaatsverplichting geldt, zie het achtergronddocument Europese Kaderrichtlijn Water, onderdeel 3: KRW-maatregelen in de waterlichamen door De Stichtse Rijnlanden.

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
Uitvoering KRW maatregelen (voor een deel zijn dit inspanningsverplichtingen en voor een deel resultaatsverplichtingen)	• Aanleg van natuurvriendelijke oevers.	• Voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water wetgeving.	2010-2015
	• Kunstwerken passeerbaar maken voor vis.		
	• Meer natuurlijk peilbeheer.		
	• KRW-inrichtingsmaatregelen Kromme Rijn.		
	• Verbreden watergang/overdimensioneren.		
	• Uitvoeren van overige maatregelen.		
Innovatieprojecten (resultaatsverplichtingen)	• Landbouwpilots	• Inzetten van de resultaten bij de eerste uitvoeringstermijn van de Europese Kaderrichtlijn Water.	2010-2015
	• Natuurvriendelijke oevers.		
	• Onderzoek naar bestrijding van exoten.		
	• Zuiveringsfilter Leidsche Rijn.		
Onderzoeksprogramma's (resultaatsverplichtingen)	• Natuurvriendelijk beheer en onderhoud.	• Verkrijgen van meer inzicht in de effectiviteit van maatregelen in waterlichamen en daarbuiten, voor de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water.	2010-2015
	• Beschermde gebieden.		
	• Veenweidegebied.		
	• Beleid en bestrijding van exoten.		
	• Regionale bronnenanalyses.		
	• Natuurvriendelijke oevers (aanbrengen van vooroeververdediging).		
	• Vis (paaiplaatsen en vispassages).		
	• Peilbeheer (beperken van gebiedsvreemd water, verbreden van watergangen).		
	• Scheepvaart (verlagen van vaarsnelheid, beperken van gemotoriseerd vaarverkeer).		
	• Bladvang.		
	• Slibvang.		
	• Kaderrichtlijn Water doelen overig water.		

Europese Kaderrichtlijn Water (vervolg)

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
Synergieprojecten (resultaatsverplichtingen)	• Duurzame inrichting Kromme Rijn (inclusief grondverwerving slibvang Kromme Rijn).	• Samenwerken bij de uitvoering en tegelijkertijd synergie bij de realisatie van beleidsdoelstellingen.	2011-2015
	• Waterberging en natuurontwikkeling Grecht.		
	• Schoon water voor de Vecht Maartensdijk.		
	• Herinrichting Ouwenaar-Haarrijn.		

Waterketen

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
(Her) ontwikkelen rioolwater-zuiveringsinstallatie Utrecht	Vaststellen van de toekomst van rwzi Utrecht, voorbereiden van realisatie en starten met de uitvoering.	- Rwzi Utrecht voldoet aan milieu- en effluenteisen; - Leveren van bijdrage aan binnenstedelijke vernieuwing.	2010-2015
	Vaststellen en uitvoeren van een nieuwe slibstrategie. Dit in samenwerking met de ontwikkelingen rondom rwzi Utrecht.		
Samenwerken in de waterketen	Uitvoeren verkennend project samenwerking beheertaken met zeven gemeenten. Starten met realisatie van de aanbevelingen. Initiatief van het waterschap en Provincie Utrecht.	- Vergroten van kwaliteit van het functioneren (zuivering/riolering) en van de dienstverlening. - Gelijk houden of verder omlaag brengen van de totale maatschappelijke kosten voor de afvalwaterketen. - Voldoen aan landelijke bestuurlijke afspraken (Bestuursakkoord Waterketen).	2010-2015
	Onderzoeken van mogelijkheden en uitvoering van aanbevelingen voor samenwerking bij beheer rioolgemaal.		
	Samenwerking afkoppelen; bij positief resultaat van pilotproject instellen van afkoppelteams en nieuwe stimuleringsregeling.		
	Sluiten van 18 afvalwaterakkoorden met alle gemeenten. Randvoorwaarde: nieuwe richtlijn overname afvalwater moet zijn vastgesteld.	- Bestuurlijk verankeren van samenwerkingsafspraken met gemeenten; - Voldoen aan landelijke bestuurlijke afspraken (Bestuursakkoord Waterketen).	2009 -2015
	- Rioolvreemd water studies uitvoeren voor alle 17 rwzi's. Uitvoeren eventuele maatregelen in samenwerking met gemeenten. - Uitvoeren van aanbevelingen van studie centrale sturing rwzi en riolering.	- Verbeteren van zuiveringsrendement rwzi's. - Verminderen van emissies uit riolering. - Verhogen van energie-efficiency rwzi's. - Verlagen van kosten van bedrijfsvoering rwzi's.	2010 – 2011
	Vaststellen en uitvoeren van nieuw beleid voor regenwater en riolering.	- Vergroten van kwaliteit van het functioneren (zuivering/riolering) en van de dienstverlening. - Verminderen diffuse emissies hemelwaterlozingen. - Voldoen aan wettelijke verplichtingen.	2009 – 2015
	Vormen van visie op duurzame sanitatie en zuiveringsconfiguratie.	Inspelen op eisen aan de waterketen van de toekomst (na 2015).	2009 – 2015

Duurzame Ruimtelijke ontwikkeling

Thema	Omschrijving maatregel	Doel	Periode
Gebiedsontwikkeling	Bijdrage leveren aan gebiedsontwikkeling en gebieds-gerichte processen, zoals Agenda Vitaal Platteland en Nieuwe Hollandse Waterlinie.	- Het reserveren van ruimte bij ruimtelijke plannen voor waterdoelstellingen. - Waterschap stelt zich proactief op. - Het intensiveren van contacten met derden.	Vanaf 2010
Watertoets	Betrekken van waterhuishoudkundige aspecten bij structuurvisies (locatiekeuzes), bestemmingsplannen en bouwontwikkelingen in het besluitvormingsproces.	- Voldoen aan Besluit ruimtelijke ordening. - Kansen om het watersysteem te verbeteren zijn opgenomen in plannen van derden. - Het waterschap levert een proactieve bijdrage.	Vanaf 2010
Waterplan	- Uitvoeren van waterplannen. - Starten en uitvoeren van wijkwaterplannen gemeente Utrecht.	- Samenwerking tussen gemeenten en waterschap voor duurzaam waterbeheer. - Binnen de uitvoeringstermijn zijn maatregelen uitgevoerd.	Vanaf 2010
Wateropgave Oude Rijn	- Realiseren van een nieuwe afvoer naar de Hollandse IJssel. - Realiseren van een aanzienlijk deel van het benodigde extra open water en natuurvriendelijke oevers met behulp van een stimuleringsregeling. - Realiseren van kleine waterbergingsgebieden. - Opstellen van maatregelen en uitvoeringsprogramma voor stedelijke wateropgave Woerden, in samenwerking met de gemeente Woerden en provincie Utrecht.	- Voldoen aan de afspraken uit het NBW, realiseren van de wateropgave Oude Rijn. - Voor maatregelen in landelijk gebied: het waterschap is initiatiefnemer en voert maatregelen zelf uit. Alle lopende projecten en plannen in samenhang coördineren en uitvoeren.	Vanaf 2010
Inrichting Rijnenburg	Realiseren van ruimtelijke en duurzame oplossingen in de nieuwbouwwijk om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen.	- Rijnenburg is het nieuwe voorbeeldproject voor duurzaam stedelijk waterbeheer. - Het waterschap participeert actief in planproces en uitvoering.	Vanaf 2010
Kromme Rijn Natuurlijk	- Verbeteren van de inlaat van de Kromme Rijn bij Wijk bij Duurstede. - Realiseren van natuurvriendelijke oevers, slibvang, nevengeulen, peilfluctuatie en gedeeltelijk verondiepen van het natte profiel. - Realiseren van een ecologische verbinding van de Kromme Rijn met de Vecht	- Het realiseren van een meer natuurlijk karakter van de Kromme Rijn vanaf de inlaat bij Wijk bij Duurstede tot Rijnsweerd. - Voor maatregelen in landelijk gebied: het waterschap is initiatiefnemer. Alle lopende projecten en plannen in samenhang coördineren en uitvoeren.	Vanaf 2010

Begrippen- en afkortingenlijst

Afkoppelen	Afkoppelen van hemelwater betekent dat bestaand regenwater wordt losgemaakt van vuil water (riolering). Dit regenwater wordt dan op een andere manier afgevoerd, zonder dat dit weer vuil wordt. De voorkeur gaat uit naar infiltratie van regenwater in de bodem. Bij afkoppelen wordt onderscheid gemaakt in terreinen in openbaar eigendom en in particulier eigendom. Momenteel worden in Nederland vooral openbare terreinen afgekoppeld.
Agenda Vitaal Platteland (AVP)	Agenda Vitaal Platteland is een meerjarenprogramma waarin de provincie Utrecht aan een krachtig landelijk gebied werkt. Dit doen zij in samenwerking met andere overheden en maatschappelijke organisaties.
Beheersgebied	Het gebied waarin het waterschap zorgt voor veilige dijken, droge voeten en schoon water.
Bodemdaling	Daling van het grondoppervlak als gevolg van zetting of klink van het bodemmateriaal door oxidatie (veen) en/of verdichting (klei). De grondsoort en de mate van ontwatering spelen hierin een belangrijke rol.
Boezem	Het water, waarop vanuit de polders water geloosd wordt.
Diffuse bronnen	Een verzamelnaam voor verschillende soorten watervervuiling. Bij diffuse bronnen is vaak sprake van meerdere veroorzakers van verontreinigingen. Deze vervuiling is moeilijk aan te pakken, omdat deze niet op een specifieke locatie aanwezig is.
Dijkring	Een dijkring is een gebied dat beschermd wordt tegen buitenwater door primaire waterkeringen. Om risico en schade bij een onverhoopte overstroming te beperken is ons land opgedeeld in verschillende dijkringen (compartimenten).
Ecologische Hoofdstructuur (EHS)	De Ecologische Hoofdstructuur is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland. De ecologische hoofdstructuur is opgebouwd uit: - kerngebieden; - natuurontwikkelingsgebieden; - verbindingzones.
Ecologische Verbindingszone (EVZ)	Een ecologische verbindingszone is een verbinding tussen natuurgebieden (met nieuwe of herstelde natuur). Ecologische verbindingszones worden aangelegd om het migreren van dieren en planten tussen natuurgebieden mogelijk te maken.
Emissies	Emissie is de uitstoot of lozing van de verontreinigingen vanuit een bron.
Peilbeheer	Het vaststellen en handhaven van het waterpeil in rivieren, beken en sloten. Verschillende vormen van peilbeheer zijn mogelijk.
Gebiedsvreemd water	Water dat in een gebied wordt ingelaten. Dit water heeft meestal een waterkwaliteit die niet van nature voorkomt in dit gebied.
Gebruiksfunctie	Gebruiksfuncties zijn grondgebonden ruimtelijke functies.
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	Dit plan beschrijft alle maatregelen die de gemeente moet nemen om het rioolstelsel goed te beheren én gezond te houden.

Begrippen- en afkortingenlijst (vervolg)

Gemeentelijk waterplan	De gemeente stelt dit samen met het waterschap en eventuele andere waterpartners op. Deze plannen zijn gericht op uitwerking van de wateropgave binnen het gemeentelijk grondgebied. Belangrijk element is de doorwerking van het waterbeleid in de ruimtelijke ordening.
Gewenste Grond- en Oppervlakte Regime (GGOR)	GGOR is een procesinstrument om het waterbeheer op duurzame wijze af te stemmen op de aanwezige functies. Of de functies beter af te laten stemmen op de hydrologische omstandigheden, als dat nodig is.
Inlaten	Laten stromen van water in een gebied. De bedoeling is meestal om: - de waterstand in een gebied op peil te houden; - de waterkwaliteit te verbeteren; - de waterstand aan te passen aan gewenste productieomstandigheden.
Kaderrichtlijn Water (KRW)	De Kaderrichtlijn water (KRW) is een Europese richtlijn die ervoor moet zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in 2015 op orde is. De maatregelen die genomen moeten worden, worden samengebracht in een stroomgebiedbeheersplan voor de Rijn.
Keur	De Keur is een verordening van het waterschap die regelt wat wel en niet mag in of nabij oppervlaktewater en dijken.
Kwel	Kwel is grondwater dat onder druk uit de grond komt. In het algemeen ontstaat kwel door een ondergrondse waterstroom van een hoger gelegen gebied naar een lager gelegen gebied. Kwel heeft vaak een bijzondere waterkwaliteit. Vooral diepe kwelstromen die eeuwenlang door de bodem hebben gestroomd, zijn voedselarm en vaak kalkrijk.
Nationaal Bestuursakkoord Water-actueel (NBW-actueel)	In 2003 zijn in het Nationaal Bestuursakkoord Water door Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen afspraken gemaakt over: - de aanpak van te veel water (veiligheid en wateroverlast); - te weinig water (watertekort, verdroging en verzilting); - vervuild water (waterkwaliteit en sanering vervuilde waterbodems); - ecologisch te arm water. De focus lag tot nu toe sterk op de aanpak van de wateropgave.
Nationaal Bestuursakkoord Waterketen (BKW)	Samenwerkingsconvenant voor de waterketen, ondertekend door onder andere vertegenwoordigers van de provincies, waterschappen, gemeenten en drinkwaterbedrijven.
Nationaal Waterplan	Het Rijksplan voor waterbeleid voor de periode 2009-2015.
Peilafwijking	Het waterschap legt de waterstanden in een gebied vast in peilbesluiten. Binnen een peilgebied kunnen peilafwijkingen voorkomen. Hieronder worden de op- en onderbemalingen verstaan.
Peilbesluit	Juridisch document waarin het waterschap de waterpeilen en de wijze van peilbeheer voor de komende 10 jaar vastlegt.

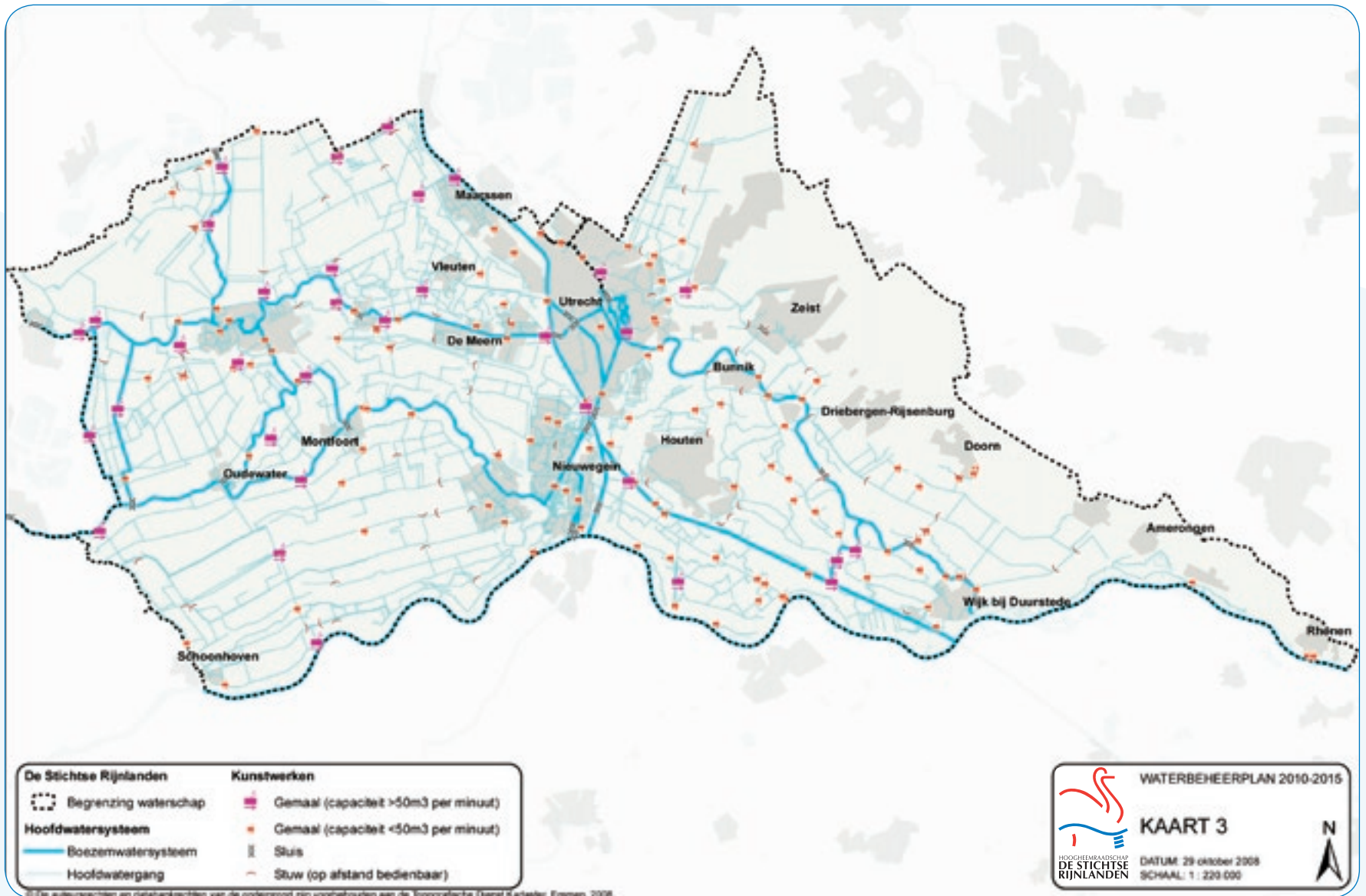
Begrippen- en afkortingenlijst (vervolg)

Piekberging	Gebied waar water tijdelijk kan worden toegelaten als de maximale peilstijging of afvoercapaciteit in de boezem wordt overschreden. Het gevolg is dat het peil tot 1.00-1.50 m boven maaiveld komt te staan. Na het verdwijnen van de overlastsituatie wordt het gebied weer zo snel mogelijk drooggemalen. Piekberging kan in strijd zijn met de wens om de gebiedseigen waterkwaliteit te behouden in het betreffende gebied.
Provinciaal waterplan	Het provinciale beleidskader voor waterbeheer.
Rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi)	Een fabriek waar vuil rioolwater binnen komt en gezuiverd wordt. Dit gebeurt tot het niveau dat het water schoon genoeg is om aan het oppervlaktewater te worden toegevoegd. Deze fabriek is in beheer van het waterschap.
Robuust watersysteem	Een watersysteem dat tegen een stootje kan en bijvoorbeeld al aangepast is aan de mogelijke gevolgen van klimaatsveranderingen.
Ruimtelijke ordening	Bestemming, inrichting en beheer van de ruimte.
Stedelijke wateropgave	De problemen met water in stedelijk gebied. Dit kan wateroverlast zijn door overstromingen vanuit het oppervlaktewater, maar ook vanuit de riolering.
SUB TOP-gebieden	Natuurgebieden die verdroogd zijn, maar niet binnen het convenant verdrogingsbestrijding vallen.
TOP-gebieden	Natuurgebieden waarbij verdrogingsbestrijding de hoogste prioriteit heeft.
Vaarwegbeheer	Het zodanig beheren van watergangen dat er pleziervaartuigen op kunnen varen. Dit houdt in onder andere in dat de watergang gemaaid en uitgediept wordt.
Vasthouden, Bergen, Afvoeren	Bij de aanpak van wateroverlast in een watersysteem wordt de drietrapsstrategie gevolgd: 'vasthouden, bergen, afvoeren'. Dit noemen we ook wel 'trits'. Dit houdt in: - Het (tijdelijk) vasthouden van water op de plek waar het regenwater valt. - Het (tijdelijk) opslaan van water in een gebied. Reguliere berging vindt plaats in oppervlaktewater en in de bodem. Het water wordt later alsnog vertraagd afgevoerd. - Afvoeren van water naar een lageregelegen gebied, als bergen ook niet mogelijk is.
Verdringingsreeks	De volgorde waarin functies van water worden voorzien tijdens extreme droogte.
Verdroging	Er is verdroging als in een natuurgebied: - een afname van de hoeveelheid (grond)water of kwel is; - de kwaliteit van het water onvoldoende is voor de natuur (dit kan het gevolg zijn van toevoer van gebiedsvreemd water).
Verzilting	Verzilting is toename van het zoutgehalte in de bodem, het grondwater of het oppervlaktewater. Dit gebeurt als gevolg van opkwellend zout grondwater of indringing van zeewater via het oppervlaktewatersysteem.
Waterakkoord	Een bestuurlijke afspraak tussen twee verschillende waterbeheerders over de hoeveelheid water wat aan- en afgevoerd moet worden van het ene beheersgebied naar het andere.

Begrippen- en afkortingenlijst (vervolg)

Waterbeheerplan	Het beleidskader van het waterschap.
Watergang: primair en tertiair	Een primaire watergang is een hoofdwatgang die in het beheer is van het waterschap. Een tertiaire watergang is een watgang die in beheer is van anderen dan het waterschap.
Watergebiedsplan	Een integraal plan voor de inrichting van het watersysteem voor een gebied, waarbij rekening gehouden wordt met alle functies en beleidslijnen. Het plan bestaat uit een inrichtingsplan en peilbesluit.
Waterkering: primair, regionaal	Primaire waterkering is een dijk die beschermt tegen 'buitenwater', zoals water van de grote rivieren of de zee. Regionale waterkering is een dijk die beschermt tegen binnenwater.
Waterketen	Het geheel van de afvalwatercyclus: - inzamelen en transporteren van afvalwater door het riool naar de zuivering; - zuiveren van het water; - lozen van het gezuiverde water op oppervlaktewater.
Waterkwaliteit	Alles dat te maken heeft met de kwaliteit van het water.
Waterkwantiteit	Alles dat te maken heeft met de hoeveelheid water.
Wateropgave	De wateropgave beschrijft de maatregelen die nodig zijn om het watersysteem op orde te brengen én te houden, zodat wateroverlast wordt voorkomen.
Wateroverlast	Verzamelterm voor schade, ongemak en ontreddering door hoge waterstanden. Dit is het gevolg van overvloedige neerslag en/of onvoldoende ontwatering.
Watertekort	Watertekort komt voor als er niet genoeg water aanwezig is om de (gebruiks)functies te bedienen, zoals beregeningswater voor landbouw.
Watertoets	De watertoets is een procesinstrument dat na moet gaan in hoeverre er voldoende rekening wordt gehouden met water. Dit wordt gebruikt bij alle ruimtelijke plannen en besluiten die invloed hebben op de waterhuishouding. De watertoets is van toepassing op alle plannen die gevolgen (kunnen) hebben voor water.
Waterwet	Alle bestaande wetten op het gebied van watersystemen zijn vervangen door één omvattende wet: de Waterwet. Hierbij vindt ook een verschuiving van taken plaats.

Hoofdwatersysteem

Bijlage 1 Beschrijving beheersgebied Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Grenzen van beheersgebied

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden bestrijkt:

- een groot deel van de provincie Utrecht;
- een klein deel van de provincie Zuid-Holland.

De totale oppervlakte van het beheersgebied bedraagt 83.417 hectare.

Kaart 1 geeft het beheersgebied weer.

De grenzen van het beheersgebied zijn:

- Zuidgrens.
De Nederrijn en de Lek. Deze rivieren markeren de scheiding met het beheersgebied van waterschap Rivierenland.
- Oostgrens.
Deze grens ligt op de Utrechtse Heuvelrug. Ons beheersgebied grenst aan het beheersgebied van waterschap Vallei & Eem.
- Westgrens.
De Vlist, de Enkele Wiericke en de Oude Rijn. Zij vormen de scheidslijn met de hoogheemraadschappen van Schieland en de Krimpenerwaard en van Rijnland.
- Noordgrens.
Aan de noordzijde grenst het beheersgebied van De Stichtse Rijnlanden aan dat van Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht. De Meije, De Geer, Heinoomsvaart, de Groote Heicop en het Amsterdam-Rijnkanaal vormen samen de afscheiding. Ten oosten van het Amsterdam-Rijnkanaal volgt de noordgrens ruwweg de bebouwingsgrens van de stad Utrecht en de kernen Maartensdijk en Hollandsche Rading.

Gemeenten in beheersgebied

Er wonen ongeveer 750.000 mensen in het beheersgebied.

Zij wonen in deze gemeenten:

Alphen aan de Rijn, Bodegraven, Breukelen, Bunnik, De Bilt, Houten, IJsselstein, Lopik, Maarssen, Montfoort, Nieuwegein, Nieuwkoop, Oudewater, Reeuwijk, Rhenen, Schoonhoven, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vlist, Wijk bij Duurstede, Woerden, Woudenberg, Zeist.

Bodem, grondgebruik en landschap

Het gebied bestaat aan de oostzijde uit de Utrechtse Heuvelrug. Deze zandige stuwwal is in de ijstijd ontstaan. Aan de zuid- en zuidwestzijde ligt een rivierenlandschap met oeverwallen, komgebieden en waarden. In het westen bevindt zich het laaggelegen Hollandse klei- en veengebied.

Verskillende grondsoorten

De hoge gronden bestaan vooral uit verschillende soorten zand. Dit is hier tijdens en na de ijstijden gedeponneerd door de werking van het ijs, het smeltwater en de wind. Na de laatste ijstijd steeg de zeespiegel fors. Tegelijkertijd wisselden de rivieren regelmatig van loop. Hierdoor is een dikke laag sediment afgezet. Vlak bij de rivierloop deponeerden de rivieren zandige gronden. Verder weg van de rivier, in de komgronden, maar ook op het al aanwezige veen, de veel lichtere klei. Veen ontstond op plekken waar de waterafvoer stagneerde.

Van hoog naar laag

In het oosten zijn er relatief grote hoogteverschillen. Die variëren van meer dan 20 meter boven NAP op de Utrechtse Heuvelrug tot ongeveer gelijk aan NAP in het centrale deel. Het westen is een vlak gebied met een maaiveldhoogte van circa één meter onder NAP.

Invloed van menselijke ingrepen

Sinds de middeleeuwen is menselijk ingrijpen van grote invloed geweest op de geomorfologische processen in het gebied. Tot twee eeuwen geleden waren er op de Heuvelrug grote zandverstuivingen door houtkap en overbegrazing. Door grootschalig bossen aan te planten zijn deze verstuivingen tegengegaan. De oeverwallen van de rivieren zijn al eeuwenlang bewoond. De rivierlopen zijn in de loop der tijd vastgelegd door het aanleggen van dijken. Dit had twee voordelen: voorkomen van overstromingen en geschikt maken van komgronden voor intensiever agrarisch gebruik.

Vanaf eind 11e eeuw tot begin 14e eeuw is het klei- en veengebied ontgonnen. Dit diende de landbouw en de klei- en turfwinning. In het jaar 1122 is de Kromme Rijn bij Wijk bij Duurstede afgedamd. Reden: het beperken van de wateroverlast langs de Kromme Rijn en de wateraanvoer naar de Oude Rijn en Vecht. Hiermee is verdere ontginning van het veengebied mogelijk en kon ook het Kromme Rijn- en Langbroekerweteringgebied ontgonnen worden. Om de natte klei- en veengebieden te kunnen ontginnen moesten de gebieden ontwaterd worden. Voor de waterafvoer zijn watergangen (weteringen) gegraven, zoals de Kamerikse wetering en Langbroekerwetering.

Bodemdaling en waterbeheersing

Het verlagen van het (grond)waterpeil veroorzaakt bij veengronden mineralisatie van het veen. Hierdoor daalt de bodem. Om de landbouwproductie niet te verstoren, is vervolgens het waterpeil verlaagd. Hiermee is een cyclus van bodemdaling en peilaanpassing ingezet, die tot op de dag van vandaag voortduurt.

Om de afwatering van de steeds lager liggende polders te verbeteren, zijn nieuwe watergangen gegraven en oude waterstromen verlegd. Voorbeelden zijn de Heicop (1385) en de Bijleveld (1413). Naast de noodzaak van goede afwatering was er ook behoefte aan goede vaarwegen voor de export van kaas, turf en baksteen en import van graan. Daarom zijn onder meer de Grecht-Middelwetering (1366) en de (Nieuwe) Grecht (1494) gegraven.

Landschap

Het boslandschap domineert in het oostelijk deel, op de zandgronden van de Utrechtse Heuvelrug. Het betreft overwegend naaldbos. In de lagere randen van de Heuvelrug is er ook loofhout. Incidenteel zijn er stuifduinen en vennen. Ook is heide aan te treffen. Op overgangszones van de Heuvelrug naar het rivierkleigebied kwelt water op, dat afkomstig is van de Heuvelrug. Hier bevindt zich een groot aantal landgoederen met een besloten karakter. Dit landschap bestaat uit afwisselende smalle kavels van broekbossen en grasland tot aan de Kromme Rijn. Het rivierengebied bestaat uit open, blokvormig verkaveld agrarisch landschap. In het zuiden begrenst de Lekdijk dit gebied. Aan de westzijde van Nieuwegein-Utrecht gaat het rivierengebied over in lager gelegen,

nattere en smal verkaveld agrarische percelen: het slagenlandschap van de Hollandse veenweidegebieden.

Hollandse Waterlinies

De Hollandse Waterlinie en de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn twee oude verdedigingssystemen, die elkaar gedeeltelijk overlappen. Er zijn specifieke landschap- en waterkenmerken gebruikt om het gebied te beschermen tegen aanvallen van vijandelijke troepen over land en water. De Linies hebben niet alleen een bijzondere cultuurhistorische waarde. Ze hebben ook specifieke landschapkenmerken toegevoegd.

Grondgebruik en functies

De grond in het beheersgebied van De Stichtse Rijnlanden is grotendeels in gebruik voor landbouw (ongeveer 60 procent). Er is vooral veel (melk)veehouderij. Glastuinbouw en akkerbouw komen verspreid door het hele beheersgebied van HDSR voor. De glastuinbouw bevindt zich hoofdzakelijk in de omgeving van de Harmelerwaard; de akkerbouw in het Kromme Rijn- en Langbroekerweteringgebied. Fruittelers zijn voornamelijk aan te treffen in het rivierengebied.

Ruim 10 procent van het gebied bestaat uit natuur en bos. Hiervan is het overgrote deel bos wat zich met name in het oostelijk deel van het beheersgebied bevindt. In het middendeel zijn ook nog wat kleinere bospartijen te vinden. In het westen van het beheersgebied is relatief veel andere natuur (geen bos) te vinden. Circa een kwart van het oppervlak van het beheersgebied is bebouwd gebied. Het midden van het beheersgebied is het meest verstedelijkt, met hierin de kernen Utrecht,

Nieuwegein en IJsselstein. In het oosten van het beheersgebied is ook veel bebouwing te vinden, maar deze is meer verspreid. In het westen is de bebouwing meer kleinschalig van aard.

De gebruiksfuncties zijn weergegeven in kaart 5.

Oppervlaktewatersysteem

De waterhuishouding in het beheersgebied van De Stichtse Rijnlanden valt te onderscheiden in een detailwatersysteem en een hoofdwatersysteem:

- Het detailwatersysteem is van belang voor de wateraanvoer en -afvoer binnen polders en deelgebieden.
- Het hoofdwatersysteem is van belang voor de wateraanvoer en -afvoer van en naar de diverse deelgebieden. Dit systeem fungeert deels als boezem.

Om de waterbeheersing in het gebied te garanderen, onderhoudt De Stichtse Rijnlanden circa 700 peilregulerende kunstwerken (o.a. stuwen, gemalen en inlaatschuiwen). We meten de waterstand en debiet op ongeveer 225 locaties.

Hoofdwatersysteem

Zoals weergegeven op kaart 3 bestaat het hoofdwatersysteem uit:

- Kromme Rijn;
- Caspargouwsewetering;
- stadsgrachten van Utrecht;
- Vaartse Rijn;
- Merwedekanaal;
- Doorslag;
- Gekanaliseerde Hollandse IJssel;
- Enkele en Dubbele Wiericke;
- Leidse Rijn;

- Oude Rijn;
- Grecht;
- Lange Linschoten.

De oostelijk en westelijk van het Amsterdam-Rijnkanaal gelegen wateren van het hoofdwatersysteem staan met elkaar in verbinding via een (afsluitbare) sifon. Deze bevindt zich onder het Amsterdam-Rijnkanaal ter hoogte van het Merwedekanaal bij de Zuidersluis.

Waterafvoer

De afvoer van water uit het hoofdwatersysteem gaat op vijf manieren:

- via de Kromme Rijn en het stadswater van Utrecht naar het Amsterdam-Rijnkanaal (spuisluis Oog in Al);
- via de Gekanaliseerde Hollandse IJssel naar de Hollandse IJssel (via de Waaiersluis in Gouda);
- via de Leidse Rijn naar het Amsterdam-Rijnkanaal;
- via de Oude Rijn naar de Boezem van Rijnland (spuisluis Bodegraven);
- via de Weerdsuis naar de Vecht (beheersgebied Amstel, Gooi en Vecht).

Bij extreme neerslag is waterafvoer ook mogelijk via de Caspargouwsewetering (water van de Kromme Rijn) en via de Noordersluis naar het Amsterdam-Rijnkanaal.

Wateraanvoer

De aanvoer van water vindt plaats:

- vanuit de Nederrijn naar de Kromme Rijn via de inlaat bij Wijk bij Duurstede;

- vanuit de Lek via de Oude Sluis in Vreeswijk naar het Merwedekanaal;
- via de Waaiersluis bij Gouda naar de Gekanaliseerde Hollandse IJssel.

Grondwatersysteem

De geohydrologische opbouw van het beheersgebied van de Stichtse Rijnlanden is schematisch weer te geven als twee, of plaatselijk drie, watervoerende lagen. Die bevinden zich in het westen van het gebied. Deze lagen zijn van elkaar gescheiden door weerstandsbiedende lagen en een watervoerend pakket in het oosten (het Utrechtse Heuvelruggebied).

Kwel en infiltratie

De grondwaterstroming in het eerste en tweede watervoerende pakket is hoofdzakelijk west-zuidwestelijk gericht. Plaatselijk treedt kwel en infiltratie op tussen de watervoerende lagen onderling of tussen het eerste watervoerende pakket en het freatische grondwater.

De goed doorlatende hoge zandgronden van de Utrechtse Heuvelrug fungeren onder invloed van het neerslagoverschot als infiltratiegebied. Een deel van het water dat hier infiltreert, kwelt daarna snel weer op aan de voet van de Utrechtse Heuvelrug, op de overgang tussen de hoge en lagere zandgronden. Een ander deel van het water volgt een langere weg door de diepe ondergrond, in het eerste of tweede watervoerende pakket. Dit water kan plaatselijk opkwellen in meer westelijk gelegen delen van het beheersgebied. Behalve de Utrechtse Heuvelrug kunnen ook plaatselijk dekzandruggen of stroomrugsystemen fungeren als infiltratiegebied.

Invloed door rivieren en watergangen

De grote waterlopen in het gebied oefenen invloed uit op het grondwater. Vanwege de diepe insnijding van het Amsterdam-Rijnkanaal in het eerste watervoerende pakket en het lage waterpeil in het Amsterdam-Rijnkanaal, onttrekt het kanaal water uit de omgeving. Dit water komt grotendeels uit het eerste watervoerende pakket. Dit is vooral merkbaar in het gebied tussen de Kromme Rijn en het Amsterdam-Rijnkanaal. Daarnaast kwelt er water naar de omgeving vanuit de Nederrijn/Lek. Dit is vooral het geval bij Amerongen en aan de zuidzijde van de Lopikerwaard.

Bijlage 2 Calamiteitenbestrijding

De Stichtse Rijnlanden heeft een calamiteitenplan en een aantal specifieke calamiteitbestrijdingsplannen. Om ervoor te zorgen dat deze plannen steeds adequaat zijn, hanteren we een systematiek die is ontleend aan het kwaliteitsmanagement: de Deming-cirkel. Deze cirkel gaat uit van: Plan, Do, Check en Act. Er is daarom sprake van een calamiteitenzorgsysteem.

Calamiteitenplan

De wettelijke basis voor dit calamiteitenplan is artikel 69 van de Waterstaatswet 1900. Het is verplicht het calamiteitenplan eens in de vier jaar te herzien. Ons calamiteitenplan is in 2008 aangepast. In dit jaar hebben de provincies Utrecht en Zuid-Holland het plan ook getoetst. Dit plan is afgestemd met andere instanties.

Samenwerking met andere waterschappen

De Stichtse Rijnlanden werkt bij de voorbereiding op calamiteiten nauw samen met andere waterschappen in het stroomgebied van de Rijn. Deze waterschappen zijn:

- Groot Salland;
- Rivierenland;
- Rijn en IJssel;
- Vallei en Eem;
- Veluwe.

De waterschappen hebben samen een format voor planvorming ontwikkeld. Elk waterschap vult dit voor zichzelf in. In het calamiteitenplan is de organisatiestructuur bij calamiteiten beschreven. In het algemene deel van het plan zijn de diverse fasen van opschaling bij calamiteiten beschreven. Ook is er een overzicht opgenomen van de partners, waarmee het waterschap samenwerkt.

Draaiboeken

In de calamiteitbestrijdingsplannen zijn de calamiteiten per soort uitgewerkt. Het zijn in feite een soort draaiboeken. In het plan zijn de taken van het waterschap beschreven. Ook is vermeld bij welke situatie het waterschap naar een bepaalde fase opschaaft. Dit hangt bijvoorbeeld af van de waterstand of het aantal dode vissen en welke maatregelen het waterschap dan neemt.

Het waterschap heeft vijf calamiteitbestrijdingsplannen. Ze zijn er voor:

- droogte;
- hoogwater;
- regionale waterkeringen;
- vaarwegen;
- waterkwaliteit.

Organisatiestructuur

De calamiteitenorganisatie bestaat uit verschillende onderdelen:

- het waterschapsbeleidsteam (WBT);
- het waterschapsoperatieelteam (WOT);
- het waterschapsactiecentrum (WAC);
- de waterschapsondersteuningsgroep (WOS).

Deze WOS ondersteunt de andere drie teams. Ieder team heeft een specifieke taak.

Leveren van deskundigheid

Ook andere instanties, zoals gemeenten, hanteren deze indeling in teams. Wanneer een gemeente een adviseur van het waterschap in zijn team wil, kan het waterschap uit iedere discipline een deskundige leveren. Dit kan het

plaatsvervangend afdelingshoofd zijn, maar ook de directeur en/of dijkgraaf.

Opschaling

De opschaling van de calamiteitenorganisatie van het waterschap loopt zoveel mogelijk synchroon met de opschalingsmethode, die in de algemene keten gebruikelijk is. Het waterschap kent de fasen 0, 1 en 2. De algemene keten kent de GRIP-fasering (GRIP staat voor Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdings Procedure).

Opschaling ziet er als volgt uit:

- Fase 0.
Hierin is niet veel aan de hand. Er heeft zich een incident voorgedaan, maar dit kan het waterschap op basis van routine afhandelen.
- Fase 1.
Er is een situatie die het waterschap niet met de vaste werkprocessen kan bestrijden. Er is een gecoördineerde aanpak nodig. In deze fase formeren we het WAC en het WOT. De bestrijding is geen interne aangelegenheid meer. Het waterschap informeert andere organisaties.
- Fase 2.
Het waterschap is volledig opgeschaald. Het WBT is geformeerd. De dijkgraaf stuurt de organisatie aan en kan gebruikmaken van noodbevoegdheden. De dijkgraaf informeert de burgemeesters van de betrokken gemeenten.

Oppebevel

Afhankelijk van de omvang van een calamiteit kan de burgemeester van de gemeente of de voorzitter van de Veiligheidsregio(*) (de burgemeester van Utrecht) besluiten om het 'opperbevel' uit te oefenen en op te schalen. De burgemeester schaal dan op naar GRIP 3 (dreigende gemeentelijke ramp) of GRIP 4 (dreigende bovengemeentelijke ramp). Het waterschap schaal dan mee op, naar fase 3 of 4. Feitelijk is dit niets anders dan fase 2, omdat het waterschap in die fase al volledig is opgeschaald. Het enige verschil is dat het waterschap onder 'bevel' staat. De burgemeester neemt, op advies van de dijkgraaf, het besluit tot evacuatie. Het waterschap blijft wel verantwoordelijk voor de technische zorg van de waterstaatswerken. Als de calamiteit bestreden is, schaal het waterschap de calamiteitenorganisatie af. Dan volgt de fase van nazorg en evaluatie.

(*) Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Wet Veiligheidsregio's op 1-1-2009.

Samenwerking Veiligheidsregio Utrecht

De Stichtse Rijnlanden werkt intensief samen met de Veiligheidsregio Utrecht. Hiervoor zijn samenwerkingsconvenanten gesloten. De Stichtse Rijnlanden participeert in projecten van de veiligheidsregio. Dit betekent:

- het opstellen van rampenbestrijdingsplannen en overstromingsscenario's;
- het opnemen van het waterschap in het multidisciplinair oefenprogramma;
- het meewerken aan de voorbereiding van gemeenschappelijke scenario's;

- het gebruikmaken van opleidingsfaciliteiten van de veiligheidsregio.

De Gemeenschappelijk meldkamer Utrecht Alarmering alarmeert ons bij een voor ons relevant incident.

Oefenbeleid

De Stichtse Rijnlanden heeft een meerjaren oefenbeleidplan. Ook dit plan is gezamenlijk met de andere waterschappen ontwikkeld. De afgelopen jaren hebben we het plan uitgevoerd. We houden jaarlijks een groot aantal oefeningen op alle niveaus. Dit multidisciplinaire oefenen is inmiddels structureel. Zo zijn we opgenomen in het oefenprogramma van de Veiligheidsregio Utrecht. Ook oefenen we vanaf 2009 samen met andere partners.

Dijkleger

Om calamiteiten te voorkomen is het belangrijk dat we dijkspecties uitvoeren om de staat van de waterkering te controleren. Dit is een arbeidsintensieve bezigheid. De Stichtse Rijnlanden heeft daarvoor een 'dijkleger'. Het team bestaat uit vrijwilligers, die werken bij De Stichtse Rijnlanden. Deze medewerkers zijn opgeleid en oefenen jaarlijks.

Bijlage 3 Peilbesluiten

Het peilbeheer wat De Stichtse Rijnlanden in de verschillende peilgebieden hanteert, wordt vastgelegd in een peilbesluit. In deze bijlage worden de uitgangspunten voor de peilbesluiten opgesomd en worden de definities van de verschillende vormen van peilbeheer toegelicht.

Uitgangspunten

De belangrijkste uitgangspunten bij het opstellen van peilbesluiten en het reguleren van peilafwijkingen, zoals op- en onderbemalingen, zijn:

Algemeen

- Bij het opstellen van peilbesluiten zijn de functies, zoals vastgelegd in het provinciaal waterplan, maatgevend.
- De peilen zijn afgestemd op de waterhuishoudkundige eisen van landgebruik en bodemopbouw.
- De peilbesluiten anticiperen niet op toekomstig landgebruik, zolang gronden niet zijn verworven en de functies in het provinciaal waterplan niet zijn gewijzigd. Dit geldt niet als op basis van vrijwilligheid een ander peil bespreekbaar en wenselijk is.
- Het peilbesluit bestaat uit de besluittekst, een kaart en een toelichting op het besluit.
- Bij het opstellen van peilbesluiten maakt De Stichtse Rijnlanden zoveel mogelijk gebruik van de GGOR-systeem. Hierbij staat een integrale afweging van belangen centraal. Het gebruik van GGOR mag echter niet leiden tot vertraging van peilbesluiten.
- Bij het opstellen van peilbesluiten is het beleid uit de Nota peilbesluiten (1998) maatgevend. De Stichtse Rijnlanden neemt in de peilbesluiten de volgende onderwerpen mee:

Bodemgesteldheid, drooglegging, ecologie, hoogwatervoorzieningen, hydrologie, kunstwerken, maaiveldhoogte, onderbemalingen, verdroging, waterkwaliteit, wateroverlast, (flexibel) andere vormen van peilbeheer.

- De Stichtse Rijnlanden streeft naar flexibilisering van het peilbeheer, zodat we minder gebiedsvreemd water hoeven in te laten.

Veenweide

- De Stichtse Rijnlanden vergroot de drooglegging in de diepe veenweiden in principe niet ten opzichte van bestaande peilbesluiten. Daarmee voorkomen we dat de daling van het maaiveld nog sneller gaat.
- De Stichtse Rijnlanden gaat in het veengebied (ongelijkmatige) maaiveld daling door een aangepast peil en/of peilbeheer zoveel mogelijk beperken of verminderen. Dit gebeurt binnen de randvoorwaarden van de aanwezige gebruiksfuncties.
- Peilverlaging die tot meer dan de huidige maaiveld daling leidt (in diepe veengebieden) is niet toegestaan. De maximum drooglegging is 60 centimeter onder maaiveld. De Stichtse Rijnlanden streeft naar een drooglegging van gemiddeld 50 centimeter.
- Om de maaiveld daling niet te versterken, voert De Stichtse Rijnlanden in zettingsgevoelige gebieden peilverlagingen van meer dan vijf centimeter gefaseerd in (in stappen van maximaal vijf centimeter per jaar). De Stichtse Rijnlanden past peilindexering toe, wanneer het peil is ingesteld. Hiermee passen we gedurende de termijn van het peilbesluit in kleine stapjes het peil aan de maaiveld daling aan. De drooglegging blijft zo behouden.

- Mits goed onderbouwd zijn er binnen de peilbesluiten mogelijkheden voor peilindexering, dynamisch peilbeheer en natuurlijk peilbeheer.

Peilafwijkingen

- Peilafwijkingen zijn niet toegestaan zonder ontheffing van De Stichtse Rijnlanden.
- Alle ontheffingen komen te vervallen bij de herziening van het peilbesluit.
- Peilafwijkingen (waarvoor wij ontheffing verlenen) is mogelijk in een maximumoppervlakte van 10 procent van het peilgebied.
- De beoordeling van een ontheffingsaanvraag voor op- of onderbemalingen vindt plaats op basis van de criteria van het beleid onderbemalingen uit de Nota Peilbesluiten. Wij toetsen ook de bestaande ontheffingen hieraan. De criteria zijn erop gericht om het aantal peilafwijkingen zo beperkt mogelijk te houden.
- In de toelichting op het peilbesluit staat hoe we met peilafwijkingen omgaan (regels voor ontheffingen nemen we op in het peilbesluit zelf).

Werkdefinities peilbeheer

Onder peilbeheer verstaan wij in ruime zin: het afstemmen van het waterpeil op het gebruik en de bestemming van water en land en de daaraan gerelateerde kwaliteitseisen. Peilbeheer in enge zin is het beheren van het peil in de boezem en de waterlopen van een polder door middel van inlaten en afvoeren. De Stichtse Rijnlanden streeft daarbij naar een reglementair vastgesteld waterpeil. In praktijk onderscheiden we de volgende vormen van peilbeheer:

Vorm	Toepassingsgebied / functie
Regulier peilbeheer	Landbouw, bebouwing
Vast peilbeheer	Bebouwing, natuur
Flexibel/natuurlijk peilbeheer	Vooraf natuur
Dynamisch peilbeheer	Landbouw

Regulier peilbeheer

Regulier peilbeheer is een vorm van peilbeheer, waarbij het waterpeil in de zomer op een vast hoog peil en in de winter op een vast laag peil is ingesteld.

Vast peilbeheer

Vast peilbeheer is een vorm van peilbeheer, waarbij het waterpeil het hele jaar door op één en hetzelfde niveau is ingesteld.

Flexibel/natuurlijk peilbeheer

Flexibel/natuurlijk peilbeheer is een vorm van peilbeheer, waarbij het waterpeil kan fluctueren binnen een vooraf vastgestelde boven- en ondergrens. Onder invloed van

neerslag, verdamping, kwel en wegzijging kan het peil fluctueren binnen deze marges. Het water wordt afgevoerd als het waterpeil de bovengrens overschrijdt. Het waterschap laat water in, als het waterpeil zakt tot onder de ondergrens. Flexibel/natuurlijk peilbeheer is een passieve vorm van peilbeheer, omdat er, zolang het waterpeil tussen de marges blijft, niet gestuurd wordt op het peil.

Dynamisch peilbeheer

Dynamisch peilbeheer is een vorm van peilbeheer, waarbij het waterpeil dynamisch in de tijd kan fluctueren binnen een vooraf vastgestelde boven- en ondergrens. Dynamisch peilbeheer is een actieve vorm van peilbeheer, waarbij geanticipeerd wordt op de omstandigheden in het gebied. Afhankelijk van de weersomstandigheden, de groeiomstandigheden voor het gewas en de agrarische bedrijfsvoering kan het waterschap het peil instellen op of tussen het peil van de vastgestelde boven- en ondergrens.

Colofon

Het ontwerp-Waterbeheerplan 'Water voorop!' is een uitgave van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Poldermolen 2
Postbus 550
3990 GJ Houten

T (030) 634 57 00
F (030) 634 59 99
E info@hdr.nl
I www.destichtserijnlanden.nl

Oplage
750 ex.

Samenstelling en redactie
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Van 't Loo van Eck

Fotografie
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
E. Meerwijk 'Watchen in stadspark Montfoort'

Illustraties
J. de Putter, Tauw

Ontwerp en vormgeving
Elan Strategie & Creatie, Delft

Druk
Quantes, Rijswijk

Oktober 2008

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN